

Aleksander Ness

**USAs grand strategy fra 1993-2015.
Kontinuitet eller endringer?**

En studie av USAs overordnede strategi fra 1993-2015.

Masteroppgave i statsvitenskap.

Trondheim, November 2017.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Forord

Jeg husker enda det øyeblikket jeg gikk ut fra kontoret til veilederen min etter å ha signert kontrakten for oppgaven. Jeg tenkte med meg selv at dette var et ambisiøst, men spennende prosjekt som sikkert kom til å bli litt vanskelig, men mest av alt en lærerik og grei prosess.

Jeg kan trygt slå fast at oppgaven ble mer omfattende enn jeg først trodde. Det skulle ta langt mer tid enn hva jeg hadde forestilt meg til å både lese, samt vurdere teori og data. Dette var en krevende og ny opplevelse for meg, men jeg har lært veldig mye underveis i prosessen. Jeg er spesielt stolt av arbeidet rundt analysen av NSSR rapportene i del 4.2 av studien.

Jeg har vært heldig nok til å få god hjelp underveis. Jeg ønsker å rette en spesiell takk til veileder Jo Jakobsen for et godt samarbeid og gode tilbakemeldinger underveis i arbeidet. Særlig måten du klarte å dreie oppgaven inn på dette sporet var meget nyttig for meg. Jeg ønsker også å takke samtlige studiekamerater, venner og familie som har bidratt med konstruktive tilbakemeldinger og noen velfortjente avkoblinger i en tung og krevende periode. Dere vet hvem dere er.

Til sist ønsker jeg å takke min kjæreste Ragnhild, som i løpet av hele prosessen har bidratt med masse omtanke og støtte, samt hjulpet meg med å holde motet oppe når jeg så mørkt på å få gjennomført oppgaven. Du var med på å gjøre prosessen litt enklere for meg, noe jeg er veldig takknemlig for.

Abstract

The goal and intention behind this thesis was analyzing U.S. grand strategy from 1993-2015. What I really wanted to find out was whether a change in presidency would mean a significant strategy change for the U.S or if the strategy would remain unchanged. This study finds that while there are some smaller changes, the strategy has remained relatively constant during the entire period. The study uses a slightly modified version of offensive realism theory, called “robust” offensive realism and extra regional hegemonic theory to explain state behavior. I then use grand strategy theory to determine the different ideals for states grand strategy. The analysis is done in three stages; the first being relative indicators of powers between the U.S and its allies and rivals. The second stage is an analysis of 7 “National Security Strategy Reports”, one from each presidential administration in the period. The third and final stage is an analysis of American involvement in conflicts, as well as an overview of American military personnel stationed abroad. While especially the third and last stage of the study shows that U.S. Grand strategy has some elements of what is called a cooperative security type of grand strategy, the study concludes that U.S. grand strategy is closest to what is called a primacy type of strategy. This is in short, a hegemonic type of grand strategy which wants to maintain the U.S. as the world’s sole superpower. Perhaps the most interesting of the findings in this study is the fact that this strategy seems to stay rather un-changed throughout the entire period; the strategy remains in both democratic and republican administrations. The rhetoric’s might differ, but U.S. grand strategy remains fairly constant in the entire period.

Innholdsfortegnelse

Aleksander Ness	1
USAs grand strategy fra 1993-2015. Kontinuitet eller endringer?	1
Forord	2
Abstract	3
Innholdsfortegnelse	4
Kapittel 1: Innledning	7
1.1 Tidligere forskning	8
1.2 Hensikten med studien	9
1.3 Hva studien viser	10
Kapittel 2: Teori	11
2.1 Offensiv realisme	11
2.1.1 Hegemoni	13
2.1.2 Mål	16
2.1.3 Hvordan grand strategy predikerer offensiv realisme at USA skal følge?	17
2.1.4 Kritikk mot Offensiv realisme	17
2.2 Ekstraregional hegemoni teori	19
2.2.1 The open door	20
2.3 De teoretiske skolene og valg av Grand Strategy	21
2.3.1 Eksempler på USAs politikk og maktutvidelse.	22
2.4 Grand Strategy teori	23
2.5 Neo-isolationism	24
2.5.1 Politiske konsekvenser av en Neo-isolationism strategi	25
2.6 Selective engagement	26
2.6.1 Politiske konsekvenser av Selective engagement	27
2.7 Cooperative Security	28
2.7.1 Politiske konsekvenser av Cooperative Security	29
2.8.1 Primacy	30
2.8.2 Politiske konsekvenser av Primacy	31
Kapittel 3: Metode	33
3.1.1 Analyse 1	33
3.1.2 Analyse 2	33
3.1.3 Analyse 3	36

3.2 Analysen og forventninger til funn.....	37
Kapittel 4: Analyse. Analyse 1: kartlegging av relative maktforhold.....	39
4.1.1 Økonomi og militærutgifter	39
Figur 4.1.....	39
Figur 4.2 - Militærutgifter andel verden (%)	40
Figur 4.3 – militærutgifter, andel av BNP (%).....	41
Figur 4.5 – andel av verdens brutto nasjonalprodukt (BNP)	42
4.1.2 Oppsummering økonomi og militærutgifter	42
4.1.3 Militære kapabiliteter.....	43
Figur 4.6 – antall soldater.....	43
Figur 4.7 – Amerikanske soldater i utlandet	44
Figur 4.8 – Amerikanske soldater i utlandet ekskl. Afghanistan og Irak	45
Figur 4.9 Amerikanske soldater i Midt – Østen.....	46
Figur 4.11 – Soldater i Øst- Asia, Sør-øst Asia og Stillehavet.....	47
4.1.4 Oppsummering militære kapabiliteter.....	48
4.2 Analyse 2 – Dokumentanalyse av National security strategy report.	52
4.2.1 NSSR 1993.....	52
4.2.2 NSSR 1997.....	53
4.2.3 NSSR 2000	55
4.2.4 NSSR 2002.....	56
4.2.5 NSSR 2006.....	59
4.2.6 NSSR 2010.....	62
4.2.7 NSSR 2015.....	65
4.2.8 Oppsummering NSSR 1993-2015	68
Tabell 4.28.....	68
4.3 Analyse 3 – Analyse av USAs konflikt deltakelse og soldater i utlandet	74
4.3.1 Hvilke konflikter har USA deltatt i?	75
4.3.2 Oversikt over USAs konflikt deltakelse.....	76
4.3.3 Oversikt over USAs styrker i utlandet	76
4.4 Hva betyr disse funnene?	77
Kapittel 5: Diskusjon.....	81
5.1 Hva betyr disse funnene?	84
5.2 Er primacy en fornuftig strategi for USA?	86
5.3 Policy-anbefalinger.....	88

5.4 Videre forskning	91
Kapittel 6: Konklusjon.....	93
Kapittel 7: Referanser.....	95
Kapittel 8: Appendiks	103
Figur A1.....	103
Figur A2.....	103
Figur A3.....	104
Figur A4.....	104
Figur A5.....	105
Tabell A1	106
Tabell A2.....	107
Tabell A3.....	108
Tabell A4.....	109
Tabell A5.....	111
Tabell A6.....	112
Tabell A7.....	114
Tabell A8: USAs konflikter.....	115

Kapittel 1: Innledning

Da Sovjetunionen ble formelt oppløst den 26.12.1991 markerte ikke dette kun slutten på den kalde krigen, men også begynnelsen på den unipolare tidsæraen med USA alene på topp i det internasjonale makthierarkiet (Layne, 2006:25-26, Wohlforth, 1999:7). Russland var betydelig redusert kontra deres posisjon under Sovjetunionen og Warszawapakten. USA befant seg i en posisjon der de var så mektige at ingen kunne utfordre dem, verken militært eller økonomisk.

Flere betydelige hendelser skulle påvirke USAs første to tiår som verdens eneste supermakt. Forsvarsalliansen NATO ble utvidet østover med totalt 12 nye medlemsland fra 1999-2009 (NATO, 2017: *Enlargement*), NATO intervenerte militært i Bosnia i 1996, Kosovo i 1999, Afghanistan 2001 og Libya i 2011 (NATO, 2017: *Operations and missions, past and present*). I tillegg ledet USA en koalisjon av villige til krig mot Irak i 2003, uten støtte fra FN sikkerhetsråd eller NATO (Council On Foreign Relations/New York Times, 2003, MacAskill, Ewen & Borger, Julian, 2004 og NATO, 2015: *Nato and the 2003 campaign against Iraq*).

Det de nevnte hendelsene har til felles er at de er uttrykk for at USA handlet for å utvide sin egen relative makt. Russland protesterte naturligvis mot NATO-utvidelsene, men dette ble ignorert av USA (Mearsheimer, 2001:49-50). USA var så mye mektigere både økonomisk og militært enn Russland på dette tidspunktet, at Russlands protester ikke ble tatt til etterretning. Det er nok tvilsomt at USA ville forsøkt å utvide Nato østover dersom Sovjetunionen enda eksisterte, spesielt med tanke på at NATO kun ble utvidet en gang etter at Vest-Tyskland ble innlemmet i 1955. Dette var også med vestlige Spania i 1982.

Disse hendelsene har vært skrevet mye om og vil sannsynligvis bli skrevet mer om i fremtiden. Spesielt krigen i Irak er en interessant hendelse som har opptatt mange, også meg selv. Vi vet at Irak hadde vært et problem for USA siden begynnelsen av 1990 tallet og vi vet at president George W. Bush begrunnet invasjonen både med frykt for masseødeleggelsesvåpen, støtte til terrorgrupper og en potensiell link til Al-Qaeda, samt det faktum at Saddam Hussein var en hensynsløs diktator. Når det skulle vise seg at ingen av disse årsakene egentlig holdt vann (Mearsheimer, 2011:4-7), kan det være interessant å prøve å sette krigen i en større kontekst; Var krigen en spontan og reaktiv handling på 11 september 2001? Hvordan har egentlig USA opptrådt utenrikspolitisk i årene før og etter? Hvorfor går USA til krig ikke bare mot Irak, men og Libya? For å svare på slike spørsmål, kan vi se på

USAs overordnede strategi, deres *grand strategy*. *Grand strategy* kan defineres som «statenes overordnede strategi for å nå deres målsetninger». I dette ligger det også å «identifisere nasjonale mål, evaluere statens samlede ressurser og hvordan man styrer og koordinerer disse ressursene på best mulig vis for å oppnå disse målene» (Sibil, 2017).

Studier av staters *grand strategy* kan fortelle oss hvorfor og hvordan stater oppfører seg på den internasjonale arena, noe som naturligvis kan være av stor betydning både for staten selv, allierte og rivaler. Siden USA er verdens overlegne militære og økonomiske supermakt, vil en studie av deres *grand strategy* potensielt kunne være av stor betydning. *Formålet med denne oppgaven er å kartlegge USAs grand strategy i tidsrommet 1993-2015, med hensyn til kontinuitet eller endring underveis.*

1.1 Tidligere forskning

Det har blitt forsket en del på USAs overordnede strategi tidligere. Jeffrey Gardner gjennomførte i 2004 en studie som analyserte USAs *grand strategy* i lys de såkalte «National Security Strategy Reports» (NSSR), som er en rapport presidenten er pålagt å legge frem for kongressen, der han skal oppsummere USAs nasjonale sikkerhetsstrategi. Gardner plasserer en rapport fra hver av USAs fire siste presidenter (i 2004) i en av de såkalte «Mead» skolene *Jeffersonian*, *Jacksonian*, *Wilsonian* og *Hamiltonian*. Dette er teoretiske modeller der han forsøker å kartlegge USAs utenrikspolitikk, også med hensyn til handel, syn på omverden, og hvilken rolle de mener USA skal ha, basert på hvordan disse ulike presidentene så på disse spørsmålene. Rapportene han studerer har forskjellige plasseringer, men tre av fire er plassert innenfor både *Wilsonian* og *Hamiltonian* skolene (Gardner, 2004:56). Christopher Layne argumenterer for at USA har drevet en hegemonisk strategi i sin bok *The Peace of illusions-American Grand Strategy from 1940 to present*. Layne mener at det er elementer bak USAs innenrikspolitikk, den såkalte *open door* politikken som har vært pådriveren for dette (Layne, 2006:193-194). Artikkelen «Competing visions for US. Grand Strategy» av Barry R. Posen og Andrew L. Ross oppsummerer de forskjellige skolene av *grand strategy* og hva det ville innebære for USA om de la sin *grand strategy* nært de forskjellige modellene (Posen og Ross, 1997). Michael Mastanduno finner at USAs sikkerhetspolitikk ligger nært en såkalt *balance of threat* logikk, mens den økonomiske politikken følger *balance of power* logikk (Mastanduno, 1997:85), i en artikkel der han ser på USAs *grand strategy* i lys av disse to forskjellige realismeskolene. *Balance of threat* innebærer at stater reagerer mot de statene som truer seg

selv mest, mens *balance of power* innebærer at man reagerer mot dem som har flest kapabiliteter. John Lewis Gaddis har skrevet om president George W. Bushs *grand strategy* i lys av hans NSSR rapport fra 2002 (Gaddis, 2002) mens Joseph S. Nye Jr har skrevet om George W. Bush sin *grand strategy* og hans egenskaper som politiker (Nye Jr, 2006). Fokuset i forskningen så langt har ofte vært hvilken retning USA burde følge, samt casestudier av rapporter eller enkelte presidenters strategi. Gardner og Layne er således litt unike da de begge forsøker å kartlegge strategien USA følger over en lengre periode. Det er akkurat dette jeg ønsker å gjøre i denne studien: *nemlig å kartlegge USAs grand strategy i perioden 1993-2015.*

1.2 Hensikten med studien

For å få en så helhetlig undersøkelse som mulig har jeg analysert tre dimensjoner av USAs *grand strategy*. Det er vanskelig å få en robust konklusjon angående et så stort og omfattende tema som dette ved å kun se på en dimensjon av strategien. Derfor har jeg valgt tre.

Den første dimensjonen er en kartlegging av de relative maktforholdene i perioden 1993-2015. Her undersøkes blant annet USAs økonomiske og militære kapabiliteter, og kapabilitetene til deres allierte og rivaler. Hensikten med dette er å se hvor mektig USA har vært i forhold til sine globale utfordrere og allierte og hvorvidt det finnes mulige sammenhenger mellom funnene.

Den andre dimensjonen er en dokumentanalyse av «National Security Strategy Reports» som Gardner ser på i sin studie fra 2004. NSSR rapporter skal angi den nasjonale sikkerhetsstrategien til USA og skal deriblant inneholde «The worldwide interests, goals and objectives of the United States that are vital to the national security strategy of the United States» (NSSR Archive). Dette kan fortelle mye om hvilken retning USAs *grand strategy* peker. Rapporten skal legges frem årlig av presidenten til kongressen og kommer i en offentlig tilgjengelig og en hemmeligstemplett utgave. Jeg har naturligvis undersøkt de offentlig-tilgjengelige rapportene. Selv om disse rapportene har vært kritisert tidligere for å være mangelfulle, blant annet av Jeffrey Gardner (Gardner, 2004:56-57) anser jeg fremdeles dette som en viktig del i arbeidet med å kartlegge USAs strategi. For å kunne fortelle noe om hvilken strategi USA fører, trenger vi en uttalt beretning av dette. Her er rapporten fra presidenten selv et godt utgangspunkt, selv om den alene ikke kan fortelle helheten. Det er også derfor NSSR rapportene suppleres med to andre dimensjoner i analysen.

Den tredje dimensjonen av studien er en kartlegging over hvilke konflikter USA har vært involvert i, samt en oversikt over hvor USA har stasjonert soldater globalt. For å undersøke hvilke konflikter USA har vært involvert i fra 1993-2015 har jeg primært benyttet meg av konfliktdatasettet til PRIO (Peace Research Institute Oslo) fra 2015. De forskjellige skolene av *grand strategy* har forskjellige syn på hva de identifiserer som staters interesseområder og hvor og når stater skal bruke makt. Vi vet for eksempel at USA intervenerte i Libya under borgerkrigen i 2011 blant annet på bakgrunn av frykt for sivile tap (Crowley, 2011), men samtidig unnlot USA å involvere seg i folkemordet i Rwanda på 1990-tallet. I Libya har tapene blitt estimert til ca. 15000 fra FN (FN, 2011), mens i Rwanda er det estimert at over en million mennesker døde (FN-Rwanda). Hensikten med å undersøke hvilke konflikter USA har involvert seg i, er å få et inntrykk av hvilke regioner USA prioriterer mest.

1.3 Hva studien viser

Jeg har funnet at USAs overordnede strategi i hovedsak ligger nært såkalte *primacy* modellen, med innslag av *cooperative security*. Det kanskje mest interessante funnet er at dette virker å være forholdsvis konsistent igjennom hele perioden. I analyse 1 ser vi at USA i hele den undersøkte perioden er den staten med mest både økonomiske og militære kapabiliteter. Vi ser også at USA gjennomfører en opprustning etter 2001, uten at dette virker å være motivert av opprustning hos noen av USAs rivaler. Det er en nedgang i denne trenden etter 2012-2013; USA bruker mindre penger på forsvar og Kina bruker mer. Likevel er forspranget til USA fremdeles stort. USA har i tillegg NATO-alliansen, og samlet er forspranget til USA og NATO stort, selv i 2015. I analyse 2 finner jeg at strategien holder seg relativt konsistent igjennom hele perioden. Strategien har enkelte små dreininger underveis, men veldig mange av elementene forblir de samme i hele perioden. I analyse 3 finner jeg at USA har involvert seg i relativt få militære konflikter, ifølge konfliktdatasettet til PRIO. I de tilfellene USA har involvert seg, har det i hovedsak vært i deres interesseområder; Europa og Midt-Østen. Likevel viser oversikten over amerikanske soldater i utlandet at USA har et betydelig antall soldater globalt, også i områder som ikke trekkes frem som interesseområder i NSSR rapportene undersøkt. Dette trekker rapporten noe mot *cooperative security*, men helheten ligger fremdeles under *primacy*.

Kapittel 2: Teori

Det teoretiske utgangspunktet for denne oppgaven er offensiv realisme. Jeg vil begynne med å oppsummere hvordan offensiv realisme kan plasseres innenfor realismetradisjonen og hva hovedtesen(e) i teorien er. Deretter vil jeg beskrive hvordan teorien hevder at stater burde opptre og hvorfor de burde opptre på denne måten. I tillegg vil jeg legge til ekstraregional hegemoni teori som et supplement til offensiv realisme. Jeg skal vise hvordan begge de teoretiske skolene argumenterer for hvordan USA burde handle og jeg vil vise til noen eksempler der begge skolene på lang vei kan forklare noen betydelige hendelser innen amerikansk utenriks og sikkerhetspolitikk i denne perioden.

Siden oppgaven min skal undersøke staters *grand strategy*, er det nødvendig å supplere offensiv realisme og ekstraregional hegemoni-teori med såkalt *grand strategy* teori. Offensiv realisme og ekstraregional hegemoni-teori forteller oss noe om hvordan stater burde handle og hvorfor. Formålet med studien er å analysere hvilken overordnet strategi USA fører og da er det nødvendig å knytte dette opp mot såkalt *grand strategy*-teori. Som Mearsheimer sier selv er det begrensninger ved hans teori, og iblant er det nødvendig å supplere med mer spesifikke teorier (Mearsheimer, 2001:11). Jeg vil gi en oppsummering av de fire skolene av forskjellige *grand strategy* og definere noen nøkkelpunkter for alle av dem, på bakgrunn av et av de mest kjente verkene om temaet, artikkelen «Competing visions for US Grand strategy» av Posen og Ross (1997). Jeg utelukker ikke at det kan finnes andre fortolkninger av *grand strategy* teori, men dette er et av de mest kjente og velsiterte verkene innenfor temaet.

2.1 Offensiv realisme

Offensiv realismet teori stammer primært fra John J. Mearsheimer og boken «The Tragedy of Great Power Politics», fra år 2001. Dette er en strukturrealistisk retning innenfor realismeskolen. I motsetning til Morgenthau og mange av de såkalte «klassiske realistene» tror ikke Mearsheimer at maktbegjæret til statene stammer fra et innprentet maktbegjær i samtlige mennesker (Ibid:19), men at det er strukturen i det internasjonale systemet som tvinger statene til å tenke på makt og overlevelse først (Ibid:2-3). Mearsheimer skriver:

« Three features of the international system combine to cause states to fear one another: 1) the absence of a central authority that sits above states and can protect them from each other, 2) the fact that states always have some offensive military capability, and 3) the fact that states can never be certain about other states intentions. Given this fear – which can never be wholly

eliminated- states recognize that the more powerful they are relative to their rivals, the better their chances of survival. Indeed, the best guarantee of survival is to be a hegemon, because no other state can seriously threaten such a mighty power» (Ibid: 3).

Disse tre trekkene ved det internasjonale samfunnet tvinger stater til å konsentrere seg om å utvide sin egen makt og potensielt krige mot andre stater som de i utgangspunktet ikke skulle ha noen interesse av å sloss mot (Ibid:3).

Grunntesen i offensiv realismeteorologi er at staters overordnede mål er å utvide sin makt på den internasjonale arena på bekostning av andre stater. Det holder likevel ikke bare å være den mektigste staten på den internasjonale arena - man ønsker å være hegemon; den eneste virkelige stormakten i systemet (Ibid:2). Å være sterkest er ikke nok i en verden med potensielle utfordrere som er tjent med å bli enda mektigere.

For å gå nærmere inn i offensiv realisme, presenterer Mearsheimer 5 grunnleggende prinsipper om stater. Disse er (Ibid:30-31):

1. Det internasjonale systemet er anarkisk. Det betyr ikke at det er nødvendigvis kaotisk, selv om dette er en enkel antagelse. Det betyr at det ikke finnes en overordnet nasjonal myndighet over statene som kan regulere deres adferd.
2. Stater har alltid en viss iboende offensiv militær kapabilitet, som gir dem muligheten til å skade eller ødelegge hverandre. Selv om enkelte stater har mer militær kraft enn andre, har alle en viss militær styrke. Dette betyr at samtlige stater kan bli oppfattet som truende til en viss grad. Stormakter er naturlig nok en enda større trussel enn andre stater. Selv i en verden uten våpen ville denne trusselen eksistert: «after all, for every neck, there are two hands to choke it» (ibid:31).
3. Stater kan aldri være sikre på andre staters intensjoner. Det betyr at en stat ikke kan være sikker på at en annen stat ikke vil bruke sine offensive militære kapabiliteter til å angripe dem. Dette betyr ikke at stater kun har fiendtlige intensjoner. Mange stater kan også ha gode, men det er umulig å være helt sikre på hva andre stater vil oppnå. Også fordi at intensjoner og målsetninger raskt kan endres.
4. Overlevelse er staters primære mål. Spesifikt betyr dette at stater ønsker å beholde sin territorielle integritet og kontroll over sin innenrikspolitiske orden. Overlevelse dominerer samtlige andre mål, fordi med en gang en stat er erobret av en annen, er det liten sannsynlighet for at man kan strebe etter andre mål.

5. Stater er rasjonelle aktører. De er klare over sitt eksterne miljø og tenker strategisk på hvordan de ønsker å overleve i det. Spesifikt vurderer de preferansene til andre stater, hvordan deres egen oppførsel kan påvirke andre stater, og hvordan oppførselen til andre stater kommer til å påvirke deres egen strategi for overlevelse. De tenker både på kortsiktige og langsiktige mål.

Mearsheimer bemerker også raskt at ingen av disse punktene alene er årsak nok til at stater skal oppføre seg aggressivt mot hverandre, men at summen av dem gir statene sterke incentiver for å oppføre seg aggressivt mot hverandre. Mearsheimer ser tre oppførselsmønstre: frykt, selv-hjelp og maksimering av egen makt (Ibid:31-32). Mearsheimers resonnement om at systemstrukturen og staters iboende kapabiliteter er bakgrunnen for statens handlingsmønster er i tråd med Kenneth Waltz resonnement fra den velkjente boken *Theory of international politics* der han hevder at strukturen av det internasjonale systemet påvirker staters oppførsel (Waltz, 1979:74). Waltz hevder at makt er det som gjør at stater kan beholde sin selvvråderett når de møter andre staters makt (ibid:194) og at det er makt som kan forandre strukturen i det internasjonale systemet (ibid:97). Siden det internasjonale systemet mangler en overnasjonal myndighet for å styre statenes adferd og sørge for deres sikkerhet, blir dette opp til statene selv. Waltz hevder også at stater er som mennesker i naturtilstanden; ikke styrt av fornuft og ikke fullstendig godhjertet (Waltz, 1959: 163).

Når det kommer til Mearsheimers punkt 5, må det gjøres en viktig presisering. Kritikere vil enkelt kunne hevde at stater ikke er helt rasjonelle, da de iblant handler ikke-rasjonelt i henhold til hvordan de burde handle, sett ut i fra offensiv realismeteorologi. Dette trenger imidlertid ikke å bety at teorien ikke har forklaringskraft. Mearsheimer sier at stater kan miscalculere fordi de prøver å ta komplekse avgjørelser basert på mangelfull informasjon (Mearsheimer, 2001:38). I så fall blir det galt å hevde at stater er urasjonelle, de er heller begrenset rasjonelle.

2.1.1 Hegemoni

«It is the desire of every state, or its ruler, to arrive at a condition of perpetual peace by conquering the whole world, if it were possible.» (Kant: Mearsheimer, 2001:34). Dette er på mange måter grunntanken til offensiv realisme, oppsummert av Immanuel Kant flere hundre år før Mearsheimer lanserte sin teori. Selv om offensiv realisme i hovedsak konsentrerer seg om militær makt, betyr det ikke at teorien ikke anerkjenner andre former for makt. Stater

prøver hele tiden å utvide sin del av verdensmakt, gjennom både militære, økonomiske og diplomatiske virkemidler. Selv om dette kan virke truende for andre stater og på denne måten tvinge dem til mottiltak, er det likevel positivt å øke sin egen makt, dersom dette er mulig (Ibid:34). «It pays to be selfish in a self-help world» (Ibid: 33).

Her er vi ved kjernen til offensiv realisme. Hvor mye makt er nok? Dette er hvor offensiv realisme virkelig skiller fra seg defensiv realisme. Waltz hevder at stater kun bør ønske å bevare sin maktposisjon i det internasjonale systemet, for å unngå at andre stater balanserer imot seg (Waltz, 1979:126). Han hevder dette på bakgrunn av at stater velger å balansere mot stater som forsøker å utvide sin egen makt. Derfor lønner det seg ikke å forsøke å utvide sin egen makt gjennom for eksempel krig og erobringer (Ibid:185-191). Stephen Walt er på mange måter enig i dette og påstår at stater både med store offensive militære kapabiliteter, men også stater som virker offensiv og truende for andre, sannsynligvis vil oppleve å bli motbalansert av andre stater (Walt, 1985:11-12). Waltz hevder at det ikke er overraskende at mektige stater aldri har klart å opprettholde et hegemoni, fordi det ikke kan forventes at stater alltid vil bruke makt fornuftig. Han hevder at ledere med enorme maktkapabiliteter ofte har blitt fristet til å bruke makten sin på en unødvendig og lite hensiktsmessig måte. Dette skaper misnøye og sinne blant de andre statene i systemet, samtidig som det tærer på stormaktens ressurser og kapabiliteter (Waltz, 1979:201). Det er også en del av det Paul Kennedy kaller *imperial overstretch*, nemlig at kostnaden for å nå og bevare sine hegemoniske ambisjoner vil på sikt overgå stormaktens kapabiliteter (Kennedy, 1988:514-515).

Mearsheimer mener i kontrast med Waltz at stater bør prøve å maksimere sin egen maktposisjon på bekostning av sine rivaler og ikke stoppe før de når hegemoni (Mearsheimer, 2001:33,34). Hegemoni definerer Mearsheimer som «A hegemon is a state that is so powerful that it dominates all the other states in the system. No other state has the military wherewithal to put up a serious fight against it (ibid: 40). For Mearsheimer hjelper det ikke å være den sterkeste stormakten I systemet: man må være den eneste stormakten i systemet (Ibid:40). Selv om USA i dag kan defineres som unipolar da de er den sterkeste stormakten i systemet (Wolhfort, 1999:7), så finnes det fremdeles andre stormakter som for eksempel Kina, Russland og EU. Etter denne definisjonen kan vi ikke hevde at USA er hegemon, selv om de er sterkeste aktør i systemet. Det betyr likevel ikke at USA ikke har hegemoniske ambisjoner.

Både Mearsheimer og Waltz hevder at stater balanserer mot andre staters kapabiliteter (Mearsheimer, 2001:45, Waltz, 1979:185-191) og ikke staters intensjoner. Dette kalles

balance of power. Forskjellen er at der Waltz hevder at stater slettes ikke burde søke hegemoni, da de før eller siden vil bli motbalansert av andre stater (Waltz, 1979:126), hevder Mearsheimer at man burde søke å utvide sin makt på andres bekostning på tross av eventuell motbalansering. Den ideelle situasjon for en stormakt ifølge offensiv realisme, er som hegemon. Mearsheimer er skeptisk til varige allianser rett og slett fordi stater er egoistiske og til syvende og sist tenker på sitt eget beste (Mearsheimer, 2001:36,51-53). Samarbeid skjer, spesielt med tanke på *balance of power*-logikk, men varige allianser er vanskelige å opprettholde. Dagens alliansepartner kan være morgendagens fiende, hevder Mearsheimer (Ibid:33). Offensiv realisme utelukker ikke at såkalt *bandwagoning* – nemlig at stater allierer seg med den mektigste aktøren i systemet, kan skje. Waltz hevder at *bandwagoning* kan forekomme, men at oftest vil stater balansere imot den mektigste aktøren (Waltz,1979:126). Mearsheimer har ikke tro på varige allianser, men han mener at stater vil gjøre det de kan for å maksimere sin egen grad av sikkerhet. Hvis enkelte stater anser sin sikkerhet som best ivaretatt ved *bandwagoning*, kan dette skje. Det vil da kun være hensiktsmessig så lenge staten(e) faktisk anser *bandwagoning* som beste mulighet for å øke sin egen sikkerhet.

Selv om stater søker hegemoni, anser Mearsheimer globalt hegemoni som uopnåelig i praksis (Mearsheimer, 2001:41). Mearsheimer skiller mellom regionale og globale hegemoner: USA har for eksempel regionalt hegemoni over den vestlige halvkule, men har ikke hegemoni i Europa eller Asia, hevder Mearsheimer (ibid:41). Det betyr naturligvis ikke at USA ikke har betydelig innflytelse i disse regionene, ei heller at de ikke ønsker å øke sin innflytelse der.

For Mearsheimer er det største hinderet mot globalt hegemoni verdenshavene (ibid: 41) og problemene med å utøve makt over disse. «Large bodies of water are formidable obstacles that cause significant power-projection problems for attacking armies (ibid: 44). Mearsheimer hevder også at dette forklarer hvorfor Storbritannia og USA aldri har blitt invadert av en annen stormakt og hvorfor USA aldri har prøvd å erobre landmasser i Asia (ibid: 41). Jeg vil komme tilbake til dette poenget senere i kapitlet.

Det beste en stat kan håpe på er å være regional hegemon samt å kontrollere en annen region, som må være mulig å nå over land (ibid: 41). Det som likevel blir hele nøkkelpunktet til teorien, er at stater som oppnår regionalt hegemoni vil unngå at andre stormakter i andre regioner skal oppnå hegemoni-status. Dette fordi en annen regional hegemon vil være den

sterkeste utfordreren til den førstnevnte staten med status som hegemon i sin region (ibid:41-42).

Dette er et svært viktig poeng og kan forklare hvorfor USA solgte våpen til blant annet Frankrike, Storbritannia, Belgia, Nederland og senere Sovjetunionen under andre verdenskrig, selv før USA erklærte Nazi-Tyskland krig (Layne, 2006:199, Mearsheimer, 2001:256). Lend-lease loven som foreslo og regulerte dette ble foreslått i 1940 og stemt inn i tidlig 1941, før både Nazi-Tyskland invaderer Sovjet og før dem erklærer USA krig. Samme linje argumentasjon kan også med fordel brukes om hvorfor USA gikk til krig mot Irak i 1991: nettopp fordi invasjonen av Kuwait potensielt kunne forandre maktbalansen i Midt-Østen, som naturlig nok også har vært et uttalt interesseområde for USA siden Carter-doktrinen på 1980 tallet (Samuels, 2015). Det sentrale er at stormakter som oppnår hegemonistatus, ikke ønsker andre regionale hegemoner i det internasjonale systemet.

En hegemon er en stormakt med så store militære kapabiliteter og relativ makt, at dem i stor grad kan kontrollere alle andre stormakter i verden, uavhengig av deres regioner. En hegemon må ikke nødvendigvis kunne slå alle samtidig i en potensiell krig, men må ha nok makt til å slå hver enkelt alene og gjerne flere samtidig. Nøkkelen er at det må være en betydelig forskjell mellom makten til hegemonen og «nr 2» i systemet (Mearsheimer, 2001:44-45). Mearsheimer er mest opptatt av militær makt og mener at den samlede hærstyrken til syvende og sist er den viktigste, da armeer er det fremste redskapet for kontroll av territorier (ibid: 43). Økonomi også er ansett som viktig, men da i en militær kontekst som i at økonomi kan være et utgangspunkt for en sterkere arme (ibid:45-46).

2.1.2 Mål

Grunntesen i offensiv realisme er at stater ønsker å maksimere sin egen makt. Det endelige målet er å bli hegemon. Stater kan likevel ha flere målsetninger; for eksempel velstandsøkning, ideologi-spredning eller nasjonal gjenforening/samling. Offensiv realisme sier ikke noe bestemt om alternative målsetninger og prøver heller ikke å rangere dem. Det viktige med slike målsetninger er at statene gjerne kan følge dem, så lenge de ikke kolliderer/kommer i veien for statens primære målsetning, som er egen sikkerhet (ibid:46-47). I de tilfellene der alternative målsetningene går sammen med den primære målsetningen til staten, er det ikke noe problem å følge dem; det kan til og med være en fordel. Dersom alternative målsetninger kommer i veien for den primære sikkerhetsmålsetningen, vil som regel stater la sikkerhet og egen makt komme foran alternative mål (Ibid:47).

Jeg vil likevel påpeke at dersom Mearsheimer hadde lagt større vekt på normativ, eller myk makt, kunne han argumentert for at deltakelse eller ledelse av slike operasjoner kunne være med på å styrke statens samlede makt globalt, ved å for eksempel styrke deres legitimitet samt at det er et uttrykk for å vise lederskap internasjonalt. Posen og Ross argumenterer for at dette kan for eksempel ha vært effekter av USAs intervensjon i Bosnia (Posen og Ross, 1997:40).

2.1.3 Hvordan grand strategy predikerer offensiv realisme at USA skal følge?

Offensiv realisme predikerer at USAs *grand strategy* burde peke i en retning der USA består som verdens mektigste stat, som alltid er ute etter å utvide sin egen makt, på bekostning av sine rivaler. Siden *the stopping power of water* er en såpass stor hindring at den umuliggjør globalt hegemoni, burde USA heller prøve å sørge for at maktbalansen i Europa, Midt-Østen og Sørøst-Asia er slik at de regionale stormaktene er mer opptatte av hverandre enn av å balansere mot USA. Kun i de tilfellene der maktbalansen er truet og andre globale hegemoner er i ferd med å oppstå, vil det gi mening for USA å intervenere. Dette går i retningen av en såkalt *selective engagement* strategi, noe jeg vil komme tilbake til senere i kapitlet.

2.1.4 Kritikk mot Offensiv realisme

Det Mearsheimer kaller *the stopping power of water* har vært utsatt for kritikk. Christopher Layne hevder at hvis det er slik at verdenshavene er så store hindre at de i praksis gjør globalt hegemoni umulig å oppnå, hvorfor skal USA som regional hegemon trenge å bekymre seg for andre stormakter som kan oppnå hegemoni i andre deler av verden? USA bør ikke bekymre seg for andre stormakter utenfor sin egen region, hvis verdenshavene er den hindringen som Mearsheimer hevder (Layne, 2002:124-126). Hvis havene hindrer USA i å oppnå hegemoni i andre regioner, burde jo USA egentlig være trygg, da andre stormakter utenfor den vestlige halvkule ikke burde være i stand til å true USAs hegemoni over sin region. Layne hevder at *the stopping power of water* ikke har stoppet eller hindret USAs ambisjoner for globalt hegemoni (ibid:132). Jeg anerkjenner at verdenshavene historisk har vært en formidabel hindring for hegemoniambisjoner og at det fremdeles er med på å gjøre det problematisk. Likevel, USA er en betydelig aktør i både Europa, Øst-Asia og i Midt-Østen. Jeg mener også at Mearsheimers teori inneholder et paradoks som viser at verdenshavene slettes ikke er en stor nok hindring for hegemoni.

Hvis frykten for en konkurrent på et annet kontinent er så stor som Mearsheimer antyder, holder ikke *the stopping power of water* som hindring. Nettopp fordi man ikke stoler på at verdenshavene er en A) god nok beskyttelse mot konkurrenten på et annet kontinent, og B) åpenbart ikke en stor nok hindring til at man ikke er villig til å risikere å krysse havene for å

gå til krig mot konkurrenten. Med dette i bakhodet, hvordan kan vi da påstå at verdenshavene er en stor nok hindring for å ikke søke globalt hegemoni? Logikken bak offensiv realisme tilsier at stater burde søke hegemoni og i så fall burde jo dette gjelde over hele verden. Mearsheimer kommer faktisk til en lignende konklusjon selv:

«In sum, the ideal situation for any great power is to be the only regional hegemon in the world. That state would be a status-quo power, and it would go to considerable lengths to preserve the existing distribution of power. The United States is in that enviable position today; it dominates the western hemisphere and there is no hegemon in any other area of the world. But if a regional hegemon is confronted with a peer competitor, it would no longer be a status quo power. Indeed, it would go to considerable lengths to weaken and maybe even destroy its distant rival (Mearsheimer, 2001:42). »

I følge det Layne kaller «robust offensiv realisme» (offensiv realisme uten begrensningen til *the stopping power of water*), bør USA søke et globalt, og ikke kun et regionalt hegemoni (Layne, 2002:128-131, 163-164). *The stopping power of water* er en hindring, men den kan overkommes. Moderne militærteknologi gjør det mulig å utøve makt på tvers av verdenshavene i mye større grad enn tidligere. I en historisk kontekst kan *the stopping power of water* være gyldig, men interkontinentale missiler, hangarskip, langtrekkende bombefly, droner og lignende er moderne militære redskaper som gjør maktbruk over verdenshav mulig. Verdenshavene kunne ikke forhindre krigen i Irak fra år 2003, for eksempel.

En annen kritikk mot offensiv realisme er at teorien i stor grad er likegyldig til innenrikspolitik eller statenes politiske systemer. Offensiv realisme hevder at samtlige stater, enten de er autoritære, totalitære, semi-demokratiske eller demokratiske, påvirkes av sikkerhetshensyn i første rekke (Mearsheimer, 2001:35,46,48). Teorien vektlegger strukturelle forhold. Den ser på stater som «svarte bokser eller biljard-kuler» og er mest opptatt av hvor mye relativ makt hver enkelt stat besitter (ibid:10-11).

Mearsheimers teori er mest opptatt av militær makt og ser som nevnt tidligere mest på økonomisk makt i en militær kontekst. Waltz hevder at staters posisjon i det internasjonale systemet ikke bare er avhengig deres militære og økonomiske kapabiliteter, men hvordan staters totale kapabiliteter er vedrørende; befolkningsstørrelse og territorium, naturressurser, økonomi, militærstyrke, politisk stabilitet og kompetanse (Waltz, 1979:131). Mearsheimers definisjon er mest opptatt av makt i en militær forstand, mens Waltz altså inkluderer flere

forhold. En bredere definisjon av makt som Waltz bruker, kan få konsekvenser for hvordan stater anser hverandres maktforhold.

Siden denne studien skal kartlegge hvilken *grand strategy* USA fører og ikke nødvendigvis årsakene bak, er ikke dette noe jeg vil bruke for mye tid på. Årsaken til at det bør nevnes, er at den neste teoritradisjonen jeg skal benytte i studien hevder at det er primært (men ikke utelukkende) innenrikspolitiske forhold som bestemmer USAs *grand strategy* (Layne, 2006:28, 37, 70, 71, 192). Årsaken til at jeg velger å benytte begge disse teoritradisjonene, er at begge ender opp med å beskrive den samme løsningen for stater: nettopp å søke etter hegemoni gjennom å maksimere egen makt (ibid:36-37).

2.2 Ekstraregional hegemoni teori

Ekstraregional hegemoni teori er en neo-realistisk retning som hevder at stater ønsker å maksimere sin egen makt til globalt hegemoni. I motsetning til offensiv realisme, som hevder at dette i hovedsak er av strukturelle årsaker, hevder denne skolen at det både er årsaker på nasjonalt og internasjonalt plan (ibid:28). Christopher Layne hevder at det var innenrikspolitiske forhold som gjorde at USA søkte ekstraregionalt hegemoni etter andre verdenskrig, men at det var noen strukturelle forhold som lå til grunn for dette. Disse var:

1. USA måtte ha et solid forsprang i relative maktforhold over sine konkurrenter på den internasjonale arena.
2. Maktforholdet mellom USA og Vest-Europa måtte gå i USAs favør, med god margin
3. USA måtte ha hegemoni i egen region. (ibid:28-29).

Layne hevder at samtlige forutsetninger lå til grunn og det er enkelt å være enig med han; USA var verdens soleklart sterkeste stat i 1945. Med unntak av angrepet på Pearl Harbor i 1941, opplevde ikke USA noen nevneverdige angrep på sitt eget fastland og hadde både økonomi og infrastruktur intakt etter krigen. Militært var USA sterke, spesielt med tanke på atombombene som ble utviklet på slutten av krigen. Sovjetunionen hadde riktig nok bekjempet Tyskland, men hadde lidd enorme materielle og menneskelige tap. De Vesteuropiske statene var også svært reduserte etter mange år med krig. Etter den kalde krigen var USAs posisjon enda sterkere i forhold til sine rivaler, noe jeg skal vise i analyse 1. At USA også hadde regionalt hegemoni i 1945, er ingen kontroversiell påstand; USA var den eneste stormakten i Amerikaregionen. Kort fortalt, alle disse strukturelle forholdene, samt USAs relative makt, talte for at USA kunne søke hegemoni over Vest-Europa i 1945 etter

andre verdenskrig (ibid: 28). Det er også slående at den første av Laynes forutsetninger er identisk med Mearsheimers beskrivelse av en hegemon (Mearsheimer, 2001:44-45). Dette er en av flere likheter med teoriene.

2.2.1 The open door

Christopher Layne hevder at motivasjonen for amerikansk søken etter ekstraregionalt hegemoni, er det han kaller *the open door*.

«The goal of U.S Grand strategy has been to create an «open door world» - an international system, or «world order», made up of states that are open and subscribe to the united states' liberal values and institutions and that are open to U.S economic penetration. An open-door world rests, therefore, on two pillars: the economic open door (maintaining an open international economic system) and the political open door (spreading democracy and liberalism abroad). These pillars are linked by the perception that “closure” abroad threatens the survival of American core values – what policymaker’s calls the American way of life – at home (Layne, 2006:30-32).

Det er spesielt den siste setningen i dette sitatet som er av interesse. Ifølge logikken bak *open door* ligger det nettopp at USAs kjerneverdier på hjemmebane vil være truet dersom verdenssamfunnet vender seg mot USA. Frykten for at USA som stat ikke ville overleve i en verden med stater som var ideologisk-fiendtlig innstilt, er i bunn og grunn hva dette dreier seg om. «America’s domestic economic and political system can be safeguarded only in a world that is sympathetic ideologically to the United States (ibid: 32). Dersom Laynes påstand stemmer og USAs strategi har vært påvirket av denne tankeretningen, vil det uten tvil være i USAs interesse at verden forblir «åpen». USA har dermed stor interesse i å sørge for at statene i verden blir styrt av «riktige» regjeringer og ledere, samt å sørge for at de selv er på toppen av det internasjonale systemet (ibid: 34). Som vi ser, knyttes de to pillarene av *open door* opp til både spredning av demokrati og liberale verdier samt å opprettholde et åpent globalt økonomisk system.

Forutsetningene for at USAs såkalte *open door*-politikk skal fungere, blir da knyttet til muligheten til USA for å forme internasjonal politikk i den retningen dem selv ønsker (ibid:33). Dette vil i tur påvirke deres valg av *grand strategy*. Dersom Laynes teori stemmer, vil man allerede med dette kunne predikere at USA ville ført en overordnet strategi som tilsier at USA vil strebe etter globalt hegemoni. Dette er også konklusjonen til Layne: USAs *grand*

strategy er basert på ekstraregionalt hegemoni (ibid:193). Det samme er også konklusjonen til «robust» offensiv realismeteori; stater vil utvide sin makt til dem oppnår globalt hegemoni.

2.3 De teoretiske skolene og valg av Grand Strategy

Formålet med denne studien er å se hvilken type *grand strategy* USA har ført i tidsrommet 1993-2015. I lys av dette kan vi også teste de teoretiske prediksjonene for hvilken strategi USA fører. Hvis Laynes teori holder vann, burde vi kunne predikere at USAs *grand strategy* skal ha som mål å etablere eller opprettholde globalt, amerikansk hegemoni. Vi burde i så fall se at USA søker å styrke sin egen makt i perioden, både militært og økonomisk. Vi burde også kunne predikere at USAs *grand strategy* holder seg relativt stabil i perioden, og at det ikke skjer mange radikale endringer underveis. Det samme predikerer såkalt «robust» offensiv realismeteori. Utvidelsen av egen makt på rivalenes bekostning stopper ikke før man har erstattet det globale anarkiet med et hierarki der en selv er på topp, ifølge «robust» offensiv realismeteori. Hvis Mearsheimers opprinnelige teori stemmer, burde USA ikke strebe etter hegemoni i annet enn sin egen bakgård, men samtidig være opptatte av å opprettholde maktbalansen i sine interesseområder, der det er minst to stormakter som holder hverandre i sjakk.

Mastanduno finner i sin artikkel «Preserving the unipolar moment» at USA har forsøkt å bevare sin posisjon på toppen av det internasjonale makthierarkiet og ført en hegemonisk, eller *primacy*-inspirert *grand strategy*, både under Bush SR og Clinton, selv om det var forskjell i den uttalte retorikken til de forskjellige administrasjonene (Mastanduno, 1997:51-52). Han viser også til hvordan dette var argumentert for i en lekket utgave av den såkalte *Defense Planning Guide* fra 1992 (ibid:66-67). Mastandunos artikkel tester hvorvidt USAs sikkerhetspolitikk og økonomisk politikk følger såkalt *balance of power* eller *balance of threat* logikk og finner at i stor grad er sikkerhetspolitikken basert på *balance of threat*, mens den økonomiske politikken er basert på *balance of power* (ibid:85). Dette i seg selv er ikke noe jeg skal bruke for mye tid på, men Mastanduno finner at USA i kjølvannet av den kalde krigen, aktivt har prøvd å holde seg på toppen av det internasjonale makthierarkiet (ibid:86). Dette er helt i tråd med ekstraregional hegemoni teori, samt «robust» offensiv realisme grunntanker: nemlig at USA forsøker å utvide sin relative makt. “The temptation to prolong the unipolar moment and the luxuries it affords is a powerful one (ibid: 86)”. Angående strategivalg sier han at *primacy* blir foretrukket fordi det er enklere for amerikanske

beslutningstakere å bevare og tilpasse institusjoner og praksis i et internasjonalt system med USA på topp, kontra å skifte til en *cooperative-security* strategi i påvente av en multipolar verden (ibid: 86).

2.3.1 Eksempler på USAs politikk og maktutvidelse.

Det kan selvfølgelig tenkes at Mearsheimer har rett i at USA kun ønsker et regionalt hegemoni. Dersom Mearsheimers antagelser stemmer, burde vi se at USA ikke er ute etter å dominere verken Europa, Asia eller Midt-Østen, men heller ønsker å opprettholde maktbalansen og sin egen innflytelse i disse regionene. USA vil sette i gang motbalanseringstiltak dersom en potensiell utfordrer prøvde å dominere regionen eller utfordre deres posisjon. Da blir spørsmålet hvordan man kan forklare at siden Sovjetunionens sammenbrudd har USA utvidet sin makt og innflytelse i Europa gjennom å for eksempel utvide NATO, opptil flere ganger. I perioden jeg har valgt å undersøke har NATO blitt utvidet med 12 europeiske land, inkludert de baltiske statene som lå under Sovjetunionen i den kalde krigen (NATO, 2017: *Enlargement*). Som kjent er NATO en USA-dominert institusjon: USA er den største bidragsyteren (NATO, 2017: *Funding Nato*) og er som verdens militære supermakt også den militært sterkeste av medlemsstatene. Et annet viktig poeng som illustrerer USAs dominante posisjon i NATO, er at den såkalte «*Supreme allied commander Europe* (SACEUR)», en av NATOs to militære kommandanter, utpekes av den Amerikanske presidenten og ikke innad i NATO, samt at det har til nå utelukkende vært Amerikanere (NATO, 2016: SACEUR). Dette betyr selvfølgelig ikke at NATO er utelukkende kontrollert og styrt av USA, men det betyr at USA har vesentlig kontroll og innflytelse i organisasjonen. Layne hevder at NATO har vært USAs fremste redskap i utøvelsen av hegemoni over Europa, og således kan utvidelsene sees på som en vei mot mer amerikansk innflytelse i regionen (Layne, 2006:92). Videre sier Layne at alliansen aldri var ment å opphøre når trusselen fra Sovjetunionen forsvant (ibid:92). Dersom alliansen kun var ment for å demme opp mot Sovjet, burde jo NATO slettes ikke blitt utvidet etter 1991, men heller blitt redusert eller oppløst. Mastanduno hevder at USA slettes ikke har hatt intensjoner om å bygge ned NATO etter den kalde krigen, men tvert imot sørge for at alliansen skal bestå og bevares i all omskuelig fremtid (Mastanduno, 1997:68).

Enkelte kan argumentere for at endel stater som hadde nære forbindelser med Sovjetunionen, ønsket å nærme seg vesten etter unionens sammenbrudd og at NATO medlemskap kan være en måte å gjøre det på. Likevel er tettere forbindelser til Europa og vesten noe som like enkelt kunne oppnås med medlemskap i EU (noe de fleste statene som også ble med i NATO har

fått). Et annet poeng er at dersom USA ikke ønsket å utvide NATO alliansen, ville det neppe skjedd. USA er som nevnt tidligere NATOs sterkeste bidragsyter og den militært mektigste av medlemsstatene, så det er mer enn rimelig å anta at NATO ikke ville tatt en fundamentalt annen retning enn det USA ønsket. Som jeg også viser i analyse 2 har USA i hele perioden ønsket å utvide NATO.

Dersom Mearsheimers antagelser stemmer, burde heller ikke krigen i Irak av år 2003 funnet sted. USA hadde tatt seg av Irak i 1991 og stort sett ødelagt deres offensive militære kapabiliteter (Cheney, 1992). Gulfkrigen på 1990 tallet kan sees på som et motbalanseringstiltak mot Iraks ambisjoner for regionalt hegemoni og i så fall kan dette godt argumenteres for innenfor Mearsheimers opprinnelige teori, spesielt siden USA i denne krigen gjorde et bevisst valg om å ikke kaste regimet til Saddam Hussein (ibid). Ifølge offensiv realisme er kritisk å sørge for at regionale maktforhold ikke glir over i hegemoni, spesielt i strategisk viktige områder (Mearsheimer, 2001:41). Midt-Østen har vært et erklært interesseområde for USA siden Carter-doktrinen ble lansert i 1980 (Samuels, 2017).

Irak krigen i år 2003 blir derimot verre å forklare som et motbalanseringstiltak. Først og fremst; Irak hadde ikke masseødeleggelsesvåpen, det var ingen tydelige beviser for at de samarbeidet med Al-Qaeda eller at Irak hadde vært involvert i terrorangrepet på USA 11/09/2001 (Mearsheimer, 2011:5). Gulfkrigen i 1991 var en direkte konsekvens av Iraks invasjon av Kuwait, noe som faktisk på sikt kunne true maktbalansen i Midt-Østen. Irak hadde ikke invadert noen nabostater i årene før 2003, ei heller hadde de gjenoppbygd sine militære kapabiliteter (Rice, 2001). Det betyr selvfølgelig ikke at USA ikke anså Irak som en potensiell trussel. USA hadde vært i en fastlåst situasjon med Irak i over 10 år etter gulfkrigen: flere militæroperasjoner, sanksjoner og nærmest daglige bombetokt til tross, USA ble ikke kvitt regimet til Saddam Hussein (Arkin, 1999, Pilger, 2000). Likevel, i følge Mearsheimers teori er det lite som tilsier at USA burde invadert i 2003, rett og slett fordi USA ikke har noe å balansere mot; Irak var allerede langt nede både militært og økonomisk og var således ingen direkte militær trussel for verken USA eller deres allierte i regionen. I lys av «robust» offensiv realisme, gir derimot krigen i Irak mening. Der kan man argumentere for at USA benyttet muligheten som 11/09/2001 gav dem til å bli kvitt en problemstat og utvide sin innflytelse og makt i en strategisk viktig region. Dette er igjen et uttrykk for at USA utvidet sin egen relative makt og styrket sin posisjon internasjonalt.

2.4 Grand Strategy teori

Det finnes primært fire ulike skoler av *grand strategy* teori. De kalles som oftest: (*Neo-*) *isolationism*, *selective engagement*, *cooperative security* og *primacy*. Felles for alle er at de har forskjellige syn på hvordan verden er og hvordan stater burde handle. I denne studien vil jeg bruke Posen og Ross sitt rammeverk fra artikkelen *Competing visions for U.S Grand Strategy* for å oppsummere de forskjellige skolene. Jeg utelukker ikke at det finnes andre tolkninger av de forskjellige *grand strategy* skolene enn Posen og Ross, men dette er en svært anerkjent og velsitert artikkel, som jeg føler gir en god oppsummering av de forskjellige skolene.

Først oppsummeres de fire skolene av *grand strategy*, mens jeg i metodekapittelet vil vise hvordan jeg skal bruke skolene konkret for å finne ut hvilken strategi USA ligger nærmest. Jeg ønsker også å presisere at dette er teoretiske modeller og at det derfor vil være lite sannsynlig å finne en nærmest 100% kobling mellom en stats strategi og en av disse skolene. Det er mer nærliggende å tro at stater vil ligge nærmere noen skoler enn andre og at enkelte stater kanskje vil ligge svært nærme en, men fremdeles ha elementer av andre skoler i strategien. Det blir derfor viktig å ta en helhetsvurdering over hvilken skole strategien virker å være mest inspirert av. Mastanduno hevder at USA har ført en strategi som ligger nært *primacy*, noe Layne også sier seg enig i, da han hevder at USA har ført en strategi som er basert på såkalt ekstra-regionalt hegemoni (Mastanduno, 1997:86-87, Layne, 2006:28). Som jeg snart skal vise er *primacy*-strategien nærme det Layne kaller en ekstraregionalt hegemonisk *grand strategy*. Ut i fra teoriene og funnene til Layne, Mastanduno og Mearsheimer, burde vi forvente at USA i hvert fall i endel av perioden fra 1993-2015 har ført *en primacy* inspirert strategi. Det som blir interessant å se, er ikke bare om det stemmer, men (hvis det stemmer) om dette har pågått relativt uendret i hele perioden eller om det er betydelige endringer underveis.

2.5 Neo-isolationism

Dette er en strategi som ønsker et tilbaketrukket USA fra den internasjonale arena. Som Thomas Jefferson sa “Peace, commerce and honest friendship with all nations – entangling alliances with none” (Jefferson, 1801). Spesielt dette med å unngå *entangling affairs* med andre stater er hovedkjernen i denne skolen (Posen & Ross,1997:6). Man definerer statens interesser smalt, i hovedsak bare som nasjonale forhold: «National defense- the protection of the security, liberty, and property of the American people – is the only vital U.S interest» (ibid: 9, 12). Ved en slik definisjon blir svært mange internasjonale hensyn definert som

unødvendige og overflødige. Det er også åpenbart at hvis man utelukkende definerer USAs interesser som nasjonale forhold, vil vi sitte igjen med et USA som ikke er nevneverdig truet av andre. Ingen er i posisjon til å true USAs suverenitet og territorielle sikkerhet, som følge av deres enorme kapabiliteter (ibid: 12). Terrorangrep kan skape trusler for amerikanske borgere, men det er ingen trussel for USAs territorielle sikkerhet. *Neo-isolationism* vil si at terror er et resultat av *entangling affairs* utenlands og hevde at dersom USA unngikk å innblande seg i andre staters interne anliggende, ville ikke terrorister på andre siden av verden ha noen grunn til å hate USA (ibid:13). *Neo-isolationism* sier også at USA skal lede av eksempel og ivareta gode forbindelser til så mange land som mulig.

2.5.1 Politiske konsekvenser av en Neo-isolationism strategi

Dersom USA skulle følge en strategi nært *neo-isolationism* ville vi sett et USA som sa fra seg ansvaret som verdens supermakt og unipolare aktør. USA ville meldt seg ut av NATO og trukket hjem de fleste soldatene sine fra utlandet. Man ville lagt ned de aller fleste militærbasene i utlandet og kun om nødvendig beholdt et absolutt fåtall som var av vital betydning for beskyttelsen av fastlands USA. Militærstøtte til nåværende allierte ville opphøre. Spredning av atomvåpen ville ikke være noe USA gikk aktivt inn for å forhindre. Interesseområdet til USA ville som sådan være deres egen territorialstat, samt deres nærmeste naboer. Maktbalansen i Europa, Asia og Midt-Østen ville være av mindre betydning. USA ville også unnlatt å gripe inn i konflikter, både etniske og territorielle, rett og slett fordi dette ikke er konflikter som er sannsynlige til å true USAs sikkerhet. Humanitære intervensjoner vil man også i stor grad unngå å blande seg inn i, med unntak av kanskje for å hjelpe til etter naturkatastrofer eller som fredsbevarende operasjoner etter konflikter er over. USA ville vært med i FN, men ikke brukt denne rollen for å aktivt prøve å skape fred eller få slutt på konflikter: USA ville forbeholdt seg uavhengig fra organisasjoner eller andre stater til å handle slik som dem selv så best, sett ut i fra et snevert syn på statens interesser (ibid: 6, 9-15). Likevel, denne strategien betyr ikke at USA ville effektivt isolert seg fra resten av verden, som enkelte kanskje tror. Det handler mer om at USA ville være opptatt av å ha gode forbindelser til så mange stater som mulig, samt at dem ville unngått å trekkes inn i andre staters konflikter.

Militært ville USA redusert mye av sin maktstruktur til å heller omhandle nasjonal sikkerhet. Rakettskjold, luftforsvar og et betydelig atomvåpen arsenal- for å sikre at man kan svare på et hvert atomangrep, ville være nødvendig. En sterk marine ville også være viktig, men den ville ikke trenge å være av samme størrelse som i dag. Man ville være opptatte av å holde en sterk

etterretningstjeneste for å fange opp skiftninger i maktbalanser, som på sikt kan true USA, og kreve endringer i forsvarspolitikken. I utgangspunktet ville man ikke ha behov for et like stort forsvar som før, da det amerikanske militæret nå skal forsvare et mye smalere sett av amerikanske interesser (ibid:4,8,10, 14-15).

2.6 Selective engagement

Denne skolen har fred mellom stormaktene som primær målsetning, av den enkle grunn at det er konflikt mellom de mektigste statene som på sikt kan bli verst for USA. Denne strategien har et bredere syn på USAs nasjonale interesser enn *Neo-isolationism*, da man anser enhver stormaktskonflikt i Eurasia som en trussel for USA (ibid:17). Det er i USAs nasjonale interesse å sørge for fred mellom stormaktene. USA bør derfor i ytterste konsekvens engasjere seg utenlands for å sørge for at konflikter i Eurasia ikke fører til at maktbalansen eller verdensfreden blir alvorlig truet. Denne typen handlinger kalles *offshore-balancing*, noe USA for eksempel gjorde i Europa ved både første og andre verdenskrig (Mearsheimer, 2001:42). *Offshore-balancing* er i praksis å sørge for at maktbalansen ikke bekker over i regionalt hegemoni der en stormakt kan true USA (slik som Nazi-Tyskland var nære å gjøre i andre verdenskrig). *Offshore-balancing* er også den strategien Christopher Layne anbefaler USA å følge (Layne, 2006:6-7), men da i en mer defensiv variant enn hva Posen og Ross her beskriver.

Selective-engagement skolen antar at det ikke vil være mulig for USA å forbli hegemon over hele verden; før eller senere vil USA sin posisjon bli svekket. Derfor vil en hegemonisk strategi være umulig å opprettholde i lengden (Posen og Ross, 1997:18). Det er også dette som kalles *imperial overstretch*, nemlig at statens kapabiliteter blir overanstrengt enten militært, økonomisk eller politisk (Kennedy, 1988:514-515). Derfor burde USA heller prøve å forbli sterk nok til å kunne motvirke at andre stater oppnår hegemoni, uten at man nødvendigvis prøver å oppnå det selv. Man antar at dersom USA forblir sterk, vil andre stater balansere mot aggresjon, dersom USA er med på dette (Posen og Ross, 1997:18). Der *Neo-isolationism* hevder at potensielt mange konflikter og hendelser er i USAs interesse å blande seg inn i, hevder *selective engagement* at USA har en interesse i verdensfred og at USA derfor bør sørge for at verdensfreden ikke er truet. I ytterste konsekvens betyr at dette at USA må risikere å blande seg inn i konflikter. Noe som også ofte er kritikken mot skolen, fra tilhengere av *Neo-isolationism*. Skal USA gå til krig for å unngå krig?

2.6.1 Politiske konsekvenser av *Selective engagement*

Spredning av atomvåpen er et viktig område for *selective engagement*, men her er det av betydning hvilke stater det dreier seg om og hvorvidt disse er vennlig eller fiendtlig innstilte mot USA. Spesielt stater som Nord Korea og Iran, såkalte *rogue states*, er av størst betydning. I ytterste konsekvens kan militærangrep for å ødelegge slike våpenprogrammer være nødvendig, men dette er et vanskelig tema for denne skolen. Noe av essensen i *selective engagement* er nettopp at USA skal reservere seg retten til å handle eller ikke handle, i ulike situasjoner. Man er opptatt av maktbalanser og frykter for at stater i strategisk viktige områder skal få regionalt hegemoni. Det var av slike hensyn USA gikk til krig mot Irak i 1991. Målsetningene var ifølge daværende forsvarsminister Richard «Dick» Cheney ikke nødvendigvis å fjerne det irakiske regimet, men å befri Kuwait og å ødelegge Iraks offensive militære kapabiliteter (Cheney, 1992). Dette fordi den persiske gulfen er strategisk viktig for mange stater, ikke minst USA. Om maktbalansen skulle endres der kunne det potensielt få store konsekvenser (Posen og Ross, 1997:19).

Selective engagement er opptatt av de delene av verden som er strategisk viktige for stormaktene: Europa, Øst og Sørøst-Asia og Midt-Østen. Man er opptatt av å opprettholde maktbalanser og det er måten å gjøre det på som markerer bruddet *med neo-isolationism*: nemlig gjennom allianser. Man er for å bevare NATO, men ikke for å utvide alliansen. Dette er et svært viktig poeng, da NATO er et instrument for å sørge for å opprettholde maktbalanse, mens utvidelser av NATO blir sett på som en måte å utvide egen makt. Dette kan fremprovosere motreaksjoner, som på sikt kan føre til mer usikkerhet og trekke USA inn i en potensiell konflikt. Enkelte tilhengere av *selective engagement* vil være mot amerikansk deltagelse i NATO nå som sovjetunionen ikke lengre eksisterer: Christopher Layne er en av dem; Laynes foretrukne strategi er en defensivt orientert *selective engagement* strategi, som han kaller *offshore balancing* (Layne, 2006:187-192). Likevel er bekymringene for krig mellom stormaktene så store i denne strategien at det er forståelig å argumentere for fortsatt NATO medlemskap som *selective engagement* tilhenger, men mot utvidelser, slik som Posen og Ross gjør (Posen og Ross, 1997:6).

USA burde ikke blande seg inn i konflikter med mindre disse kan trekke inn stormakter. Humanitære intervensjoner kan være gjennomførbare, men det finnes ingen fasitsvar som sier når og hvor man burde intervenere på humanitært grunnlag, og når man ikke burde handle. Somsagt, man ønsker å reservere seg muligheten til å handle slik man anser det som best. Kostnader blir derfor viktig å kalkulere (ibid:20-22).

Militært burde USA ha større kapabiliteter enn hva *neo-isolationism* tilsier. Et sterkt arsenal av atomvåpen er viktig, men det samme er nok militære styrker til en potensiell stormaktskrig i Eurasia. Man må ha kapabiliteter til å kunne kjempe flere kriger samtidig, da man aldri kan utelukke at to potensielt truende konflikter kan oppstå. USA bør også sørge for å ha militærbaser hos enkelte strategisk viktige stater, men ikke for å opprettholde et hegemoni. Heller for å ha muligheten til å reagere dersom sikkerhetssituasjonen skulle forverres. Siden dette er en strategi som ikke tilsier at USA vil handle i enhver konflikt, men vil gi USA muligheten til å handle dersom det er risiko for en stormaktskrig, er det viktig å opprettholde gode forhold til allierte. USA ønsker ingen konflikt med for eksempel Russland og Kina, men siden dette er de største globale stormaktene med unntak av USA selv, burde USA ha enkelte militærbaser og forsvarsinstallasjoner utenlands som i verste fall kunne bli tatt i bruk om en krisesituasjon skulle oppstå (Ibid:4, 8, 19).

2.7 Cooperative Security

Cooperative security er den eneste av *grand-strategy* skolene som er tydelig inspirert av liberalismeteorien. USAs nasjonale interesser er bredt definert og den viktigste er å jobbe for varig, global fred. Det viktigste redskapet for å få til dette er institusjonelt samarbeid mellom stater i verden. Demokrati er viktig og spredning av demokrati likeså. Dette fordi demokratiske stater samarbeider bedre med hverandre enn stater som er mindre demokratiske, hevdes det. Man frykter ikke stormakter på samme måte som i *selective engagement*, da de fleste allerede er demokratiske. For de som ikke er det, er løsningen å hjelpe dem mot veien til demokrati (ibid:6, 23-24). Demokrati i seg selv er her et gode.

Cooperative security har et helt annet syn på konflikter enn de to foregående skolene. Her er aggresjon, uansett hvor, uakseptabelt. Om krig bryter ut skal det internasjonale samfunnet gå sammen for å få slutt på konflikten. I ytterste konsekvens er en krig mellom to mindre stater i Afrika, like viktig som en krig mellom to stormakter: aggresjon er uakseptabelt uansett og krever en innsats fra det internasjonale samfunnet. Man støtter seg på organisasjoner som spesielt FN for å takle dette, men også regionale organisasjoner som for eksempel NATO er nødvendige i den perioden det tar for FN å bygge opp nok militære kapabiliteter for å ta seg av slikt selv. Spredning av masseødeleggelsesvåpen er også et kjerneproblem og må forhindres. Kjedereaksjonene som kommer etter konflikter, vil man helst unngå. Da er nettopp måten å gjøre dette på å sørge for at konflikter ikke får spre seg (ibid:6,23-25).

2.7.1 Politiske konsekvenser av Cooperative Security

Cooperative security anerkjenner at USA er verdens suverent mektigste stat, noe som betyr at USA har en stor verktøykasse for å nå sine mål. Både diplomatiske og økonomiske virkemidler kan supplere de militære, noe som betyr at USA har store muligheter for å forme verden som de ønsker. Institusjonelt samarbeid er nøkkelen for varig verdensfred, så naturlig nok blir institusjoner som FN og WTO viktige. Kontrollmekanismer for våpensalg og våpenspredning (såkalte *arms control agreements*) er også viktige.

Internasjonale organisasjoner får hovedansvaret med å koordinere global innsats. De må derfor både ha legitimitet og makt. Dette er naturligvis et prosjekt som ikke vil være gjort over natten. Samtlige av verdens stater må oppmuntres til å delta, noe som slettes ikke vil være enkelt eller skje hurtig. Det er likevel helt avgjørende at dette skjer. Stater som ikke ønsker å samarbeide med verdenssamfunnet, og kanskje til tider motarbeider dem, såkalte *rogue states* som for eksempel Nord Korea og Iran, må bekjempes eller tvinges til samarbeid. Regionale organisasjoner som NATO og EU er avgjørende i den perioden det tar før FN har nok kapabiliteter og legitimitet til å fungere som verdens suverene samarbeidsorganisasjon. NATO må både utvides og transformeres; til å ikke utelukkende være en forsvarsallianse mot Russland, men å være en internasjonal organisasjon med fred og samarbeid som mål. Andre organisasjoner, som for eksempel Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid I Europa (OSSE) er også viktige (ibid: 6, 25-28).

Våpenspredning er som nevnt tidligere svært viktig. Her går man lengre enn de andre skolene, også ved at man ser på spredning av atomvåpen som like viktig uansett hvem som forsøker å utvikle dem. Om så det er Israel, Iran eller Russland, er spredning av atomvåpen negativt. Man ønsker å redusere faren for at krig skal bryte ut mellom stater, ved å knytte statene i et globalt, institusjonelt samarbeid. Dette, samt en stadig mer global handel, kan redusere staters behov for atomvåpen. Det ideelle og endelige målet er en verden der ingen stater behøver å ha slike våpen. For å forhindre at enkelte stater utvikler atomvåpen, spesielt i en periode der internasjonale organisasjoner ikke er sterke nok til å motvirke at det skjer, kan krig være akseptabelt som en siste løsning. Det er også legitimt å gripe inn både i borgerkriger, etniske konflikter, samt intervensjon på humanitært grunnlag. Nøkkelen er at det bør være i regi av FN og bred konsensus om involveringen. Frykt for at konfliktene skal eskalere og i verste fall spre seg, gjør at ingen konflikter i utgangspunktet kan oversees. Dette vil åpenbart kreve store militære og økonomiske kapabiliteter for USA, siden internasjonale organisasjoner for øyeblikket ikke er i nærheten av sterke nok til å gjennomføre store operasjoner alene. På sikt

er målet å utvide samarbeidet slik at den slags operasjoner skal kunne gjennomføres i regi av FN. Militært vil dette kreve at USA og deres allierte har store militære kapabiliteter, slik at man både kan ivareta egen territoriell sikkerhet, men også slik at man kan sette styrkene til disposisjon for internasjonale organisasjoner som FN (ibid:4,8, 22-29).

2.8.1 Primacy

Denne strategien hevder at fred kun er oppnåelig ved en skjevfordelt maktbalanse internasjonalt. Kun et USA som er betydelig sterkere enn andre stater kan sørge for fred; dette skremmer utfordrere og beroliger allierte. Det er viktig å beholde forspranget etter den kalde krigens slutt, da verden fremsto som unipolar med USA alene på topp. Dette ligger for øvrig nært logikken bak offensiv realismeteorier, nemlig at stater burde utvide sin egen makt på andres bekostning for å oppnå sikkerhet og at dette ikke ender før man har et hegemoni (Posen og Ross, 1997:32). En forutsetning for hegemoni ifølge Layne, er en betydelig forskjell i kapabiliteter mellom den sterkeste staten og nummer to i systemet (Layne, 2006:28-29).

Primacy er mest opptatt av stormakter, men på en annen måte enn *selective engagement*. For *primacy* er det overordnede målet å bevare og styrke USA sin overlegne posisjon internasjonalt og den største trusselen mot dette er stater som ønsker å utfordre USAs overlegenhet og deres posisjon internasjonalt. Dette kan være både andre stormakter som prøver å ta igjen USAs posisjon som verdens mektigste stat, men også stater som prøver å endre maktforholdet i USAs interesseområder for egen vinning og på sikt utfordre USAs hegemoni og deres verdensorden. Man er ikke bare opptatt av trusler mot USA som stat, men også trusler mot USAs (potensielle) hegemoni og deres posisjon internasjonalt (Posen og Ross, 1997:6, 32-33). Stater som motsetter seg den gjeldende verdensordenen kalles ofte *rogue states* eller *outlaw states* og er en viktig del av en *primacy*-strategi. Reaksjoner mot slike stater kan derfor være svært viktig, blant annet for å statuere et eksempel mot andre likesinnede stater.

I følge en slik strategi er målet til USA å oppnå hegemoni og forhindre andre stater i å utfordre dem. Dette kan USA gjøre ved å for eksempel promotere markedsøkonomi, demokrati, internasjonal rett og lov, samt i verste fall militær intervensjon. *Primacy* er også inspirert av liberale verdier, men mener at nøkkelen for å bevare disse er amerikansk overlegenhet og makt. USA vil således argumentere for demokratiske og markedsøkonomiske

reformer utenlands, for å få andre stater til å underrette seg deres orden. Internasjonale organisasjoner er positivt og bør benyttes, men i motsetning til *cooperative-security* ønsker ikke *primacy*-strategi å styrke institusjonene på bekostning av USA sin egen makt, men heller å bruke disse institusjonene for å styrke USAs makt og posisjon. Denne skolen anerkjenner også at USA har mer enn bare militær og økonomisk makt, såkalt *soft power*, som er en viktig del av USAs posisjon i verden som supermakt. *Soft power* inkluderer blant annet USAs dominans over verdensmediene og massekultur (ibid: 6,33-35).

2.8.2 Politiske konsekvenser av Primacy

USAs overordnede mål er å sørge for at verden forblir unipolar og at USAs posisjon internasjonalt ikke blir utfordret. Både på det økonomiske og militære plan kan USAs posisjon som sterkest i verden settes på prøve og det er derfor viktig å sørge for å bevare forspranget på begge områdene. Dette betyr å sørge for at USA har et militært og økonomisk forsprang på resten av verden, også i fremtiden. NATO er viktig for USA og bør utvides. Man deler ikke den samme optimismen som *cooperative-security* for internasjonale organisasjoner, da de for øyeblikket ikke er sterke nok til å gjøre noe nevneverdig for å bevare fred. De kan tilby muligheter for økt legitimering for militære operasjoner og bør derfor ikke oversees totalt. Spredning av masseødeleggelsesvåpen er av stor betydning for *primacy*, da dette er våpen som i gale hender, kan true USAs posisjon og legge mulige begrensninger på USAs handlingsrom. Selv stater som ikke har slike våpen nå, men kan utvikle dem i fremtiden, bør observeres nøye. Samtlige virkemidler for å unngå at dem skulle få slike våpen kan vurderes. Det er viktig at USA har et så stort handlingsrom som mulig internasjonalt for å opprettholde en slik strategi (ibid:35-41).

Regionale og etniske konflikter, samt humanitære intervensjoner, behandles fra situasjon til situasjon. Bare de tilfellene som kan påvirke maktbalansen eller true USAs posisjon, bør kreve militære bidrag (ibid: 52). Her er også interesseområdene til USA i fokus: hendelser utenfor strategisk viktige områder vil være av mindre betydning. Mindre operasjoner, det Mearsheimer kaller sekundære målsetninger og såkalt «lavnivå-støtte» kan i enkelte tilfeller vurderes, da dette er oppdrag som ikke vil være av stor nok skala til å påvirke USAs primære målsetning (Mearsheimer, 2001:47). Eksempler på slike er begrensede militæraksjoner, rådgivning, opptrening og våpen/etterrettningsbistand. Det viktigste er ikke nødvendigvis å løse hver eneste konflikt som oppstår i verden, men å bevare USAs posisjon og USAs verdensorden (Posen og Ross, 1997:6, 35-41). Betydningen av ordet *primacy* er «forrang» og det er nettopp det denne strategien mener at USA skal oppnå på den internasjonale arena. Man

ønsker å skape en verdensorden med seg selv på topp, derfor er det viktig å lede verden i den retningen man ønsker. Forutsetningene for at denne strategien skal lykkes, er å ha både kapabilitetene, det være seg økonomiske, diplomatiske og militære, men også viljen til å gjennomføre og opprettholde en slik verdensorden (ibid:35, 43). En utfordring med *primacy* er at ofte kan maktbruk virke som den foretrukne løsningen – et stort forsprang på konkurrentene kan friste ledere til maktbruk for å få det som dem vil (ibid:43). Waltz hevder som nevnt tidligere at dette ofte fører til lite hensiktsmessige beslutninger fra ledere som kontrollerer stater med enorm makt (Waltz, 1979:201). Det Paul Kennedy kaller *Imperial Overstretch* er nemlig at man overanstrenger hegemoniet sitt ved at kostnadene for å opprettholde dette overstiger kapabilitetene (Kennedy, 1988:514-515).

Kapittel 3: Metode

Både Mearsheimer, Waltz og Layne hevder at strukturen av det internasjonale systemet og relative maktforhold påvirker staters oppførsel internasjonalt. For denne studien blir den uavhengige variabelen relative maktforhold - mens den avhengige variabelen blir USAs *grand strategy*. Dersom USA har mer betydelig mer relativ makt enn sine rivaler, burde strategien deres ligge nært *primacy*. Strukturen på studien blir først å kartlegge relative maktforhold på den internasjonale arena. Deretter følger jeg opp med en dokumentanalyse av de forskjellige administrasjonenes uttalte politikk. Til slutt skal jeg undersøke hvilke konflikter USA har deltatt i, samt se på hvor USA har stasjonert soldater i utlandet. Jeg mener det er viktig å studere flere dimensjoner av USAs strategi for å få et helhetlig bilde.

3.1.1 Analyse 1

Den første dimensjonen jeg skal undersøke er relative maktforhold i verden i perioden 1993-2015. Her vil jeg se på et utvalg data angående BNP, militærutgifter, troppetall, alliansesituasjonen(e) til USA og statistikk for droneangrep. Hensikten er å undersøke hvordan maktforholdene ser ut globalt og om det er noen samspill mellom dem. Øker USA sin relative makt mens andre stater minsker sin? Hvordan reagerer USA på deres rivalers eventuelle opp og nedrustninger? Dette er en nødvendig del av analysen fordi det er viktig å knytte dokumentanalysen, eller uttalt politikk, opp til noe mer praktisk og håndfast for å få et bredere grunnlag for å konkludere med hvilken *grand strategy* USA faktisk fører. I tillegg er det viktig å avdekke hvordan de relative maktforholdene i verden så ut i perioden, for å fortelle noe om hva slags handlingsrom og muligheter USA har. Dersom USA relativt sett er mye mektigere enn sine potensielle utfordrere er det mye mer hensiktsmessig å for eksempel følge en *primacy* strategi, enn dersom utfordrerne samlet sett er mye sterkere enn USA.

Jeg vil også diskutere betydningen av NATO og hva utviklingen i alliansen har å si for USAs relative maktforhold.

3.1.2 Analyse 2

For å studere USAs uttalte *grand strategy* i perioden 1993-2015 har jeg valgt en dokumentanalyse av «National Security Strategy Reports» fra 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010 og 2015. Dette er en rapport som presidenten etter lov er pålagt å legge frem for kongressen, der han/hun skal gjøre rede for administrasjonens nasjonale sikkerhetsstrategi (50 USC § 404A – Annual National Security Strategy Report). Jeg vil ikke gjennomgå hver eneste rapport som er utgitt, men et utvalg som inkluderer en rapport per

presidentadministrasjon, noe jeg mener er tilstrekkelig for å kunne si noe om hva dem mener er USAs uttalte strategi. Jeg tror også at å se på hver eneste rapport ville oppta så mye tid at jeg ville risikere å måtte bruke dette som det eneste dimensjon i analysen. Dette tror jeg ville vært lite hensiktsmessig, gitt funnene til Gardner, der han hevder at NSSR rapportene alene ikke gir et fullstendig bilde av USAs overordnede strategi (Gardner, 2004:56-57).

I denne delen av analysen benyttes Posen og Ross sitt rammeverk for å klassifisere de forskjellige skolene av *grand strategy* (Posen og Ross, 1997:6). Jeg skal etter beste evne prøve å besvare hva de forskjellige rapportene mener om de spørsmålene som Barry og Posen setter opp, for så å plassere dem innenfor hver enkelt skole. Det er nok ikke realistisk å tro at rapportene vil kunne plasseres utelukkende innenfor et rammeverk, men at med enkelte unntak vil store deler av spørsmålene kunne besvares innenfor et eller kanskje to rammeverk. Spørsmålet *Force posture* er unnlatt da jeg skal undersøke relative maktforhold i analyse 1. I tillegg tror jeg det vil være vanskelig å identifisere synspunkter angående den spesifikke militære maktstrukturen, uten å være en ekspert på tekniske militære løsninger. Jeg unngår *analytical anchor* da jeg ikke forventer å finne en klar teoritradisjon som bakgrunn for rapportene. Dette vil gå mer frem av den helhetlige analysen. Jeg vil også legge til at Midt-Østen inngår i *Industrial Eurasia* definisjonen (ibid:18-20, 32); dette er de velstående og utviklede landene av Europa/Asia landmassen. Sterke funn i rapportene vil bli markert med «X» i den skolen jeg mener det hører hjemme, mens svakere funn som likevel er av betydning vil bli markert med en «x». Dette fordi jeg også forventer at det kan finnes motsigelser i rapportene.

¹ National Security Strategy Report Sittende president	Neo-Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring ved internasjonal politikk	Unngå å trekkes inn i andre staters anliggender	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig fred	Fremveksten av en utfordrer.
Foretrukken Verdensorden	Avsidesliggende maktbalanse	Maktbalanse	Gjensidig avhengighet	Hegemonisk
Spredning av	Ikke USAs	Selektiv	Forhindring	Forhindring

¹ Rammeverk for analyse fra Posen og Ross, 1997:6

atomvåpen	problem	forhindring		
Atomvåpendoktrine	Status quo	Status quo	Støtter aggresjon	Støtter aggresjon
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal	Bred
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en potensiell utfordrer.
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere	Utvid
Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon	Intervensjon	Begrense, sektiv intervensjon
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense	Nesten u- sektiv intervensjon	Begrense
Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon	Nesten u- sektiv intervensjon	Selektiv intervensjon
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig

Dette er utgangspunktet for det analytiske rammeverket (ibid: 6). Jeg vil understreke at det er enkelte av disse skolene har samme svar på noen spørsmål. I de tilfellene det er relevant vil jeg forklare hvorfor jeg velger å plassere funnene innenfor de skolene jeg gjør. Forskjellen på for eksempel maktbruk hos de tre forskjellige skolene *selective engagement*, *cooperative security* og *primacy*, ligger mye i synet dem har på verden. *Selective engagement* vil (som navnet tilsier) ikke at USA skal trekkes inn i mer enn de må for å bevare freden mellom stormaktene, så her vil det være et spørsmål på hva og hvordan dette eventuelt vil se ut. *Cooperative Security* ønsker å skape en bedre verden, dermed kan dette åpne med maktbruk dersom det er nødvendig, men her er det globale hensyn som bestemmer. Det vil i utgangspunktet være like viktig å gripe inn mot folkemord i Afrika eller Asia, som potensielle

stormaktskriger eller ingriper mot *rogue states* i strategisk viktige områder. For *Primacy* er spørsmålet hvorvidt intervensjon tjener statens hegemoniske interesser (ibid: 52). Dette blir også et spørsmål om kostnader og muligheter. Dette er ting jeg vil diskutere da det er viktig å se på disse store og overveiende verdensbildene til de forskjellige skolene og se hvorvidt dem passer inn med det rapportene hevder. Siden dette er teoretiske modeller er det rimelig å forvente at vi finner noen motstridende funn og derfor blir det viktig å se på helheten av funnene.

Jeg vil se på hvordan rapportene besvarer de forskjellige spørsmålene og flette inn resultatet av dette i en egen tabell per rapport. Etter hver rapport vil det ligge en kort diskusjon av funnene. Her vil jeg påpeke at jeg har valgt å oversette og omskrive samtlige sitater og utdrag til norsk, for å gjøre det så enkelt som mulig å lese. Dette fordi jeg har valgt å gjøre det enklere for leseren, da de fleste rapportene inneholder en del tungt formulerte setninger og vanskelig språk.

I tillegg vil jeg se om jeg finner støtte for Christopher Laynes påstand om at det er den såkalte *open door* politikken som ligger bak USAs grand strategy. For å undersøke dette vil jeg se hvordan rapportene omhandler spredning av demokrati og et åpent globalt økonomisk system for handel.

Etter at hver rapport er gjennomgått, vil jeg flette inn funnene fra samtlige rapporter i en oppsummeringstabell. Her vil årstallet til rapporten markeres med fet skrift dersom funnet er sterkt, og normal skrift dersom det er et svakere, men likevel betydelig funn. Dette etterfølges med en diskusjon av funnene.

3.1.3 Analyse 3

I denne delen av studien skal jeg undersøke hvilke konflikter USA har involvert seg i, samt en oversikt over hvor USA har stasjonert styrker i utlandet. Her vil jeg benytte meg av konfliktdatasettet til PRIO fra 2015. Dette er av stor betydning for USAs overordnede strategi, da det er uttrykk for USAs faktiske utførte politikk. Her vil også klassifiseringen til Posen og Ross være nyttig, da de forskjellige skolene av *grand strategy* er tydelige på både konfliktdeltakelse og interesseområder. For eksempel vil en *selective engagement* inspirert strategi predikere at USA i stor grad vil begrense sin konfliktdeltakelse til strategisk viktige områder der maktbalansen mellom regionale stormakter kunne endres. En *cooperative security* strategi predikerer at USA vil være involvert i et stort antall konflikter verden over, og da primært med internasjonale organisasjoner/koalisjoner. Mandat fra FNs sikkerhetsråd

burde være nærmest en forutsetning i de aller fleste tilfeller. Dersom USA skulle følge en *primacy* inspirert strategi, vil vi kunne forvente at USA i stor grad involverer seg direkte i strategisk viktige områder, mens dem overser konflikter i strategisk uinteressante stater og regioner. Mandat fra FNs sikkerhetsråd og samarbeid med andre stater benyttes der det er hensiktsmessig, men er ikke den samme forutsetningen som i en *cooperative security strategi*. *Neo-isolationism* predikerer at USA ikke burde involvere seg i konflikter i det hele tatt med mindre de faktisk blir angrepet/truet direkte, slik at vi da kan predikere at USA bare burde vært involvert i Afghanistan.

Jeg vil også dra inn en oversikt over USAs såkalte «lavnivåstøtte» til stater. Her vil jeg bruke offisiell statistikk på hvor USA har utplassert militære styrker i utlandet. Her vil jeg klassifisere graden av involvering fra 0-10, 10-100, 100-1000, 1000-5000 og 5000+ utplasserte styrker. Militære styrker kan ha flere formål; de kan drive med opplæring og rådgivning, til militær bistand for regjeringsstyrker, samt kamptropper. Det alle her har til felles er at det er uttrykk for amerikansk militær-støtte som ikke er på konfliktsnivå. Datagrunnlaget er statistikk fra det amerikanske forsvarsdepartementet.

3.2 Analysen og forventninger til funn

Etter alle funnene er kartlagt vil jeg diskutere betydningen av hva jeg har funnet. Jeg forventer ikke å finne at USA har fulgt en av de fire skolene til punkt og prikke, men at strategien deres har elementer fra flere, der noen av de vil dra sterkere enn andre. Jeg forventer også til en viss grad å finne at det vil være litt forskjell mellom teori og praksis, på bakgrunn av funnene til Mearsheimer der han hevder at ledere ofte lyver og feilrepresenterer informasjon om utenrikspolitikk til sitt eget folk (Mearsheimer, 2011:6), samt at han også sier at USAs ledere ofte har baket budskapene sine inn i liberalistisk retorikk, mens innholdet i langt større grad har vært preget av realisme og realpolitikk (ibid :25-26). Dette vil i tur kunne gi utslag i variasjon mellom funnene i analyse 2 og 3.

Videre forventer jeg også å finne at *Neo-isolationism* skolen i liten eller ingen grad blir fulgt. Det er ganske åpenbart at USA ikke har fulgt denne skolen, da det ville innebære et USA tilbaketrukket fra den internasjonale arena. USAs militære intervensjoner og utvidelsene av NATO i denne perioden utelukker ganske effektivt en slik strategi. På bakgrunn av at USA ved flere tilfeller har utvidet sin egen relative makt i perioden (som «robust» offensiv realisme

og ekstraregional hegemoni teori predikerer), burde vi heller forvente å finne at strategien ligger nært *primacy*.

Jeg forventer også å finne mye liberalisme-preget retorikk i analyse 2, på bakgrunn av Gardners studie av de nevnte rapportene, der han ender opp med å plassere flere av dem som *wilsonian* (Gardner, 2006:56). *Wilsonianism* er basert på liberale tanker som demokratispredning, internasjonal lov og institusjonelt samarbeid (ibid:15). Christopher Layne hevder jo også at den såkalte *open door* politikken er årsaken til at USA har ført en hegemonisk *grand strategy* og at open door er i stor grad basert på *Wilsonianism* (Layne, 2006:9). Dette er jo også i tråd med Mearsheimers betraktninger om realisme og liberalisme i amerikansk politikk, der han mener at retorikken trekker mot liberalisme, men at innholdet i realiteten realismepreget (Mearsheimer, 2001:25-27). Jeg forventer også at rapportene gir noen motstridende svar.

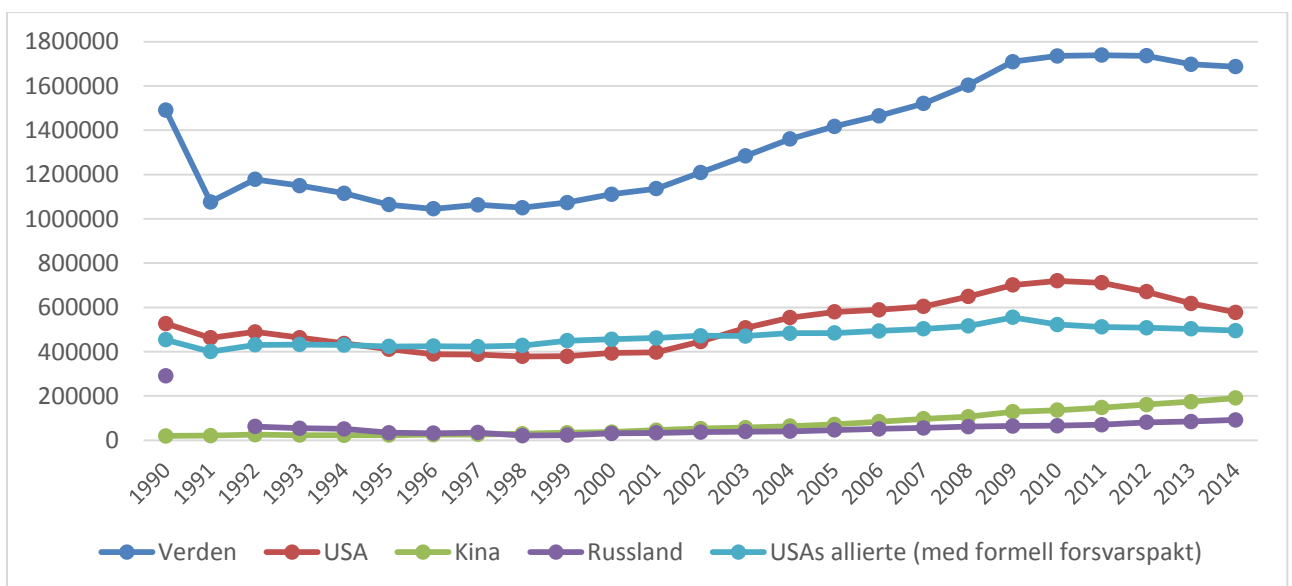
Kapittel 4: Analyse.

Analyse 1: kartlegging av relative maktforhold

I denne delen av oppgaven skal jeg kartlegge de relative maktforholdene i verden, i perioden 1993-2015 ². Jeg vil fokusere på USA og deres allierte, samt Russland og Kina, da dette er de mektigste stormaktene i verden. Først skal jeg se på økonomiske mål og mer spesifikt militærutgifter. Senere skal jeg se på militære kapabiliteter. Dette er i henhold til hva Mearsheimer anser som viktige kapabiliteter (ibid:45-46). Hensikten er å kartlegge hvor mektig USA har vært i perioden i henhold til sine rivaler og allierte og om dette har endret seg underveis. For å måle dette vil jeg se på primært økonomiske og militære faktorer. Det kan fortelle oss noe om utgangspunktet for USAs *grand strategy*.

4.1.1 Økonomi og militærutgifter

Figur 4.1 – Militærutgifter (inflasjonsjustert, millioner USD)

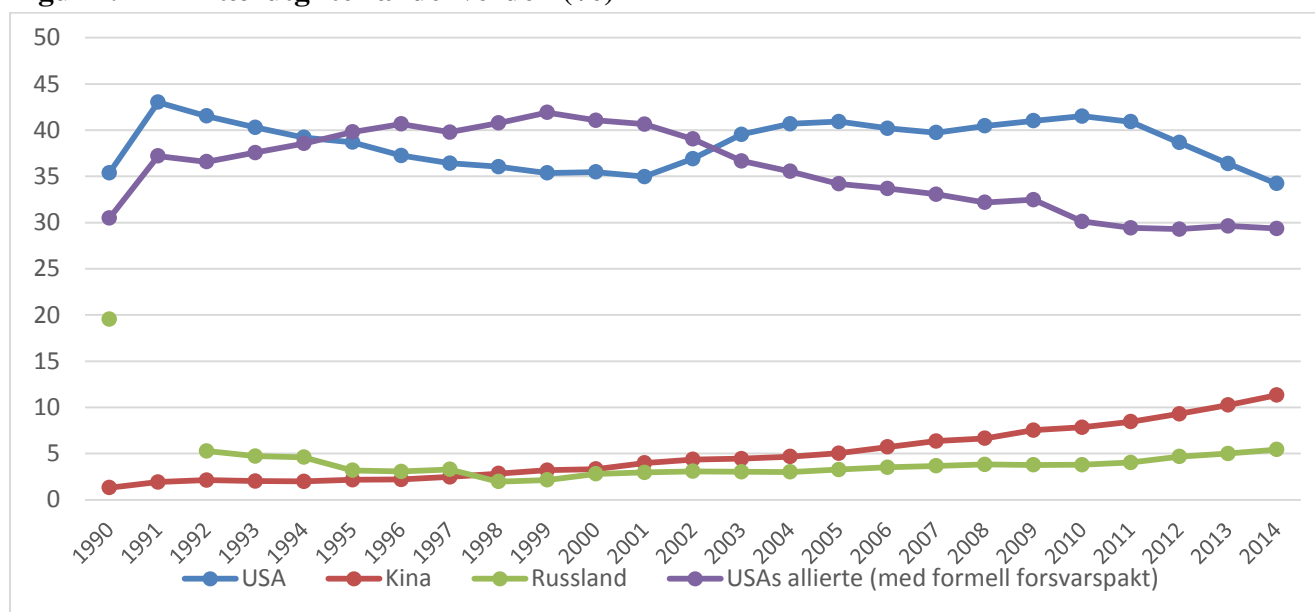
Note: Data fra Stockholm Peace Research Institute (SIPRI-milcons); USAs allierte med formell forsvarspakt inkluderer NATO-land, land i Organisasjonen av amerikanske stater, samt Japan, Sør-Korea og Filipinene.

Som denne figuren viser, er USA den staten i verden som soleklart bruker mest penger på sitt militære. De bruker mer enn sine allierte til sammen, fra tidsperioden 2003 og utover. Dette er spesielt med tanke på at NATO har vært utvidet i denne perioden (NATO, 2017:

² Takk til Veileder Jo Jakobsen for å ha tilgjengeliggjort data brukt i denne seksjonens figurer.

Enlargement). Dersom vi slår sammen USA og deres alliertes utgifter i 2014 blir det 1072 milliarder USD. Selv om vi gjør det samme med Kina og Russland, blir deres militærutgifter fremdeles bare 282 milliarder USD, altså knapt en fjerdedel av USA og deres alliertes utgifter. Bare USA alene er langt mektigere enn begge sine rivaler samlet, med 571 milliarder mot 282 milliarder USD. Det er interessant å se hvordan Kina øker fra 2007-2015 og hvordan USA etter 2011 går ned. Likevel, forspranget til USA er stort, spesielt dersom vi inkluderer USAs allierte.

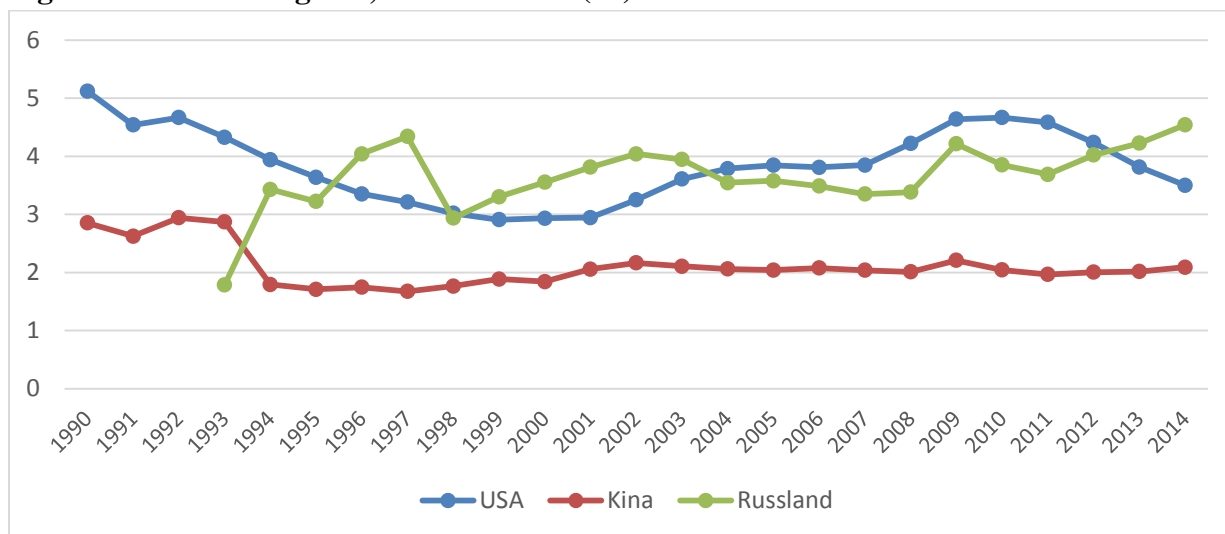
Figur 4.2 - Militærutgifter andel verden (%)

Note: Data fra Stockholm Peace Institute (SIPRI-milcons); USAs allierte med formell forsvarspakt inkluderer NATO-land, land i Organisasjonen av Amerikanske stater, samt Japan, Sør-Korea og Filippinene.

Som denne figuren viser er USAs andel av forsvarsutgifter svært mye høyere enn deres konkurrenter Russland og Kina, i hele perioden. Fra 2004-2011 har USA over 40% av de totale militærutgiftene i verden. USA forbigår sine allierte allerede i år 2003. Men siden 2012 ser vi litt av samme trend som i den forrige figuren, bare enda tydeligere; USAs andel går ned, mens spesielt Kinas andel øker. Likevel, USA står i 2014 for 34% av verdens militærutgifter, mens Kina står for knapt 11%. USA med allierte står for over 50% av verdens militærutgifter og når nærmeste rival ligger på knapt 11%, er dette et enormt forsprang. Dersom trenden skulle fortsette, ville USA enten behøve å øke sine militærutgifter, eller eventuelt få sine allierte til å øke sine, for å opprettholde dagens forsprang. Likevel, forspranget til USA er fremdeles stort. En *primacy*-strategi forutsetter et betydelig forsprang på kapabiliteter, noe USA utvilsomt besitter, i hele perioden.

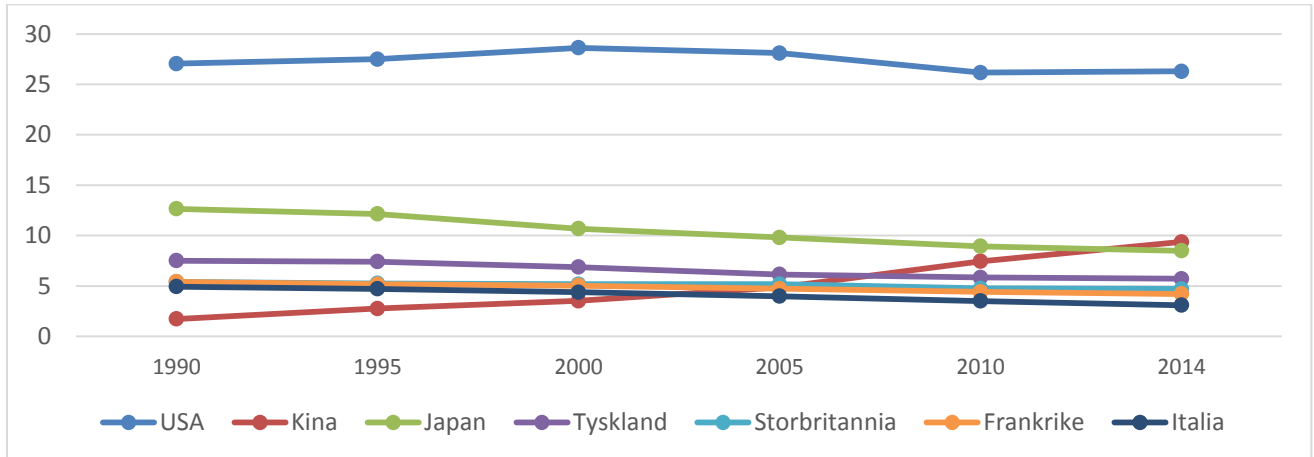
Figur 4.3 – militærutgifter, andel av BNP (%)

Note: Data fra SIPRI (milgdp).

Denne figuren viser at USA i perioden 1993-2001 brukte en stadig mindre andel av BNP på forsvar, mens det tar seg opp etter 2001, sannsynligvis i forbindelse med terrorangrepet 11 September 2001. I 2010 er andelen oppe på nesten 5% av BNP, mens den faller i årene etter, til knapt 3.5% i 2014. Russland sin utvikling går relativt drastisk opp fra 1993-2014, fra under 2% til godt over 4%. Kina ligger i nesten hele perioden stabilt på rundt 2%. Vi ser også at USA ikke velger å balansere mot Russlands vekst etter 2009. Nedgangen i USAs utgifter er likevel betydelig, noe også figur A1 viser (Appendiks). Økonomien er her på sitt laveste i 2009, mens den forbedrer seg og ligger stabilt etter 2011. Likevel fortsetter nedgangen i forsvarsutgifter (ibid). Dersom USAs nedgang fortsetter, kan dette på sikt true deres posisjon.

Figur 4.5 – andel av verdens brutto nasjonalprodukt (BNP)

Note: Data fra verdensbanken (GDP).

Denne figuren viser at USA har en enorm andel av verdens GDP, spesielt i kombinasjon med sine nærmeste allierte. Vi ser at Kinas andel øker betraktelig gjennom hele perioden, USAs andel ligger relativt stabilt, mens samtlige av USAs allierte går noe ned. Likevel er forspranget til USA betydelig, også her.

Verdien på statenes BNP er også vesentlig. Her har jeg tatt i bruk data fra verdensbanken i perioden for USA, Kina og Russland. USAs BNP var i 1993 6.87 billioner dollar, mens Kina lå på 444 milliarder og Russland 435 milliarder. I 2017 var USAs BNP 18.03 billioner dollar, mens Kina hadde 11.06 og Russland 1.36 billioner dollar. Dette forteller oss at USA har et solid forsprang, men at særlig Kina har styrket sin posisjon betraktelig. Russland fremdeles er langt bak. Dette kan være en forklaring på at USA ikke balanserer for å møte Russlands økning i forsvarsutgifter, som vi ser fra figur 4.3. Forspranget er rett og slett for stort fra før. Likevel, dersom Kinas voldsomme fremgang fortsetter, vil USAs posisjon som verdens største stat være truet dersom dem ikke kan svare på Kina (World bank indicators – GDP).

Dersom vi ser på BNP per Capita, ser vi også at USA har et nærmest enormt forsprang i hele perioden (Figur A2, appendiks). Samtlige stater har her en rolig vekst i perioden, men også her er USAs fremgang den største.

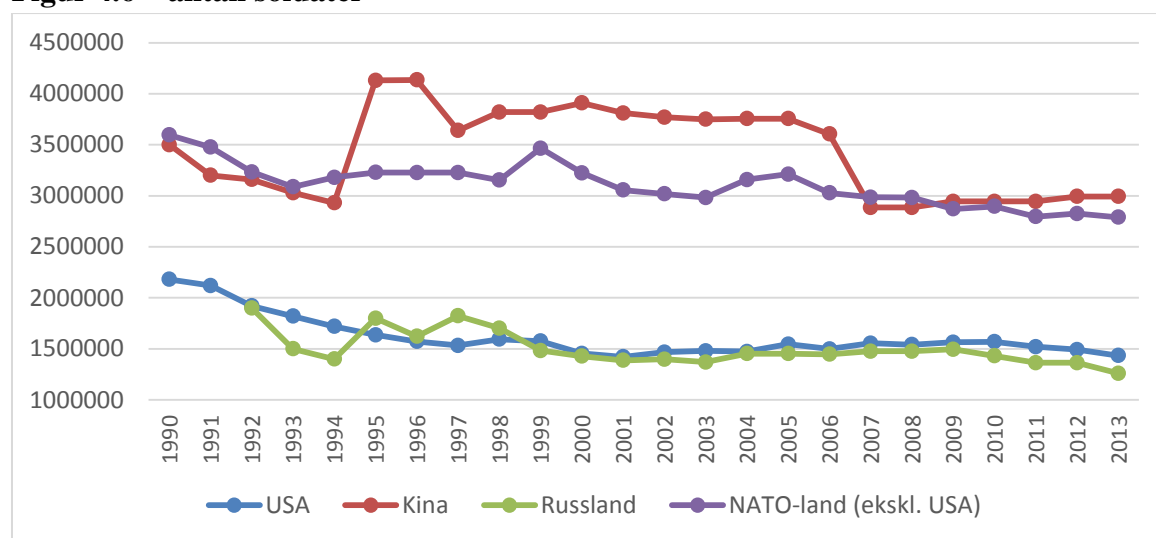
4.1.2 Oppsummering økonomi og militærutgifter

Økonomisk ser vi at USA og deres allierte står for en overlegen andel av forsvarsutgifter globalt. Derfor er det ingen kontroversiell påstand å hevde at USA har vært verdens mektigste stat økonomisk, (Worldbank indicator – GDP) men også ut ifra forsvarsutgifter, som figur

4.1-4.3 viser. Det er likevel interessant å se at Kinas andel av BNP øker så mye som den gjør, samtidig som Kina øker solid i andel prosent av verdens militærutgifter. USA er utvilsomt mektigst i verden, spesielt dersom inkluderer med deres allierte. Selv alene er forspranget så stort til de nærmeste rivalene, at det er helt tydelig at USA er verdens mektigste aktør på disse økonomiske områdene. Dette muliggjør en *primacy* strategi. Likevel er det slående at USAs forsvarsutgifter går ned etter 2011 som figur 4.1-4.3 viser, men at dette også skjer mens økonomien stabiliserer seg med veksttall i flere år (figur A1, appendiks). På sikt kan dette true USAs posisjon om trenden vedvarer, men i perioden jeg har undersøkt er ikke nedgangen stor nok til å være betydelig. Særlig måten USA øker sine forsvarsutgifter etter 2001, uten at det virker å motivert av opprustning fra noen av deres rivaler, tilsier at dette er snakk om en *primacy*-inspirert strategi. USA går litt ned på begynnelsen og midten av 90 tallet, men forspranget er fremdeles svært stort på resten av verden. Her har USA i utgangspunktet ingenting å balansere imot ettersom Sovjetunionen var oppløst og Russlands nivå, som vi ser i figurene, er lavt. Likevel bruker USA svært mye penger på forsvar. Etter 2001 går dette tallet opp i flere år fremover, noe som tyder på at USA utvider sin relative makt, selv uten noen tydelig motbalansering av sine største konkurrenter. Det betyr ikke at USAs posisjon ikke var truet etter 11. September 2001, men trusselen var det ikke deres største rivaler som sto bak. Dette trekker strategien mot *primacy*.

4.1.3 Militære kapabiliteter

Figur 4.6 – antall soldater

Note: Data fra verdensbanken (Armed forces personel, total)

Dette viser at USA reduserer sitt antall soldater til ca. 1.5 millioner i 1997, og opprettholder dette nivået i ca. hele perioden. Samtidig ser vi at Kinas tall er svært høyt i perioden 1995-

2006, med over 3.5 millioner soldater. Etter 2006 reduseres dette til ca. 3 millioner. USA øker ikke sitt antall soldater nevneverdig når Kina øker sine. Russlands tall er relativt stabilt i hele perioden, og selv med enkelte hopp på 90 tallet, ligger tallet på ca. 1.5 millioner i hele perioden etter 1999. NATO landene er interessante da vi vet at NATO har vært utvidet flere ganger i perioden, men likevel ligger tallet i 1993 på 3.08 millioner, mens det i 2013 er 2.78 millioner, selv etter flere utvidelser. Det må likevel taes i betraktning at bare NATO uten USA har over dobbelt så mange soldater som Russland, som er den nærmeste geografiske trusselen for mange av NATO landene. USA og NATO har 4,21 millioner soldater i 2015, men det er interessant at USA har under halvparten av soldatene til Kina. En innvending kan være at et for lavt antall soldater kan gjøre intervensjoner og maktbruk vanskelig. Likevel, USA mobiliserte og brukte flere hundre tusen soldater i krigen i Irak, da uten støtte fra NATO. I tillegg kan dette tyde på at teknologi og andre kapabiliteter som for eksempel luft og sjøvåpen kan være vel så viktig som soldater. Dette inntrykket forsterkes av figurene som omhandler økonomi og militærutgifter. Soldater er fremdeles en viktig del av militærmakten til USA og 1.5 millioner soldater er en betydelig tall.

Figur 4.7 – Amerikanske soldater i utlandet

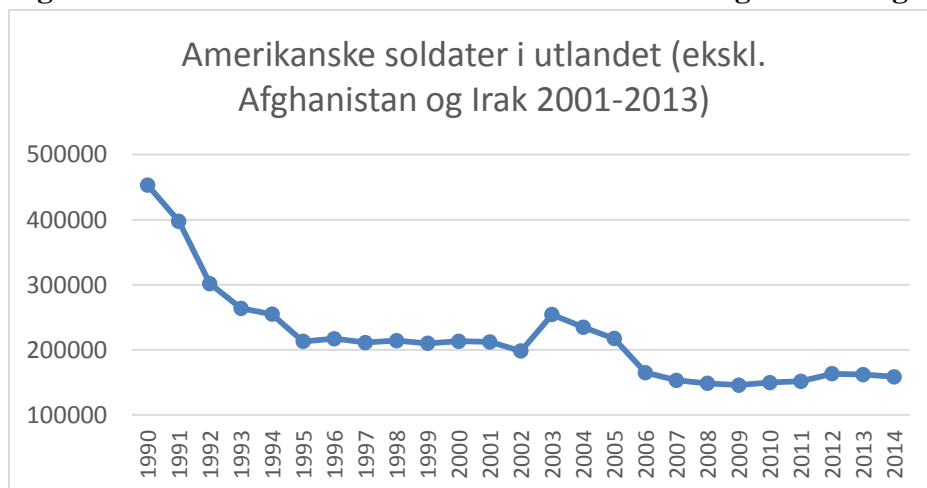

Note: kilde 1950-2005: Heritage Foundation: <http://www.heritage.org/research/reports/2004/10/global-us-troop-deployment>
 2005-2012: <https://www.vetfriends.com/US-deployments-overseas/>,
 Globalsecurity.org "Base structure reports" 2013-2014

Vi ser at tallet ligger stabilt på ca. 200.000 fra 1994-2001, mens det øker voldsomt fra 2003-2011. Det interessante er at vi ser at antallet soldater totalt for USA øker fra ca. 1.39 millioner i 2011, til ca. 1.55 millioner i 2005-2011. Nedgangen i totale styrker i utlandet etter 2011 er likevel til et lavere antall enn hva USA hadde i 2001. Antallet amerikanske soldater i utlandet

i 2013-14 er interessant, da det er på det laveste nivået i hele perioden jeg undersøker. Likevel, som figur 6 viser, USA har store militære kapabiliteter. Som denne figuren også viser, har de også vært villig til å bruke dem i utlandet også. 158000 soldater fremdeles et betydelig tall, og figur 4.6 viser at USAs totale antall soldater er høyt.

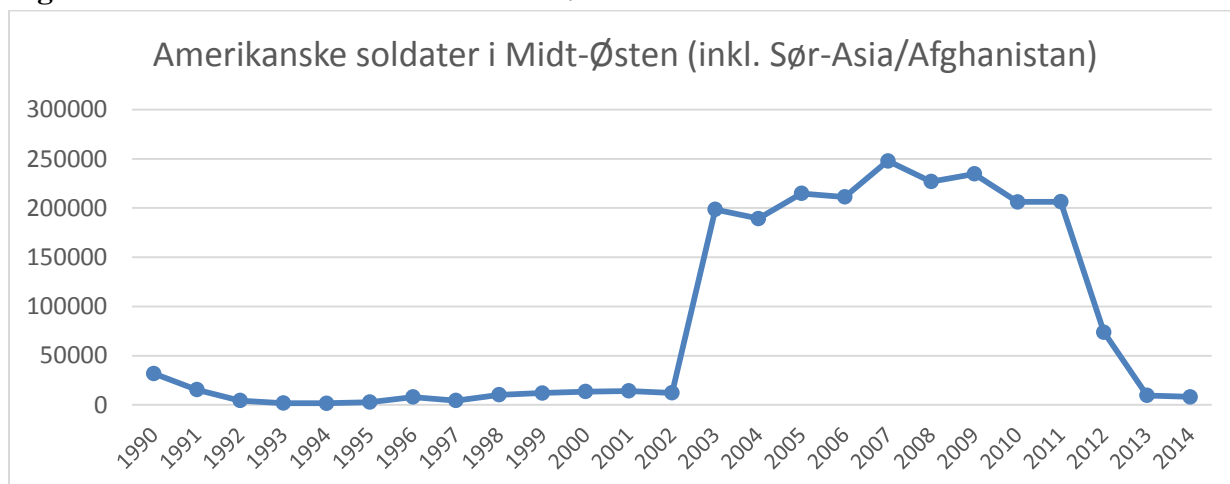
Figur 4.8 – Amerikanske soldater i utlandet ekskl. Afghanistan og Irak

Note: kilde: 1950-2005: Heritage Foundation: <http://www.heritage.org/research/reports/2004/10/global-us-troop-deployment>
2005-2012: <https://www.vetfriends.com/US-deployments-overseas/>,
Globalsecurity.org “Base structure reports” 2013-2014

Denne figuren forteller oss at USA har redusert sitt antall tropper i utlandet etter den kalde krigens fall. Det ligger stabilt på ca. 200.000 fra 1995-2001, før det reduseres fra ca. 250.000 i 2003. Fra 2006 og ut ligger antallet på 150.000 soldater. Det er en litt overraskende nedgang, men jeg vil påpeke at 150.000 soldater fremdeles er et høyt tall for soldater i utlandet. Som det også fremgår av figur 4.6, har USAs allierte også svært mange soldater. Som det fremgår av figur A3 (Appendiks) har USA redusert sitt antall soldater i Europa fra ca. 120.000 i 1993, til ca. 65000 i 2014. Nedgangen her begynte i 2004.

Figur 4.9 Amerikanske soldater i Midt – Østen

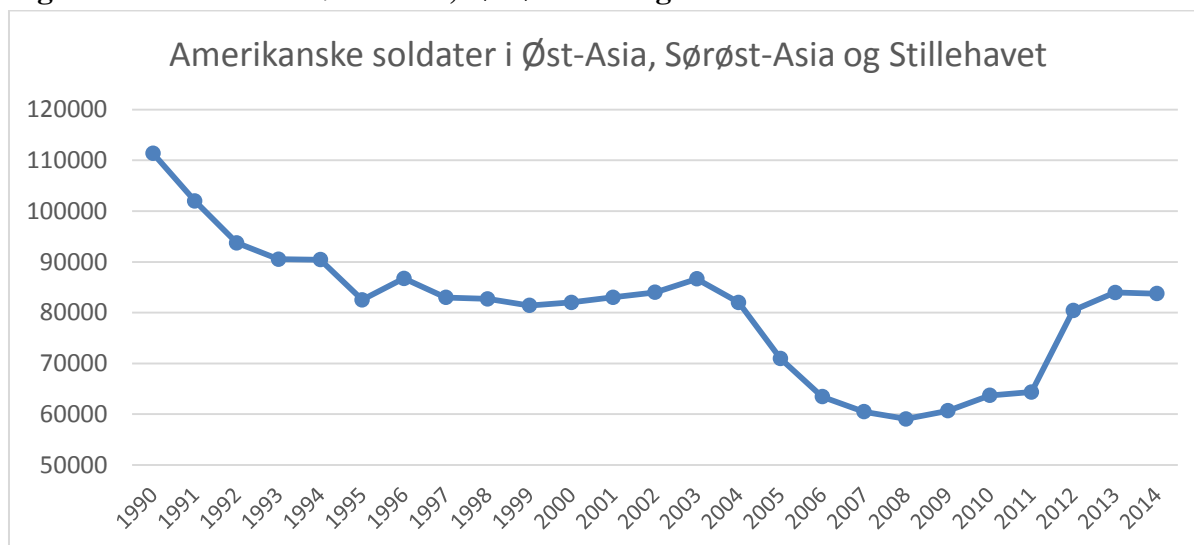

Note: Kilde 1950-2005: Heritage Foundation: <http://www.heritage.org/research/reports/2004/10/global-us-troop-deployment>
2005-2012: <https://www.vetfriends.com/US-deployments-overseas/>,
Globalsecurity.org "Base structure reports" 2013-2014

Denne grafen er interessant fordi USA fra 1993-2001 opprettholder et relativt lavt antall soldater i regionen, kun 1787 i 1993. Dette går forsiktig opp til 14233 i 2001, men selv dette er et relativt lavt antall. Etter 2002 går tallet svært høyt opp, på grunn av krigene i Afghanistan og Irak. Interessant nok trekker USA seg kraftig tilbake fra regionen etter 2011, og har i 2014 kun 8000 soldater stående ifølge disse tallene. Årsaken til nedgangen etter 2013 er at Irak blant annet, ikke er med i det offisielle tallgrunnlaget som denne figuren er basert på, og at USA ofte har misrepresentert det reelle troppetallet dem har ved baser i utlandet (Lutz, 2009).

Ellers ser vi at USA har relativt få soldater i Afrika (figur A4, appendiks), på det meste 7290 soldater i 1993, og kun 600 i 2014. Tallene har litt svingninger i perioden, men det er uansett svært lave tall. Interessant nok er troppetallet for USA i Amerika-regionen (eksl USA) svært lavt i hele perioden, som figur A5 viser (Appendiks). Dette er litt overraskende, men likevel er det jo åpenbart at USA ikke har mange potensielle utfordrere i regionen. Selv om land som Brasil og Mexico er av interesse, er det ikke som stormakter å regne. Jeg kommer tilbake til disse regionene og troppeutplasseringer i analyse 3. En del av forklaringen på de lave tallene i disse regionene kan også være at det er forskjell på hva som er definert som militære; gjelder dette kun kamptropper eller inkluderer også tallet reservestyrker og sivilt ansatte fra militæret?

Figur 4.11 – Soldater i Øst- Asia, Sør-øst Asia og Stillehavet.

Note: Kilde: 1950-2005: Heritage Foundation: <http://www.heritage.org/research/reports/2004/10/global-us-troop-deployment>
2005-2012: <https://www.vetfriends.com/US-deployments-overseas/>,
Globalsecurity.org “Base structure reports” 2013-2014

Denne figuren viser at USA senker antallet soldater i Asia etter 2003, noe som sannsynligvis har sammenheng med antallet soldater i Midt-Østen i samme periode (figur 4.9). I 1993 er tallet ca. 90000, mens man på det laveste i 2008 ligger nede på ca. 59000 soldater. Dette er en betydelig nedgang. Etter 2008 øker tallet forsiktig og fra 2011-2012 økes tallet med over 15000 stykk, til over 80000. Dette vedvares frem til 2014. Dette tyder på at USA gir Øst og Sør-øst Asia langt mer oppmerksomhet nå. Vi ser at trenden i Europa har vært en stabil nedgang, mens det i Asia er oppgang. Dette skyldes nok Kinas fremgang som kommer tydelig frem fra figur 4.1-4.3 og 4.5. USA kan redusere sitt antall tropper i Europa (men fremdeles opprettholde et greit antall) da de har mange allierte med store styrker i Europa. NATO har som figur 4.6 viser, over dobbelt så mange soldater som Russland. I Øst-Asia er situasjonen en annen og selv om USA har allierte i regionen, er også Kina en mektig utfordrer. Dette er nok grunnen til opptrappingen i Asia. Dette trekker både mot *primacy* i den forstand at USA svarer på motbalansering selv med et stort forsprang. Det er naturligvis også et innslag av *cooperative security*, siden USA har mange allierte i regionen.

Tallene over antall soldater i Midt-Østen er uansett overraskende. Jeg tror likevel at det kan forklares av en annen militær kapabilitet som USA besitter: nemlig droner. Droner er små, ubemannede farkoster som kan fjernstyres trygt fra USA, for å angripe mål på andre siden av jordkloden. USA kan bruke droner uten å risikere å miste eget personell som en direkte konsekvens av operasjonen. Det er likevel vanskelig å finne statistikk på hvor mange

droneangrep USA faktisk har gjennomført. Obamaadministrasjonen offentliggjorde statistikk angående dette i 2016 og hevdet da at de hadde gjennomført 473 angrep i tidsrommet 2009-2015 (Ackerman, 2016). Likevel er det ikke sikkert at dette tallet stemmer. I artikkelen kommer det frem fra offisielt hold at Obama administrasjonen hevder at de har drept mellom 2372-2581 terrorister, og mellom 64-116 sivile. I samme artikkel siteres også en senator på at antallet drepte i droneangrep skal være ca. 4700 i 2013. Det er også påfallende at tallene som ble offentliggjort ikke inkluderer tall fra Afghanistan, Syria og Irak. Det er altså god grunn til å hevde at tallene på droneangrep og antall drepte i dem kan være langt høyere enn hva Obamaadministrasjonen her sier (Zenko, 2016). Ikke minst fordi at det kan være i lederes interesser i å lyve eller feilrepresentere slike tall (Mearsheimer, 2011:6-8).

Jeg har funnet et utvalg data angående droneangrep i Afghanistan som jeg velger å bruke for å belyse dette området. Ifølge *The bureau of investigative journalism* har USA utført minst 3005 droneangrep i Afghanistan – noe som da er utelatt fra Obamaadministrasjonens statistikk (Investigative Bureau – Afghanistan). Her har minst 2837 blitt drept og kanskje så mange som 3833. Det spesielle er at dette er kun fra perioden 2015-2017 (Investigative Bureau, Afghanistan datasheet). Vi kan nok anslå at det totale antallet droneangrep i Afghanistan etter USAs invasjon i 2001, vil være langt høyere. Dette er et uttrykk for at USA ikke trenger å bruke primært soldater for å bekjempe primitivt utstyrte fiender, som terrorgruppene de sloss mot i Afghanistan. I så fall kan dette forklare hvorfor USA har såpass få soldater i regionen etter 2013 (figur 4.9). Droner gjør det mulig for USA å utøve militær makt uten risikoen for å miste eget personell. USA kan opprettholde en *primacy*-strategi selv med få soldater i regionen, dersom de bruker for eksempel droner for å utøve makt. USA har også flere militærbaser i regionen (dette kommer jeg tilbake til i analyse 3), noe som er en viktig del av infrastruktur som kan benyttes i en situasjon der en kjapp opprustning blir nødvendig. Det at USA også var villig til å gå til krig mot Afghanistan og Irak viser også hvor langt USA er villig til å gå for å bevare og utvide deres innflytelse i regionen. En *primacy* strategi forutsetter ikke bare å ha tilstrekkelig militære kapabiliteter, men også viljen til å bruke dem dersom det er nødvendig. Over 3000 droneangrep på under 3 år er jo absolutt et signal på at USA er villige til å bruke kapabilitetene sine i Afghanistan.

4.1.4 Oppsummering militære kapabiliteter

Som vi allerede har konstatert, har USA enorme økonomiske kapabiliteter. De er også den staten i verden som bruker desidert mest penger på forsvar, ifølge figur 4.1-4.3 og 4.5. Dersom vi kun skulle kalkulert USAs militære kapabiliteter ut ifra deres antall soldater, ville

vi kunne hevdet at Kina har langt flere soldater enn USA og at i så måte er kanskje ikke USA den mektigste aktøren i verden. Likevel vet vi at USA har langt flere kapabiliteter enn bare soldater, jfr. figur A6 (Appendiks). USA er samtidig med i NATO og deres samlede styrke basert på antall soldater er den suverent sterkeste i verden, med over 4.2 millioner. USAs antall soldater alene er også relativt høyt, selv om det har vært gradvis redusert i løpet av de siste årene. Det er ikke blitt redusert nok til at vi kan påstå at USAs posisjon som verdens sterkeste militære supermakt er truet i denne perioden. Dronevariabelen som jeg introduserte som støtteforklaring til USAs relativt lave antall tropper i Midt-Østen kan også forklare hvorfor USA virker å ha relativt få tropper igjen i en kritisk region: det er ikke det at USA ikke er engasjert i Midt-Østen, de benytter seg bare av andre militære maktmidler enn kun soldater. Andre forhold som også taler for en *primacy* strategi er hvordan USA er relativt lite engasjert i Afrika, hvordan USA opprettholder en stående styrke i Europa og hvordan USA møter Kinas engasjement ved å sende flere soldater til Asia etter 2011. Dette tyder på at USA følger en *primacy* inspirert strategi. Som Layne hevder, krever en ekstraregional hegemonisk *grand strategy* at det er en betydelig forskjell i kapabilitetene fra den mektigste staten, til nummer 2 (Layne, 2006:28-29). En slik avstand eksisterer i denne perioden, selv om trenden kanskje kan vise at dette kan være på vei til å endres på sikt. Det er også innslag av *cooperative security* siden USAs allierte virker å stå for en betydelig del av USAs styrke. Likevel mener jeg at helheten er *primacy*, særlig siden USA rustet opp etter 2001 uten å være truet av Kina eller Russland.

Noe overraskende er det at USA virker å nedprioritere sitt eget nærområde så mye som dem gjør og har relativt få soldater stående i Amerikaregionen. Det er ingen av nabostatene som potensielt kunne utfordre USA militært og USA besitter så mange soldater på egen jord at dem nok uten store problemer kunne bekjempet en lokal utfordrer dersom det skulle skje. Likevel, under 5000 soldater i Amerikaregionen siden år 2000, er ikke et høyt tall. USA har mye infrastruktur på plass i regionen, for eksempel ved Puerto Rico (Militarybases.com, 2017). Dette kan forklare lave tall på utplasserte soldater: infrastrukturen er på plass dersom det blir behov for mer. Dette vil jeg vise nærmere i analyse 3.

Det er interessant for fremtiden å se hvorvidt nedgangen av Amerikanske styrker i interesseområdene vil fortsette. USA svarer riktig nok på kinesisk opprustning med å sende flere soldater til Asia, noe som er et tydelig tegn. USA har også vist seg villig til å gå tungt inn i Midt-Østen, som tallene fra figur 4.9 viser. USA er den mektigste aktøren i verden i denne perioden, men dersom nedtrappingen fra Europa og Midt-Østen fortsetter enda mer,

gjenstår det jo å se hvor lenge dette vil vedvare. Motbalanseringen mot Asia og Kina kan likevel tyde på at USA ikke er villig til å gi fra seg posisjonen sin som verdens mektigste med det første. USA har i tillegg til forsvarsalliansen NATO, militærbaser over hele verden (Dufour, 2007/2016). Dersom situasjonen skulle kreve det, har altså USA tilgjengelig infrastruktur til å forflytte og stasjonere store mengder militære styrker over hele verden, dersom det skulle være nødvendig. Som vi har sett, har USA mer enn nok militære kapabiliteter for å opprettholde en *primacy* strategi.

Et annet vesentlig poeng er at USA ikke har hatt behov for like mange styrker i Europa etter 1991. USA har ikke bare blitt kvitt Sovjetunionen og den mektige Warszawapakten, de har til og med klart å integrere nesten samtlige av de tidligere medlemsstatene inn i Nato (Goplen, Å & Tønnesson, Ø., NATO, 2017: *member countries*). Dette er et viktig poeng. USA har i 1990 nesten 300.000 soldater stående i Europa, mens dette tallet er redusert til ca. 100.000 i 1995 (Figur A3, appendiks). Vi ser fra figur 4.6 at USA har nesten like mange soldater som Russland i hele perioden, men USA har i tillegg NATO, som har over 2 millioner soldater stående i hele perioden. Flere av NATO-medlemmene var stater som USA balanserte mot tidligere, som medlemmer av Warszawapakten. Ved å integrere disse statene inn i NATO, minsker USA sitt eget behov for soldater i Europa samt at dette er en prøvelse for Russland, som nå har mistet store kapabiliteter kontra det dem hadde i Sovjetunionen. Dette er også et eksempel på hvordan USA ikke bare har utvidet sin egen andel av relativ makt, men også hvordan dem har svekket Russlands posisjon. Dette er helt i tråd med den type oppførsel som offensiv realisme predikerer. Teorien predikerer riktig nok også at allianser er kun midlertidige ordninger, og at «dagens partner kan være morgendagens fiende» (Mearsheimer, 2001:33). Også her viser det seg jo at teorien stemmer, da mange av statene som lå under Warszawapakten i dag ligger under NATO. En kan selvfølgelig stille spørsmål om hvilket ønske noen av disse statene hadde av å være en del av Warszawapakten, men grovt sett står poenget likevel. Waltz predikerer at *bandwagoning* skjer mot den sterkeste staten i systemet (Waltz,1979:126) men her ser vi ikke den trenden. Dette tyder mer på at stater handler i henhold til offensiv realisme, ved at de driver med *bandwagoning* med den sterkeste staten i systemet, så lenge de ser seg tjent med det.

Det er også legitimt å vurdere om utvidelsene til NATO også kan gjøre det vanskeligere for alliansen i fremtiden. Flere medlemsstater betyr at det er flere hensyn som må tas. Russlands involvering i Ukraina fra 2014 (Thompson, 2017) har gjort at diskusjonene rundt NATO har blusset opp igjen. Det er også viktig å tenke på at alliansen ikke har vært satt skikkelig på

prøve enda; hva skjer dersom et medlemsland skulle oppleve noe lignende som for eksempel Russlands okkupasjon og senere annektering av Krim-Halvøya? Ville man risikert krig for en liten region i et lite land? Ville samtlige stater vært enige i hvordan man skulle respondere? Dette er hypotetiske spørsmål, men det er absolutt verdt å tenke over at utvidelsen av NATO medfører at det nå er mange flere «brikker» med i spillet og at dette kan bety at samarbeid og videre kurs kan bli vanskeligere i fremtiden, noe blant annet Angela Merkel har uttalt (Allen & Mulholland, 2017). Enn så lenge er det likevel ikke noe som tyder klart på at NATO vil miste sin betydning. NATO består enda som en sterk institusjon som USA har brukt for å utvide sin egen relative makt, noe som også er i tråd med teorien til Christopher Layne (Layne, 2006:92,96-97,99, 195-196, 198).

4.2 Analyse 2 – Dokumentanalyse av National security strategy report.

I denne delen av studien skal jeg analysere noen utvalgte *National Security Strategy Reports*³. Jeg har valgt en rapport per presidentperiode. Hensikten med dette er å få på plass USAs uttalte strategi i perioden. Ved å kun se på kapabiliteter og konfliktdeltakelse, får man ikke nødvendigvis med seg hva beslutningstakerne ønsker at USA skal oppnå. Derfor ønsker jeg å studere disse rapportene⁴. Funnene fra hver rapport sett opp mot analyserammeverket er illustrert i tabell A1-A7, appendiks.

4.2.1 NSSR 1993

(Tabell A1).

Rapporten begynner med å slå fast at «USAs politikk har et overordnet mål: ekte fred. Ikke en svak fred ivaretatt av terrorbalanse, men en varig demokratisk fred basert på delte verdier» (NSSR 1993:2). Dette er som tatt ut fra *cooperative security* skolen, da dens viktigste målsetning nettopp er varig, global fred. Det er ikke mangel på sitater som ligger svært nær liberalisme-retorikk i teksten, med både referanser til å skape en «demokratisk verdensorden (ibid:3) samt å styrke institusjonelt samarbeid (ibid:8). Rapporten skal likevel vise seg å senere gli over i stor grad til mer *primacy* basert logikk. USA skal blant annet «være ansvarlig for sin egen sikkerhet, samt beskytte sine fundamentale verdier. Dette er et ansvar som vi ikke vil overlate til noen annen stat eller kollektiv organisasjon». Et av de endelige målene innenfor en *cooperative security* strategi er jo nettopp en institusjonelt tilknyttet og gjensidig avhengig verden.

Et annet vesentlig poeng som er med på å snevre inn USAs interesseområder betraktelig i retning av *primacy* kontra *cooperative security*, er at USA har som målsetning å «sikre at ingen fiendtlig makt har muligheten til å dominere eller kontrollere en region som er kritisk for USAs interesser» (ibid:3). Rapporten hevder også at USA skal være selektiv i sin maktbruk utenlands (ibid:3,13). Med dette impliserer rapporten at det er noen konflikter som er viktigere enn andre og at det ikke vil være i USAs interesse å intervensere hvor som helst. Dette betyr ikke at USA vil avstå fra konflikter, slik som et *neo-isolationism* regime ville ha

³ Alle rapporter hentet fra nssrarchive.us

⁴ X betyr at rapporten drar mest i retning av gjeldende retning, mens x betyr svakere, men likevel betydningsfulle funn hos en annen retning.

gjort. USA vil prøve å begrense konflikter, spesielt gjennom institusjoner og regionalt samarbeid (ibid:7-9), samt å spre og promotere demokratiske reformer globalt (ibid:5,7-9). Dette gir gjenklang til det rapporten hevder er USAs overordnede mål; nemlig varig, global fred. USA har en interesse av global fred, men er ikke villig til å verken overlate for mye ansvar og makt til institusjoner og kollektive organisasjoner, samt at dem ikke har viljen eller mulighetene til å intervensjonere/reagere så ofte som et *cooperative security* regime nødvendigvis ville innebære.

Rapporten trekker dermed mest i retning av *primacy*, selv om retorikken i stor grad er liberal og at det finnes enkelte elementer fra *cooperative security*. Det er også påfallende at rapporten legger til rette for «amerikansk lederskap» (ibid: i,1,7). Dette lederskapet blir sett på som både et ansvar og en nødvendighet (ibid:21). Selv om en *selective engagement* strategi kan dele synet til *primacy* ved for eksempel konflikter er det et helt annet grunnsyn som ligger bak *selective engagement* – nemlig at USA ikke må trekkes inn i konflikter som ikke er avgjørende for fred mellom stormaktene i verden. Synet denne rapporten legger frem på blant annet interesseområder, NATO, nasjonale interesser, maktbruk og verdensorden som vi finner i denne rapporten, går ikke overens med *selective engagement*, og selv om det er deler som trekker mot *cooperative security*, så trekker helheten i retning av *primacy*.

Rapporten hevder også at «Visjonen om verden for USA er en med frihet, respekt for menneskerettigheter, åpne markeder og lov» (ibid:3). Den hevder at USA skal «[...]promotere åpne og demokratiske systemer som sikrer menneskerettigheter og respekt for hver innbygger[...], samt et «åpent internasjonal økonomisk system som tjener alle parter» (ibid:3). Sistnevnte nevnes som et system som er «[...] best egnet for vår og andres velstand». Dette er med andre ord støtte for både den politiske og den økonomiske pilaren av det Christopher Layne kaller en *open door world*.

4.2.2 NSSR 1997⁵

(Tabell A2)

Rapporten fra 1997 nevner spredning av demokrati, alliansebygging og institusjonelt samarbeid gjentas flere ganger i rapporten som vitale Amerikanske interesser (NSSR 1997:3, 6-8). Noe av det første som blir lagt frem er at «USA skal forbli engasjert i utlandet og jobbe med nye og gamle partnere for å fremme fred og velstand» (ibid:3). Det hevdes også at USA

⁵ NB – siden rapporten ikke er nummerert med sidetall, har jeg tatt utgangspunkt i sidetall fra digital visning av dokumentet.

skal «fortsette å være en nådeløs kraft for fred, fra Midt-Østen til Haiti, fra Nord Irland til Sentral Afrika», samt at «Hver dollar vi investerer i å forhindre konflikt, spre demokrati og forhindre spred av sykdom og hunger, gir oss et sikkert utbytte i sikkerhet og sparte kostnader» (ibid:4). Det er altså liten tvil om at USA ønsker å jobbe for varig, global fred. Dette er målsetningen til *cooperative security*. Det som likevel er interessant, er hvordan rapporten formulerer «USAs uovertrufne styrker» som nøkkelingrediensen for å oppnå USAs hovedmålsetninger. I denne rapporten, akkurat som i den forrige, er amerikansk lederskap og engasjement utenlands sett på som et premiss for et tryggere USA og en tryggere verden (ibid:6). USA skal ikke la stater som er «fiendtlige» dominere regioner som er kritiske for amerikanske interesser (ibid:7). Dette er trekk mot *primacy*, selv om det virker som rapporten har varig, global fred som hovedmålsetning.

Videre kommer det frem at USA i enkelte tilfeller må være forberedt på å handle alene eller som leder av ad-hoc koalisjoner (ibid:6). Samtidig hevder rapporten at det må finnes begrensninger til amerikansk innblanding i verden og at USA må være «selektive i bruk av våre kapabiliteter» (ibid:7). Som nevnt tidligere, rapporten hevder også at USA ønsker en verden der «ingen viktig region er dominert av stater som er fiendtlige mot USA og at regioner som er av stor betydning for USA er stabile og fredelige» (ibid:7). Her ser vi igjen det som også kom frem fra forrige rapport: selv om USA ønsker global fred og vil jobbe for dette, er det noen regioner som er viktigere enn andre. Det nevnes også at USA har «klare, vitale interesser i Europa, Øst Asia og Sør-Vest Asia», der «det amerikanske militære sørger for sikkerhet for nøkkelallierte og venner» (ibid:11). Her mangler de globale interessene til et *cooperative-security* regime. Dette er *primacy*-retorikk.

Syn på masseødeleggelsesvåpen er på mange måter det samme som i den forrige rapporten jeg så på: USA vil jobbe for å forhindre spredningen av dem (ibid:7-10).

Synet på NATO er også i stor grad det samme som ved den forrige rapporten, nemlig utvidelse og transformasjon (ibid:3,25).

Noe av det mest tydelige som trekker denne rapporten mot *primacy*, er hvordan man konsekvent hevder at det må finnes begrensninger til hvor USA skal engasjere seg utenlands samt at USA skal bevare sitt lederskap i verden. Som nevnt tidligere, hevder rapporten at USA ikke kan engasjere seg overalt og at det må finnes begrensninger til amerikansk innblanding utenlands (ibid:7,11). Det hevdes også videre at USA bør reagere mot «de truslene som kunne hatt store negative konsekvenser for amerikansk sikkerhet og ville ført til

betydelige kostnader dersom USA skulle kontre dem» (ibid:16). Dette er i stil med den forrige rapporten, og sammen med synet på blant annet amerikansk lederskap, interesseområder og foretrukket verdensorden, vil jeg plassere denne rapporten primært innenfor *primacy*.

Rapporten anser å «skape et nytt, åpent handelssystem for det 21 århundre som tjener USA og resten av verden» som en strategisk prioritet som deres internasjonale lederskap er konsentrert rundt (ibid:34), samt at å «promotere demokrati i utlandet» er ansett som et «kjerneoppdrag» for USA (ibid:3). Rapporten legger frem nærmest en fullstendig støtteerklæring til det Christopher Layne kaller en *open door world* ved å hevde at en «[...]verden der demokrati og frie markeder ikke kjenner noen grenser» er et overordnet mål ved deres utenriksstrategi «(ibid:5). Her er det fullstendig støtte til begge pilarene av en såkalt *open door world*, også helt i tråd med forrige rapport.

4.2.3 NSSR 2000

(Tabell A3)

Den nest siste rapporten fra Clinton administrasjonen legger seg på en relativ lik linje som den forrige, men den har noen forskjeller. Ikke bare er den lengre, men det er også den første av rapportene som trekker litt mer i retning *cooperative security*, ved spørsmål angående nasjonale interesser og interesseområder. Nesten halve rapporten går til å identifisere utfordringer, interesser og muligheter i de forskjellige regionene i verden (NSSR 2000, 29-47). Jeg velger derfor å gi den en forsiktig plassering også innenfor *cooperative security* angående nasjonale interesser.

Likevel er det liten tvil om at denne rapporten, som de andre, hevder at noen regioner betyr mer enn andre. Samtlige regioner utenom «Sub Saharan Afrika» blir beskrevet som regioner av stor betydning for USA og kan derfor klassifiseres som interesseområder (ibid:29, 34, 39, 41). Rapporten sier at USA må være aktiv og engasjert utenlands for å best ivareta egen sikkerhet og nasjonale interesser (ibid:3), men samtidig kommer det frem i rapporten at USA skal være selektiv i sine involveringer utenlands (ibid:3,11). Dette forteller oss at selv om at USA har åpenbare interesser for fred og spredning av demokrati (ibid:4-6, 25-27), så finnes det begrensninger til USAs engasjement. USA vil engasjere seg mest der hvor dere interesser er sterkest truet, eller der hvor de største mulighetene finnes (ibid:19-20). Dette er et tydelig skille fra å for eksempel hevde at «når det er i alles interesse/av global interesse», som ville være ordlyden til en *Cooperative Security* strategi.

Likevel er det interessant å se at rapporten virker å ta et mer globalt ansvar enn hva forgjengerne har gjort. I denne rapporten identifiserer man utfordringer og muligheter i Afrika sør for Sahara (ibid:45-47), blant annet transnasjonale sikkerhetstrusler som «mest effektivt kan adresseres gjennom effektiv, vedvarende regionalt engasjement i Afrika» (ibid:45). Som nevnt tidligere virker det utvilsomt som om at USA hevder at de andre regionene som er beskrevet er av større betydning enn Afrika sør for Sahara, men dette er kanskje også å forvente i og med at dette er en region uten en regional stormakt eller potensiell utfordrer. Det er også en region med begrenset økonomisk betydning i forhold til de økonomiske tyngdepunktene i Europa, Øst-Asia og Midt-Østen.

Rapporten tar likevel høyde for at selv om USA må engasjere seg utenlands, så må det være med begrensninger (ibid:3). USA skal handle når det blir identifisert til å være i Amerikansk interesse å handle (ibid:20) – noe som impliserer at det sannsynligvis vil være tilfeller der USA vil ikke handle. USA skal «forme det internasjonale samfunnet» samt å «bevare amerikansk innflytelse i nøkkelregioner» (ibid:5). Amerikansk lederskap er også en forutsetning (ibid:3-4,6,8) selv om rapporten også er opptatt av fred (ibid: preface,3-5). USA må også være forberedt på å handle unilateralt når situasjonene krever det – man stoler altså ikke helt på internasjonale organisasjoner enda (ibid:14). Dette trekker rapporten mest i retning mot *primacy*, selv om det er enkelte funn fra *cooperative security*.

Rapporten er også som de foregående svært positiv til spredning av demokrati og åpne markeder. Den hevder at USA tjener når nasjoner samarbeider for å promotere demokrati og åpne markeder verden over (ibid: iii). USA ønsker å jobbe for flere åpne markeder verden over (ibid:15,23). Spredning av demokrati og menneskerettigheter i utlandet er sett på som et kjerneoppdrag (ibid: iii,2). Dette er som i de foregående rapportene helt i tråd med *the open door world* som Christopher Layne hevder er pådriveren for USAs *grand strategy*.

4.2.4 NSSR 2002 (Tabell A4).

Den første rapporten til president George W. Bush jr og hans administrasjon er tydelig preget av terror og ikke minst bekjempelsen av terror. Det er for eksempel 94 referanser til ordet terror i rapporten, mens det i den forrige rapporten (som var 20 sider lengre) kun var 59 referanser. Ikke overraskende med tanke på terrorangrepet 11 September 2001.

Det er litt vanskelig å sette fingeren på hva rapporten identifiserer som USAs primære målsetning. USA har åpenbart store interesser i å arbeide for fred: USA skal både forsvare,

bevare og utvide freden i verden (NSSR 2002: preface). Det hevdes også at USA skal «jobbe for å spre håpet om demokrati, utvikling frie markeder og frihandel til hvert eneste hjørne av verden» (ibid: preface). Samtidig legger rapporten det frem at USAs nasjonale interesser, som teksten for øvrig ikke klart definerer, i dag kan trues like lett av svake stater som Afghanistan, som av mektige stater (ibid: preface). Rapporten gir i tillegg til trusselen fra terrorisme, stor oppmerksomhet til såkalte *rogue states* (ibid:14).

Rapporten tar høyde for at USA skal «lede kampen mot frihet» og at USA er den soleklart mektigste og mest innflytelsesrike staten i verden (ibid: preface, 1). Det kommer også frem et globalt ansvar her, da USA «ikke bare skal prøve å gjøre verden tryggere, men bedre» (ibid:1). USA skal også «kjempe for økonomisk og politisk frihet, fredelige forhold til andre stater og respekt for menneskelig verdighet», og det gjøres et poeng av at denne veien «ikke bare er USA sin vei alene, men den er åpen for alle» (ibid:1). Det er klare globale målsetninger i denne rapporten.

Rapporten inkluderer likevel en selvmotsigelse til globale interesser. Den hevder at USA har “Begrensede politiske, økonomiske og militære ressurser for å møte sine globale prioriteringer”, samt at «USA må være realistisk angående muligheten til å hjelpe de som er uvillige eller uklare til å hjelpe seg selv. Der hvor folk er klare til å gjøre sin del, vil USA være villige til å handle besluttomt» (ibid:9). Dette er en slående formulering som klart legger begrensninger på hvor USA egentlig har tenkt å intervensere. For hva definerer hvor «klare» eller «villige» potensielle stater som trenger hjelp er? Dette kommer ikke klart frem. Rapporten viser til regionale utfordringer til hvert område av verden akkurat som den forrige rapporten, selv om omfanget er noe mindre (ibid:10). Dette tolker jeg som at USA har globale interesser og som sådan interesser i samtlige regioner i verden, men at enkelte regioner er viktigere enn andre. USA har begrensede ressurser og vil være selektiv i bruken av dem, noe som er helt i tråd med de forrige rapportene.

Denne rapporten er også unik angående atomvåpendoktrine. Selv om rapporten ikke direkte sier at USA skal aktivt gå inn for å bruke atomvåpen aggressivt, sier den vedrørende innovasjon i militæret at «Målet må være å gi presidenten flere militære valgmuligheter for å fraråde aggresjon eller noen form for tvang mot oss eller våre allierte og venner» (ibid:30). Dette kan i ytterste konsekvens tolkes til atomvåpen, noe rapporten heller ikke benekter. Videre åpner også rapporten for at USA med rette kan utføre såkalte «forkjøpsangrep» på fiender (ibid:15), unilateralt. Begrunnelsen for dette er at en «Tradisjonell» gjengjeldelse-

strategi slik som man hadde under for eksempel den kalde krigen, ikke vil «være gjeldende» mot fiender som vil bruke asymmetriske strategier mot USA (ibid:15). Slike trusler kan komme fra både Rogue states eller terrorgrupper og USA vil ifølge denne rapporten forbeholde seg retten til å slå til i forkjøpet mot begge to. Andre kilder bekrefter også at det ble lagt til grunne for en mer aggressiv atomvåpendoktrine under president Bush (Pincus, 2005). Dette er viktig. Det viser at USA var villige til å gå enda lengre enn tidligere for å forsvare seg selv og sine interesser, noe som er trekk mot en *primacy* strategi. Det er også interessant at den kommer i en periode hvor USA er på sitt mektigste, kontra sine konkurrenter (Figur 1-2 i analyse 1).

Det hevdes at «USAs posisjon som verdens soleklart sterkeste militærmakt og deres utplasseringer i verden har bevart fred i noen av verdens mest strategisk viktige regioner (ibid:29). USAs militære skal blant annet «beskytte allierte og venner, fraråde fremtidige våpenkappløp, avskrekke trusler mot amerikanske interesser, allierte og venner, samt beslutsomt bekjempe enhver motpart dersom avskrekking ikke lykkes» (ibid:29). Dette forteller oss om en hegemonisk verdensorden.

Rapporten nevner ikke lederskap like ofte som den forrige, men innledningen avsluttes med å påstå ganske bastant at «Menneskeheten holder muligheten til å fremme frihetens triumf mot alle fiender i sine hender. USA ønsker vårt ansvar til å lede i dette store oppdraget velkommen» (ibid: preface). Dette er jo en ganske klar beretning om amerikansk lederskap globalt. Fra konklusjonen til rapporten kommer en lignende slutning: Mens vi utøver vårt lederskap vil vi respektere verdiene, dømmekraften og interessene til våre venner og partnere. Fremdeles vil vi være forberedt til å handle alene når våre interesser og unike ansvar krever det (ibid:31). Dette forteller oss ganske klart at USA skal fortsette å «lede» verden, noe som trekker rapporten mot *primacy*, selv om det er tendenser til *cooperative security* her.

Rapporten i sin helhet inneholder en del selvmotsigelser, som for eksempel når man hevder at USA «ikke skal bruke sin styrke for unilaterale fordeler» (ibid:1), men samtidig skal USA ikke «nøle med å handle alene, hvis nødvendig, for å utøve retten vår for selvforsvar ved forhåndsangrep (acting preemptively) mot terrorister for å forhindre dem i å skade USA og amerikanere» (ibid:6). Det hevdes også at selv om USA vil respektere sine allierte og deres meninger og interesser, så vil USA være forberedt til å handle utenfor disse dersom deres interesser og unike ansvar krever dette (ibid:31). Selv om rapporten viser til å ha globale interesser som således drar den i retning av *cooperative security*, er det likevel svært mye som

trekker rapporten mot *primacy*. Spesielt hvordan rapporten tar høyde for at USA potensielt kan reagere mot stater unilateralt og også i form av såkalte «forkjøpsangrep (ibid:6,15).

Rapporten har også flere henvisninger til såkalt *open door* politikk, både økonomisk og politisk. «Frihandel og åpne markeder har bevist sin evne til å løfte hele samfunn ut av fattigdom - USA skal jobbe med både individuelle stater, regioner og hele det globale handelssamfunnet for å bygge en verden som handler i frihet og derfor vokser i velstand» (ibid: preface»). Rapporten nevner også å «starte en ny æra av global økonomisk vekst gjennom åpne markeder og frihandel», samt å «utvide sirkelen av utvikling gjennom å åpne samfunn og bygge infrastrukturen for demokrati» som utenrikspolitiske mål (ibid:1-2). Rapporten sier også ganske klart at USA skal «Aktivt jobbe for å bringe håpet om demokrati, åpne markeder og frihandel til hvert eneste hjørne av verden» (ibid: preface). Det er med andre ord sterk støtte til begge pilarene av en *open door world* i denne rapporten.

4.2.5 NSSR 2006

(Tabell A5)

Bush administrasjonens andre rapport fra 2006 begynner med å erkjenne at USA er i krig. Strategiens viktigste formål er sikkerheten til det amerikanske folket. Samtidig erkjenner også rapporten at dette er en «enestående mulighet til å legge fundamentet for fred» (NSSR 2006: preface). Fred er ikke overraskende et gjengående tema.

Rapporten hevder at USAs sikkerhetsstrategi er basert på to pilarer: Den første er gjennom å fremme frihet, rettferdighet og menneskeverd, jobbe for å avskaffe tyranni og promotere demokratier, samt å utvide velstanden gjennom frihandel og utviklingspolitikk (ibid: preface). Her nevnes det også at «frihet og internasjonal stabilitet er best bygd på et fundament av frihet» (ibid: preface). Rapporten nevner også de samme målene som i den foregående, nemlig at USA skal «starte en ny æra av global økonomisk vekst gjennom åpne markeder og frihandel», samt å «utvide sirkelen av utviklingen ved å åpne samfunn og bygge infrastrukturen av demokrati» (ibid:1). Promotering av demokrati hevder rapporten er «det mest effektive langsiktige tiltaket for å styrke internasjonal stabilitet; redusere regionale konflikter; kontre terrorisme og terror-støttende ekstremisme; og utvide fred og velstand (ibid:3). Dette er i praksis det Christopher Layne kaller *open door*, både politisk og økonomisk.

Den andre pilaren av strategien er «gjennom å konfrontere utfordringene i vår tid ved å lede en økende sammensetning av demokratier» (ibid: preface). Også i denne rapporten nevnes

amerikansk lederskap som nødvendig. Rapporten konkluderer med at «USA kan ikke ha fred, sikkerhet og velstand ved å trekke seg tilbake fra verden. USA må lede an både ved eksempel og ved handling» (ibid:49. Dette er igjen en tydelig beretning om globalt amerikansk lederskap.

Rapporten hevder at USA må «oppretholde et militære uten en utfordrer» (ibid: preface,43), samt at rapporten tar høyde for unilaterale forkjøpsangrep mot potensielle trusler, selv om det skulle være «usikkerhet rundt detaljene på denne trusselen» (ibid:18,23). Dette betyr selvfølgelig ikke at USA vil angripe enhver potensiell trussel, men det betyr at muligheten for å gjennomføre slike angrep vil bli vurdert. Forkjøpsangrep ville i enkelte tilfeller kunne blitt vurdert av et *cooperative security* regime, men da måtte dette vært i tråd med internasjonale organisasjoner og verdenssamfunnets beste. Ifølge rapporten vil USA forbeholde seg retten til å angripe unilateralt og det trekker rapporten mot *primacy*.

Rapporten er veldig tydelige på at USA skal bruke posisjonen sin til både å utøve «lederskap» (ibid: preface,3,7,12) samtidig som dem effektivt vil forhindre å bli utfordret (ibid: preface, 43). Bush sier innledningsvis at USA må «bevare og utvide vår nasjonale styrke slik at vi kan besvare trusler og utfordringer før de kan skade vårt folk og våre interesser. Vi må bevare et militære uten likemenn – selv om vår styrke ikke bare er basert på militære, men økonomisk velstand og et levende demokrati» (ibid: preface). Dette utsagnet forteller oss at USA har ambisjoner om å bevare og utvide sin posisjon som verdens mektigste stat.

Rapporten tar opp truslene fra masseødeleggelsesvåpen opptil flere ganger. Ikke overraskende gir rapporten stor oppmerksomhet til masseødeleggelsesvåpen og terrorgrupper, samt såkalte *rogue states*, og er svært opptatt av å forhindre disse i å få tilgang på slike våpen (ibid:12,19). Rapporten tar selvfølgelig også til høyde for å forhindre spredningen av slike våpen på generelt grunnlag og identifiserer spredning av atomvåpen som «den største trusselen til USAs nasjonale sikkerhet» (ibid:19). Det virker likevel som om at det er en viss selektiv frykt her, i og med at såkalte *rogue states* og terrorgrupper går igjen når det er snakk om spredning av disse våpnene (ibid:18-23).

Denne rapporten er vagt positiv til en mer aggressiv atomvåpendoktrine, i likhet med den forrige rapporten. Det hevdes at «Både våpen for angrep og forsvar er nødvendig for å avskrekke stater og ikke-statlige aktører» (ibid:22). Videre nevnes det at «USA skal styrke sine gjengjeldelse-kapabiliteter med å utvikle nye offensive og defensive systemer» (ibid:22). Rapporten sier ikke tydelig at USA skal og vil angripe trusler med atomvåpen, men ordlyden i

dette utsagnet gjør at det virker som at USA ikke tror at den tradisjonelle gjengjeldelsesstrategien ikke lengre er tilstrekkelig. Kombinert med at «USA ikke vil utelukke unilaterale forkjøpsangrep i de tilfellene de identifiserer en stor trussel (ibid:23)», velger jeg å tolke dette som at rammene er lagt for en mer aggressiv atomvåpendoktrine, noe som drar strategien i retning av *primacy*.

Rapporten hevder at USA må utvide og transformere NATO (ibid:35,38), samt at USA må være forberedt på å bruke makt når dem selv finner det nødvendig, også unilateralt om nødvendig (ibid: preface,6,18,23). Rapporten tar også høyde for at USAs involvering utenlands må ha selektiv karakter (ibid:14-16).

Det som er interessant i rapporten er hvordan de på lang vei går i å identifisere etniske konflikter og folkemord som noe USA og verdenssamfunnet nærmest forplikter seg til å gripe inn mot (ibid:17). Det nevnes likevel at militære inngripener helst skal skje i en koalisjon under regionalt eller internasjonalt mandat (ibid:17), men denne rapporten går likevel langt i å hevde at folkemord ikke må tolereres. Dette er spesielt og trekker rapporten noe mot *cooperative security*.

Angående interesseområder er rapporten noe tvetydig. Den hevder at «USA må forsvare frihet og rettferdighet fordi disse prinsippene er riktige og sanne for alle mennesker, overalt» (ibid:2). Til dette finnes det ingen regionale eller territorielle begrensninger. Videre knytter rapporten opp USAs sikkerhet til spredning av demokrati, frihet og bekjempelse av tyranni rundt kloden (ibid:3). Rapporten viser senere til hver eneste region i verden og hvilke muligheter og utfordringer USA har i disse (ibid:37-42). Selv Afrika blir beskrevet som av «økende geo-strategisk viktighet» og beskrives som en «høy prioritet» for administrasjonen (ibid:37). Likevel virker den å gi noe mer oppmerksomhet til enkelte regioner enn andre. Sør og Sentral Asia beskrives som «en region av stor strategisk interesse der amerikanske verdier og interesser er engasjerte som aldri før» (ibid:39), mens Øst-Asia beskrives som «en region med store muligheter og dvelende spenninger» (ibid:40). Her beskrives også USA som «et stillehavsland med omfattende interesser gjennom Øst og Sør-Øst Asia» (ibid:40). De eneste statene som nevnes utenom verdensdeler er Russland og Kina. Rapporten identifiserer også den vestlige halvkule som «frontlinjen for forsvar av amerikansk nasjonal sikkerhet» (NSSR ibid:37). Dersom vi samtidig har i bakhodet at rapporten tar til høyde for at USA skal sørge for å et «militære uten utfordrere» (ibid: preface) så blir det opplagt at det er enkelte

regioner som betyr mere enn andre. Det er likevel påfallende at denne rapporten virker å ta et steg mot et globalt interesseområde og *cooperative security*.

Rapporten trekker til syvende og sist i stor grad mot *primacy*, selv om den har flere trekk som også går mot *cooperative security*. Spesielt med tanke på synet på etniske konflikter og ønske om varig, global fred er denne rapporten i stor grad lent mot *cooperative security*. Likevel er det slående at den i stor grad beholder mange av de samme trekkene mot *primacy* som mange av foregående rapportene gjorde. Det spesielle fokuset på *rogue states* og unilaterale forkjøpsaksjoner fortsetter også fra forrige rapport og dette er sterke trekk mot *primacy*. Det virker som at målsetningen er en verden i varig fred, men at redskapet for å komme dit er et USA som verdens mektigste og ledende stat.

4.2.6 NSSR 2010

(Tabell

A6)

Innholdet i rapporten heller mye mot *primacy*, selv om det er mange innslag av *cooperative security*. For eksempel nevnes det at USA ønsker en global rettferdig fred, samtidig som det kommer frem at USA skal «beholde sin militære overlegenhet» (NSSR 2010:5). En tidlig beretning som trekker rapporten mot *primacy* er at USA ønsker «en internasjonal orden ivaretatt av amerikansk lederskap som promoterer fred, sikkerhet og muligheter gjennom sterkere samarbeid for å møte globale utfordringer» (ibid:7). Akkurat dette med Amerikansk lederskap er noe som nevnes svært ofte, også i tråd med de tidligere rapportene. Rapporten hevder at «Troen på at våre interesser er knyttet opp til interessene av dem utenfor våre grenser vil fortsette å styre vårt engasjement med andre nasjoner og mennesker» (ibid:3). Den slår også ganske så bastant fast at USA må «fornye sitt lederskap i verden gjennom å bygge og dyrke kildene av vår styrke og innflytelse» (ibid:7). Kombinert med hvordan rapporten hevder at USA må bevare sin militære overlegenhet, er det tydelig at verdensbildet og de fremste interessene her er hegemoniske og derfor trekker mot *primacy*.

Dette betyr likevel ikke at USA ikke har globale interesser. Rapporten hevder bastant at USA «må være engasjert med verden på en omfattende og vedvarende basis» (ibid:11). Videre hevder det at engasjement utenlands «begynner med våre nærmeste venner og allierte, fra Europa til Asia; fra Nord-Amerika til Midt-Østen» (ibid:11), noe som forteller endel om hva man anser som interesseområder og således trekker rapporten mot *primacy*. Likefullt hevder rapporten også at store utfordringer som «voldelig ekstremisme, spredning av atomvåpen, klimaendringer og global finansiell ustabilitet» er «utfordringer som påvirker alle nasjoner,

men som ingen nasjon alene kan løse» (ibid:11). Rapporten er utvilsomt globalt orientert. USA ønsker å utvide det globale samarbeidet og forandre og styrke internasjonale institusjoner for å gjennomføre dette (ibid: preface, 12). Vi vet at *cooperative security* prosjektet er *work in progress* som vil ta tid å gjennomføre (Posen og Ross, 1997:27) og her virker det som at USA ønsker å ta noen steg i denne retningen. Når USA samtidig ønsker å bevare sin militære overlegenhet samt at Amerikansk lederskap virker å være nøkkelingrediensen til verdensordenen som USA skal stå for, så faller ikke helheten innenfor *cooperative security*, men *primacy*. Trekkene mot *Cooperative security* er der, men verken denne eller noen av de foregående rapportene viser at USA er villig til å gi ifra seg makten og innflytelsen som kreves dersom man skulle ha fulgt *cooperative security*. I et slikt regime burde ikke USA behøve å «bevare sin militære overlegenhet» samt retten til å handle unilateralt militært (NSSR 2010:5,22). Det virker som freden USA ønsker er *Pax Americana*, en fred på amerikanske premisser.

Rapporten identifiserer spredning av masseødeleggelsesvåpen og terrorangrep med slike våpen som den største trusselen mot amerikansk sikkerhet (ibid:4,23). Man anser å forhindre spredning av slike våpen å være av «høyeste prioritet» og ønsker å jobbe for en «verden uten atomvåpen» (ibid:23). Rapporten hevder likevel at så lenge slike våpen finnes, vil USA ha et «trygt, sikkert og effektivt arsenal uten produksjon av nye våpen» (ibid:23).

Der rapportene fra 2002 og 2006 forsiktig antyder at USA kan vurdere bruk atomvåpen i flere tilfeller, gjør rapporten fra 2010 det motsatte – og hevder at USA «reduserer rollen av atomvåpen i vår nasjonale sikkerhetstilnærming» samt at USA ikke skal «bruke eller true med å bruke atomvåpen mot ikke-atommakter som arbeider i samsvar med NPT (Nuclear non-Proliferation Treaty) og deres ikke-sprednings obligasjoner» (ibid:23). For stater som ikke handler overens med NPT sier rapporten at USA skal «bruke forskjellige metoder for å øke deres isolasjon og tvinge dem til å følge internasjonale ikke-spredningsnormer» (ibid:24). Nå definerer han riktig nok ikke hva forskjellige metoder betyr, men ordlyden i teksten og helheten av avsnittet gjør det slik at jeg ikke finner det sannsynlig at han støtter aggresjon med atomvåpen mot slike stater. Rapporten nevner ikke forkjøpsangrep på fiender slik som de to forrige rapportene. Angående atomvåpen ellers hevdes det kun at USA skal ha atomvåpen for avskrekking og gjengjeldelse (ibid:4,14). Ingenting i rapporten tyder på at atomvåpen kan brukes i flere tilfeller. Her har vi en endring fra Bush sine rapportene fra 2002 og 2006.

Vedrørende NATO stiller rapporten seg likt med forgjengerne; alliansen er svært viktig, skal styrkes og transformeres (ibid:41-42). Rapporten er også i tråd med de tidligere vedrørende maktbruk. Det hevdes at USA styrker sitt militære for å «sørge for at det kan råde i dagens kriger; for å forhindre og avskrekke trusler mot USA og deres interesser, og våre allierte og partnere; og forberede seg for å forsvare USA i et vidt område av eventualiteter (ibid:14). Det som gjør at vi kan plassere maktbruk-variabelen innenfor *primacy* og ikke *cooperative security* her, er hvordan ordlyden i teksten vektlegger USAs interesser og ikke globale interesser. Som jeg har vist tidligere er også rapporten åpen for at USA skal kunne reagere militært unilateralt dersom det er nødvendig for å «forsvare USA som stat eller våre interesser» (ibid:22). Rapporten hevder også at USA skal «forsøke andre muligheter før krig i et hvert tilfelle vi kan», samt å «veie kostnader og risiko med handling mot kostnaden og risikoen av ingen handling» (ibid:22). Rapporten uttrykker at USA vil være selektiv i maktbruken sin og dette trekker den mot *primacy*. Særlig unilaterale angrep for å beskytte sine interesser, som rapporten åpner for, gjør det vanskelig å plassere dette innenfor *cooperative security*. *Selective engagement* vil ha selektiv maktbruk, men er mest opptatt av stormakter og fred mellom dem. Jeg ser ingen slik begrensning her, derfor *primacy*.

Rapporten har likevel et betydningsfullt likhetstrekk med rapporten fra 2006, som er i retning *cooperative security*; nemlig i å forhindre folkemord (ibid:48). Rapporten sikter til *responsibility to protect* tankegangen og hvordan verdenssamfunnet har et ansvar i å gripe inn mot folkemord. «USA er forpliktet til å jobbe med våre allierte og å styrke våre interne kapabiliteter for å sørge for at USA og det internasjonale samfunnet er proaktivt engasjert i en strategisk anstrengelse for å forhindre masse-grusomheter og folkemord» (ibid:48). Det kommer også frem at dersom forhindring ikke er tilstrekkelig, skal «USA arbeide for multilateral og bilateral bistand til å mobilisere diplomatisk, humanitær, finansiell og – i enkelte tilfeller – militære midler til å forhindre folkemord og masse-grusomheter» (ibid:48). USA vil altså strekke seg langt i å forhindre folkemord, noe som trekker rapporten litt mot *cooperative security*.

Rapporten ender likevel opp med å helle mest mot *primacy*. At USAs militære skal «bevare sin overlegne posisjon» (ibid:5), at USA skal «fornye sitt lederskap for å mer effektivt søke våre interesser i det 21 århundre» (ibid:1) samt hvordan rapporten både åpner for at USA skal kunne handle unilateralt militært for å ikke bare «forsvare vår nasjon» men også «våre interesser», er sterke trekk mot *primacy*. I tillegg ligger det en selektiv tilnærming til grunne vedrørende hvor og hvordan USA skal intervensere og eventuelt bruke militærmakt i utlandet

(ibid:22). Rapporten anerkjenner «en internasjonalt orden basert på amerikansk lederskap» som en vedvarende nasjonal interesse og da snakker vi om en *primacy* inspirert strategi. Denne rapporten trekker riktig også mot *cooperative security* på enkelte områder og virker å ha globale aspirasjoner. Det er også mange henvisninger til samarbeid og styrkning av internasjonale organisasjoner. Inntrykket er likevel at USA ikke skal være del av en internasjonal orden (som er målsetningen til *cooperative security*) men at USA skal lede og forme en internasjonal orden som de selv ønsker– noe som er målet for en *primacy* strategi.

Også i denne rapporten finner vi sterk støtte til *the open door*. Rapporten identifiserer nemlig «en sterk, innovativ og voksende amerikansk økonomi i et åpent internasjonalt økonomisk system [...]» og «respekt for universelle verdier hjemme og rundt om hele verden» som varige amerikanske interesser (ibid:7). Videre defineres universelle verdier som ytringsfrihet, forsamlingsrett, religionsfrihet, muligheten til å velge sine egne ledere (demokrati); verdighet, toleranse, likhet og rettferdighet (ibid:35). Rapporten hevder om økonomi «også i denne nye æraen, vil åpning av markeder rundt kloden promotere global konkurranse og innovasjon og være avgjørende for vår velstand» (ibid:32). Som i samtlige av de foregående rapportene er det sterk støtte til den såkalte *open door* politikken som Layne hevder er pådriver for USAs *grand strategy*.

4.2.7 NSSR 2015

(Tabell A7).

NSSR rapporten fra 2015 er per juli 2017 den siste som har blitt forfattet og derfor den siste jeg skal undersøke. Rapportene har flere likheter i retorikken, men er endel kortere enn sin forgjenger. Analysen av rapportene viser også at de kan plasseres helt identisk vedrørende USAs *grand strategy*.

Vedrørende primær målsetning/utfordring, er rapporten litt innenfor *cooperative security*, men heller mest mot *primacy*. Rapporten anerkjenner at den strategien som foreligger i rapporten skal «fungere som et kompass for hvordan denne administrasjonen sammen med kongressen skal lede verden gjennom et skiftende sikkerhetslandskap mot en mer varig fred og en ny velstand» (NSSR 2015:1). Det er likevel mye som trekker den i retning av *primacy* vedrørende primær målsetning og synet Amerikansk lederskap er sentralt her. Rapporten begynner med å slå fast at «denne nasjonale sikkerhetsstrategien skal posisjonere USA til å ivareta våre nasjonale interesser gjennom sterkt og vedvarende lederskap» (ibid:1). Rapporten hevder at USAs lederskap er «uunnværlig» og at det er en nasjonal interesse for USA å skape

en «lov-basert internasjonal orden styrt av amerikansk lederskap» (ibid:2). USA skal «lede med formål», «lede med styrke», «lede av eksempel», «lede med kapable partnere», «lede med alle instrumenter av amerikansk makt» og «lede med et langtidsperspektiv» (ibid:2-3). Et premiss for et slikt lederskap er at USA er verdens mektigste stat. Rapporten hevder blant annet at militæret skal «være dominant i hver gren» (ibid:8), samt at «oppholdelse av vårt lederskap avhenger av å forme en voksende økonomisk orden som fortsetter å gjenspeile våre interesser og verdier (ibid:15). Det amerikanske lederskapet tar altså høyde for at USA skal være på topp både militært og økonomisk og dette trekker rapporten klart mot *primacy*.

Rapporten anerkjenner at i en «stadig mer sammenhengende verden er det ingen globale problemer verden kan løse uten USA og få problemer som kan løses av USA alene» og at amerikansk lederskap er nødvendig for å «mobilisere kollektiv handling for å takle globale risikoer og gripe strategiske muligheter» (ibid:3. Rapporten har riktig nok mange referanser til samarbeid, både angående sikkerhet (ibid:7,10-12,24-25) og økonomi (ibid:16-17). Enkelte tilhengere av *cooperative security* vil også påstå at inntil verdensordenen er slik at FN kan ha en ledende rolle, må USA utøve lederskapet som trengs. Når rapporten likevel anser en verdensorden basert på amerikansk lederskap som en vedvarende nasjonal interesse (ibid:2), trekker dette mest i retning av *primacy*. Her ligger det ingen beretninger om at dette bare er midlertidig. Også med tanke på at rapporten nevner at USA skal skape en «lov basert internasjonal orden styrt av amerikansk lederskap» (ibid:2). Om dette var *cooperative security*, burde setningen endt med «lov basert internasjonal orden».

Rapporten er også lik nesten samtlige av de foregående ved at den anerkjenner masseødeleggelsesvåpen og spesielt atomvåpen som den største trusselen mot USA (ibid:1,11), samt at USA skal jobbe mot spredning av slike våpen (ibid: preface). Rapporten hevder at USA ønsker en verden uten masseødeleggelsesvåpen, men at så lenge slike våpen eksisterer, må USA «beholde et sikkert, trygt og effektivt atomvåpenarsenale for gjengjeldelse» (ibid:11).

Rapporten er vanskelig å plassere vedrørende interesseområder. Som nevnt tidligere hevder den at det er «ingen globale problemer som kan løses uten USA, og få globale problemer USA kan løse alene» (ibid3). Vedrørende trusler fra terroristgrupper hevdes det at «våre motstandere er ikke begrenset til et enkelt kontinent eller region», samt at de finnes fra «Sør Asia til Midt-Østen til Nord-Afrika. De inkluderer globalt orienterte grupper som Al-Qaeda og deres agenter samt et økende antall av regionalt fokuserte grupper og globalt tilknyttede

grupper» (ibid:9). Dette er sterke føringer mot et globalt interesseområde og *cooperative security*.

Likevel trekker rapporten her også noe mot *primacy*. Det hevdes at USA «har vært og vil forbli en stillehavsmakt» (ibid:24). USA har en «Dyp forpliktelse til et Europa som er fritt, helt og i fred» og videre at et «sterkt Europa er vår uunnværlige partner[...]» (ibid:25). Angående Midt-Østen skal USA «ødelegge terror-nettverk som truer vårt folk, konfrontere ekstern aggresjon mot våre allierte og våre partnere, forsikre den frie flyten av energi fra regionen til verden og forhindre utviklingen, spredningen og bruken av masseødeleggelsesvåpen» (ibid:26).

Når rapporten kommer til Afrika er tonen en helt annen. Selve hovedtemaet for regionen er «Investere i Afrikas fremtid» (ibid:26) og det virker som det er dette som er kjernen. Det virker ikke som om at Afrika er på langt nært like sentralt for USA som for eksempel Europa, Asia eller Midt-Østen. Det nevnes ingen «dype forpliktelser» til Afrika, som det kommer frem vedrørende de andre verdensdelene. Det hevdes tvert imot at «våre nærmeste partnere og allierte vil være kjernen i vårt engasjement utenlands» (ibid:3). Her virker det som at det kun er de som er «innenfor døren» til USA som betyr noe. Dette minner mest om *selective engagement/primacy*. Førstnevnte fordi man er selektiv, sistnevnte fordi det er de statene man er nærmest som man tjener mest på å samarbeide med. Det minner ikke om *cooperative security*, da i teorien døren for samarbeid burde være åpen for alle som ønsker det.

Rapporter er også i stil med de foregående rapportene ved at den hevder at USAs militærbruk utenlands må være selektiv samt at «USA vil bruke makt unilateralt om nødvendig, når våre varige interesser krever det: når vårt folk er truet, når vårt levebrød er på spill og når sikkerheten til våre allierte er i fare (ibid:8). Her er det viktig å huske at denne rapporten definerte en «lovbasert verdensorden basert på amerikansk lederskap» som en varig nasjonal interesse, samt at rapporten hevder USA vil prioritere tilfeller som «adresserer de viktigste risikoene til våre interesser» (ibid:2). Det er også interessant å se hvordan rapporten tar til orde for en «rebalansering mot Asia» (ibid: preface, 24), noe som er en trend som også kommer frem i analysenivå 1 av oppgaven, ved figur 11 (s41).

Rapporten følger også forgjengeren ved tanke på etniske konflikter og folkemord. «USA har en sterk interesse i å lede et internasjonalt svar på folkemord og grusomheter mot menneskeheten når dem oppstår, og erkjenner at mulighetene er flere og kostnadene er lavere når vi handler preventivt før situasjonene når krise-proporsjoner» (NSSR 2015:22). Her

finner jeg ingen geografiske begrensninger. Dette trekker rapporten mot *cooperative security* vedrørende etniske konflikter.

Helheten trekker likevel, ikke overraskende mest mot *Primacy*. Rapporten går på lang vei i å definere amerikansk lederskap som en vedvarende nasjonal interesse (ibid: preface,2). Hvordan kan man ha lederskap over verden dersom stater kan utfordre USAs posisjon? Rapporten hevder at USAs militære må fortsette å være «dominant i hver gren» (ibid:8), samt at amerikansk lederskap avhenger av at USA klarer å forme en økonomisk verdensorden i tråd med deres interesser og verdier (ibid:15). Dette er også veldig klare trekk mot *primacy*. Rapporten åpner også for at USA skal være selektiv i sin maktbruk og at USA kan handle unilateralt dersom deres varige nasjonale interesser krever det (ibid:8). Den går likevel på lang vei i å hevde at USA ikke kan løse alle globale problemer alene og at globale problemer ikke kan løses uten USA (ibid:3) og har som forgjengerne også trekk mot *cooperative security*. Helheten er likevel mest *primacy*-orientert, da spesielt på grunn av den grundige argumentasjonen for globalt amerikansk lederskap.

Rapporten refererer også, kanskje ikke overraskende, til begge aspektene til *the open door*. Den anerkjenner at «en sterk innovativ og voksende Amerikansk økonomi i et åpent internasjonalt økonomisk system som promoterer mulighet og velstand», samt «respekt for universelle verdier hjemme og rundt om i verden» som varige, amerikanske interesser (ibid:2). Videre hevdes det: å bevare vårt lederskap avhenger av å forme en voksende global økonomisk orden slik at den fortsetter å reflektere våre interesser og verdier» (ibid:15). Rapporten nevner også at «alle land tjener når vi fortsetter å åpne markeder[...]» (ibid:17). Den er kanskje ikke like omfattende vedrørende disse spørsmålene som den forrige, men likevel anerkjenner den at USA bør jobbe for begge pilarene av en *open door world*.

4.2.8 Oppsummering NSSR 1993-2015

Tabell 4.28

National Security strategy report 1993-2015	Neo-Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring ved internasjonal politikk	Unngå å trekkes inn i andre staters anliggender	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig global 1993,1997, 2000, 2002,	Fremveksten av en utfordrer. 1993, 1997, 2000, 2002,

			2006, 2010, 2015	2006, 2010, 2015
Foretrukken Verdensorden	Avsidesliggende maktbalanse	Maktbalanse	Gjensidig avhengighet 1993, 2002, 2010, 2015	Hegemonisk 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015
Spredning av atomvåpen	Ikke USAs problem	Selektiv forhindring 2006	Forhindring 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015	Forhindring 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015
Atomvåpendoktrine	Status quo 1993, 1997, 2000, 2010, 2015	Status quo 1993, 1997, 2000, 2010, 2015	Støtter aggresjon 2002, 2006	Støtter aggresjon 2002, 2006
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal 2000, 2010, 2015	Bred 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en potensiell utfordrer 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere 1993, 1997, 2000, 2002,	Utvid

			2006, 2010, 2015	
Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015	Intervensjon	Begrense, selektiv intervensjon 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010	Nesten u- selektiv intervensjon 2006, 2010, 2015	Begrense 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010
Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015	Nesten u- selektiv intervensjon	Selektiv intervensjon 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig 1993, 1997, 2000, 2002, 2006, 2010, 2015

(Note: Fet skrift betyr at rapporten fra gjeldende årstall trekker sterkest mot den skolen den er plassert i. Normal skrift betyr svakere, men likevel betydningsfulle funn).

Som vi ser har den foretrukne strategien som kommer frem i rapportene, holdt seg relativt stabil i hele perioden. Strategiene har i stor grad vært påvirket av *primacy*, med varierende innslag av *cooperative security* og noen få av *selective engagement*. Det er påfallende at samtlige rapporter tar til orde for en hegemonisk verdensorden, samtlige tar til rette for maktbruk «når ønskelig», samtlige rapporter definerer amerikanske interesser bredt og at samtlige tar til høyde for begrensning, men selektiv intervensjon ved både regionale konflikter

og humanitære katastrofer. Så godt som samtlige rapporter (med unntak av 2002, som likevel er delvis innenfor) definerer også Industrial-Eurasia og der utfordrere befinner seg som USAs primære interesseområde. Når vi også ser at USAs nasjonale interesser er definert bredt her, er det påfallende at potensielle utfordrere ikke utelukkende trenger å være stater som kan true USAs territorielle sikkerhet (slik som for eksempel et *neo-isolationism* regime ville definert det). Vi ser også, som forespeilet, at med unntak av atomvåpenspørsmål – der den deler foretrukken politikk med *selective engagement*, har *neo-isolationism skolen* ikke blitt fulgt i en eneste rapport. Dette var som forventet.

Vi ser også vedrørende primær målsetning at både *primacy* og *cooperative security* er representert i hver eneste rapport, men der *cooperative security* kommer sterkest av de to fra 1993-2002, så skiftes dette etter 2002 til 2015. Det er også i perioden 2001-2009 at USAs militærutgifter øker mest. Det interessante er at Kina begynner en stabil opprustning etter 2006, mens USAs nedgang egentlig ikke er før 2012. Det ser vi også at USA registrerer i NSSR rapporten fra 2015, der Obama både stasjonierer flere soldater i Asia (Figur 4.11) samt at han nevner en rebalansering mot Asia i sin NSSR fra 2015 (NSSR 2015: preface, 24). Det kan godt hende at Obama ville nevnt dette tidligere dersom han skrev en NSSR oftere enn en gang per periode. Jeg tolker dette uansett som at USA har registrert Kinas opptrapping og ikke har tenkt å la det skje uten å svare på den. En forklaring kan være at USA var så mektig frem til Kinas opprustning og deres egen tilbakegang, at de var mer opptatte av å innordne andre stater i en verdensorden. Nå som de relative maktforholdene peker annerledes (men fremdeles i favør USA), er kanskje USA mer opptatt av sin egen posisjon.

Jeg tror at fred er et mål for USA i hele perioden jeg har undersøkt, men spørsmålet er hvordan man skal oppnå det. Hver eneste rapport tar til høyde for «Amerikansk lederskap» på den globale arena. Dette er igjen synonymt med et hegemonisk verdensbilde. Angående interesseområder er det tydelig at USA har globale interesser, men nesten hver eneste rapport plasseres primært under *Industrial Eurasia* og hvor enn utfordrere kan befinne seg». Samtlige rapporter mener også at USA må være selektiv i sin maktutførelse og at det må finnes begrensning til USAs engasjement utenlands. Det eneste interessante unntaket vi finner her er at fra og med 2006 rapporten er samtlige enige i at USA skal på lang vei forhindre folkemord. Det er også interessant at begge av George W. Bush sine rapporter er de eneste som tar til høyde for en «mer» aggressiv atomvåpendoktrine. Obamas NSSR rapporter fra 2010 og 2015 legger seg ikke på samme linje.

Samtlige av rapportene støtter for øvrig begge pilarene av det Christopher Layne kaller en *open door world*; spredning av demokrati og et internasjonalt åpent økonomisk system. Med tanke på de resterende funnene og spesielt det gjennomgående ønske av et globalt amerikansk lederskap og deres hegemoniske verdensorden, er dette utvilsomt et interessant funn. Formålet med denne studien er riktig nok ikke å kartlegge årsakene bak USAs *grand strategy*, men det er påfallende at jeg finner støtte til det Layne mener er hovedårsaken bak strategien, i hver eneste rapport jeg har undersøkt.

Rapportene er ikke overraskende opptatt av utfordringer i sin samtid. Rapporten fra 1993 identifiserer hevder at deres høyeste utenrikspolitiske prioritet er å støtte «stabilitet, økonomisk og politisk reform i Øst Europa og den tidligere Sovjetunionen» (NSSR 1993:6). I George W. Bush sin rapport fra 2002 er bekjempelse av terrorisme et gjengående tema (NSSR 2002: preface,3,5-7). I rapporten fra 2015 er det å «rebalansere mot Asia» et tema som dukker opp flere ganger (NSSR 2015: preface, 1, 24-25), noe som også passer overens med funnet i analyse 1, figur 4.11. Noen av disse utfordringene forblir også i de senere rapportene, som for eksempel hvordan rapporten fra 1997 nevner *outlaw states* som en sentral utfordring (NSSR 1997:2,5,8), mens samme tema er nevnt som en stor utfordring både i rapportene fra 2002 (NSSR 2002:13-15) og 2006 (NSSR 2006:12, 18-21). Rapportene fra 2010 og 2015 nevner ikke disse statene med samme ord, men fra rapporten i 2010 beskrives «Stater som bryter internasjonale normer og risikerer intern kollaps» som en utfordring (NSSR 2010:17) og fra 2015 er «uansvarlige stater» og deres potensielle bruk av atomvåpen en utfordring (NSSR 2015:11). Det er nok de samme statene det er snakk om her.

Det veldig interessant å se hvordan mange av temaene forblir de samme i rapportene. Globalt amerikansk lederskap er nødvendig. USA reserverer seg retten til å handle unilateralt militært dersom det ansees som nødvendig. Amerikanske interesser defineres bredt. USA skal også sørge for å bevare sin posisjon som verdens suverent sterkeste stat, både militært og økonomisk. NATO skal både utvides og transformeres. USA er også utvilsomt opptatt av global fred, men det virker som at veien å komme dit, er gjennom globalt amerikansk lederskap. Det er ikke snakk om en global verdensfred der alle stater samarbeider seg, men en «*Pax Americana*», en fred på amerikanske vilkår, basert på amerikansk makt.

Man anser likevel ikke dette lederskapet som noe som kun skal komme USA til gode. Rapporten fra 2010 nevner amerikansk lederskap som en ingrediens for å skape en bedre verden (NSSR 2010:10), mens rapporten fra 1993 hevder at USA alltid har brydd seg om

verden rundt seg og ønsker en bedre morgendag for alle (NSSR 1993:21). Samtlige rapporter hevder også at USA må samarbeide mer med verden rundt seg, spesielt igjennom internasjonale og regionale organisasjoner. Likevel vil USA forbeholde seg retten til å handle utenom disse. Maktbruken plasseres i hver rapport som «når ønskelig» og ikke «ofte». Forskjellen på de to variablene er at i en *cooperative security* strategi ville maktbruk også skjedd dersom det verken var ønskelig eller i USAs interesse å intervensere, rett og slett fordi at nasjonale interesser ikke skal overstyre globale interesser. Konflikter i strategisk uvesentlige områder (sett med nasjonale øyne) skal være av like stor betydning som i strategisk viktige områder. USA ønsker kanskje en varig, global fred, som er den primære målsetningen for *Cooperative security*. Veien dit virker likevel i stor grad å være gjennom primacy – dette globale amerikanske lederskapet/*Pax Americana* som nevnes er på mange måter et annet ord for amerikansk hegemoni. Rapportene er ganske så preget av kontinuitet på de fleste spørsmålene og det er små forandringer underveis i perioden. Retorikken varierer ikke overraskende en del mellom rapportene, men til syvende og sist er store deler av funnene svært like fra rapport til rapport. Dette er i tråd med Mearsheimers funn om at «utenrikspolitikk i USA har vært forkledd med liberal retorikk, mens innholdet har vært mer preget av realpolitikk» (Mearsheimer, 2001:25-27).

Disse funnene er også i tråd med logikken bak «robust» offensiv realisme (som Layne kaller teorien til Mearsheimer uten begrensningen til verdenshavene) og ekstraregional hegemoni teori. Begge teoritradisjonene predikterer at USA vil forsøke å utvide sin egen makt til et globalt hegemoni, men også at siden sikkerhet og overlevelse er det primære målet, burde det ikke brukes for mye oppmerksomhet og ressurser på andre formål. Samtlige rapporter støtter selektiv maktbruk, samtlige støtter en hegemonisk verdensorden og samtlige støtter vedvarende amerikansk lederskap – som forutsetter at USA ikke blir utfordret militært. Christopher Layne hevder også at NATO er USAs fremste redskap for makt og innflytelse i Europa og at NATO aldri skulle forsvinne eller oppløses når trusselen fra Sovjetunionen var over (Layne, 2006:92-96). Samtlige rapporter tar til høyde for å ikke bare vedvare NATO, men også å utvide alliansen. Layne hevder at USA fører en strategi basert på ekstraregional hegemoni (ibid:193) noe denne analysen tydelig gir støtte for. Samtlige rapporter ser for seg en hegemonisk verdensorden og vedvarende amerikansk lederskap globalt.

4.3 Analyse 3 – Analyse av USAs konfliktdeltakelse og soldater i utlandet

I analysens del 1 undersøkte jeg USAs kapabiliteter, og i analysens del 2 ble deres uttalte strategi undersøkt. I denne delen av analysen vil jeg vise hvordan USA faktisk har opptrådd på den internasjonale arena

I denne delen av studien undersøkes USAs konfliktdeltakelse i perioden 1993-2015. PRIOs konfliktdatasett fra 2015 blir brukt som grunnlag for dette (UDCP/PRIO Armed Conflict Dataset, Version 4 2015). Hensikten er å undersøke hvilke konflikter USA har valgt å delta i og hvor disse konfliktenes har utartet seg. Deltagelse i konflikter er et uttrykk for USAs maktbruk på den internasjonale arena. I tillegg vises det hvor USA har soldater stasjonert i utlandet, da dette kan si noe om hvilke regioner USA vektlegger mest. Det vil være interessant å se hvorvidt resultatene fra analyse 3 henger sammen med funnene fra analyse 2.

Først skal jeg undersøke hvilke konflikter USA har deltatt i. Jeg vil illustrere hvor disse konfliktenes fant sted og hvilket tidsrom de fant sted i. Hvordan USA var involvert i disse konfliktenes vil også illustreres. Jeg vil vise hvem som var hovedaktør, hvem som eventuelt var støtte-aktører, samt hvilken type konflikter det er snakk om. Her opererer PRIOs datasett med to variabler: «konflikt» som innebærer 25-999 drepte i strid på et kalenderår, og «krig» som er over 1000 drepte i strid i et kalenderår. Dette kalles intensitet 1 for konflikt og 2 for krig. Datasettet opererer med langt flere variabler enn dette, men dette er de viktigste for studiens tema, fordi det er nok informasjon for å fortelle noe om hvilken *grand strategy* USA har ført. Kodingen og variablene i datasettet er beskrevet i kodeboken (UDCP/PRIO codebook).

Det er spesielt en viktig konflikt i perioden som datasettet ikke fanger opp at USA har deltatt i, nemlig borgerkrigen i Libya i 2011. Det vil si, datasettet anerkjenner konflikten, (Tabell A8, konflikt 2054, appendiks) men ikke deltakelsen til USA og NATO. Det er ingen hemmelighet at USA og Nato intervenerte i Libya konflikten 2011 (NATO – *Unified protector*, Huffington Post, 2011). På bakgrunn av dette samt at PRIO datasettet anerkjenner konflikten (utenom USA og NATOs deltakelse) velger jeg å legge den til i analysen. Det er nok også mulig at det er andre konflikter som datasettet av ulike årsaker ikke fanger opp, men det vil også være vanskelig å finne en fullstendig oversikt av USAs konfliktinnvolvering fra mer en troverdig

kilde. PRIO er en anerkjent aktør innenfor konfliktforskning. Derfor, velger å støtte meg på deres datasett slik det er, utover at Libya konflikten har blitt lagt til.

USAs deltakelse i Somalia er heller ikke nevnt i datasettet. Datasettet registrerer konflikt i Somalia fra 1993-1996, men ikke USA som deltaker eller støttende deltaker til en av partene. Det vet vi at USA var (United States Department of State: Somalia). Det er mulig at det er andre konflikter der datasettet ikke greier å fange opp at USA har deltatt, men antakelig vil det være små operasjoner, gjerne humanitære eller fredsbevarende oppdrag – slikt som Mearsheimer ville kalt sekundære målsetninger (Mearsheimer, 2001:46-47). En av årsakene til at det noen konflikter ikke er registrert kan være av definisjonsmessig karakter, kanskje spesielt vedrørende punkt 2.1 i codebook til datasettet (UDCP/PRIO Armed Conflict Dataset Codebook v.4 2015) og kriteriene for at deltakende parter/stridsdrepte blir registrert.

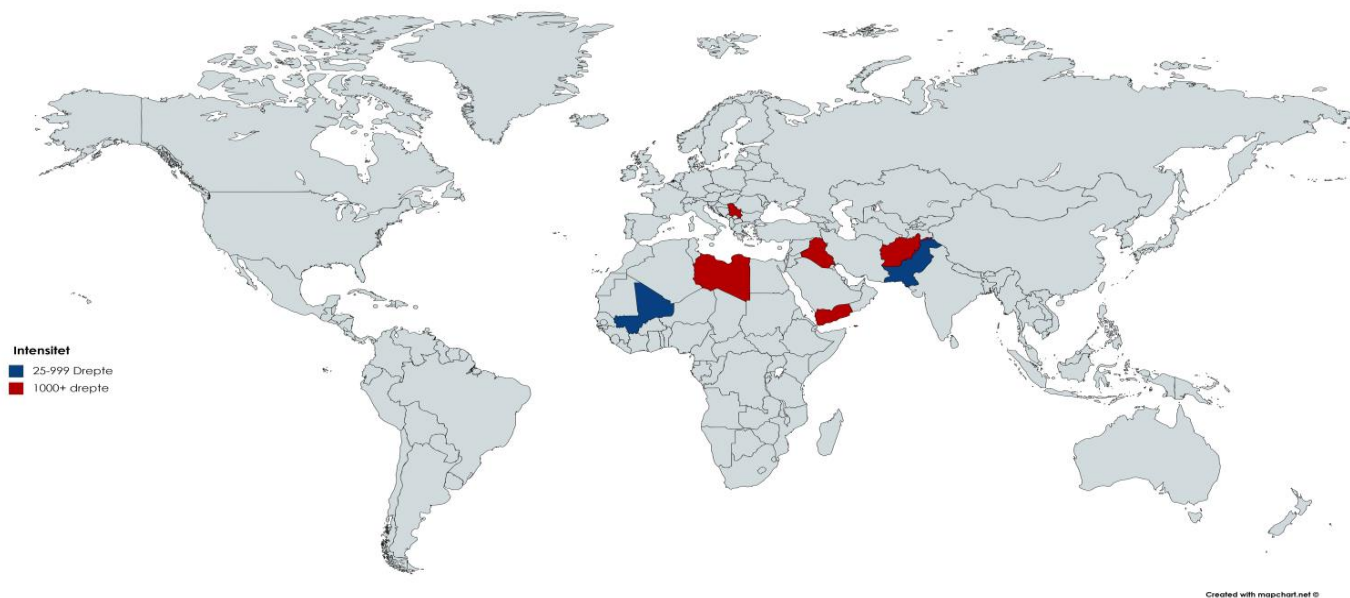
Det er også slik at flere av konfliktene registreres med USA som både lokasjon og aktør, med allierte og mot terrorgrupper. Jeg mistenker at dette dreier seg om fly og droneangrep mot grupper som opererer i enkelte stater som Pakistan og Afghanistan: Som styres fra USA. I analyse 1 har jeg vist at dette er stater USA har gjennomført droneangrep i. I for eksempel konflikt 1744 (Tabell A8, appendiks) er lokasjon satt til USA, USA er hovedaktør og har en rekke allierte – deriblant regjeringene i Pakistan og Afghanistan, mens motstanderen (side B) er «Al Qaida». Her er det sannsynlig at angrepene mot Al-Qaida fant sted i Afghanistan og Pakistan. I konflikt 1838 (ibid) ser vi samme mønster: USA er listet som lokasjon og hovedaktør, og har en rekke allierte, deriblant Pakistan. Fienden (side B) er igjen Al-Qaeda. Afghanistan og Pakistan nevnes ikke som lokasjon, men det er mer enn rimelig å tro at det er der angrepene skjedde, ettersom konflikten registrerer over 1000 drepte.

4.3.1 Hvilke konflikter har USA deltatt i? (Tabell A8, appendiks).

Flere av konfliktene er registrerte over flere år, og samtlige unntatt Serbia og Libya har pågått i mer enn et år). Derfor har jeg valgt å fargekode de etter høyeste oppnådde intensitet, der nivå 1 er 25-999 konfliktdrepte, mens 2 er over 1000 konfliktdrepte på et år. Dette fordi i de aller fleste tilfellene er dette et konstant tall – konflikten i Mali er aldri på intensitetsnivå 2, mens konflikten i Yemen kun er ved intensitetsnivå 1 i to år, kontra nivå 2 i tre år. Datasettet registrerer riktig nok ikke Pakistan som lokasjon, men som samarbeidspartner i en rekke konflikter mot Al-Qaeda, der USA er lokasjon og hoveddeltaker. Dette, som vist i analyse 1, kan forklares med at det er snakk om operasjoner eller droneangrep mot Al-Qaida også på Pakistansk territorium. Dette fordi Pakistan er nevnt som deltaker i nesten samtlige av disse

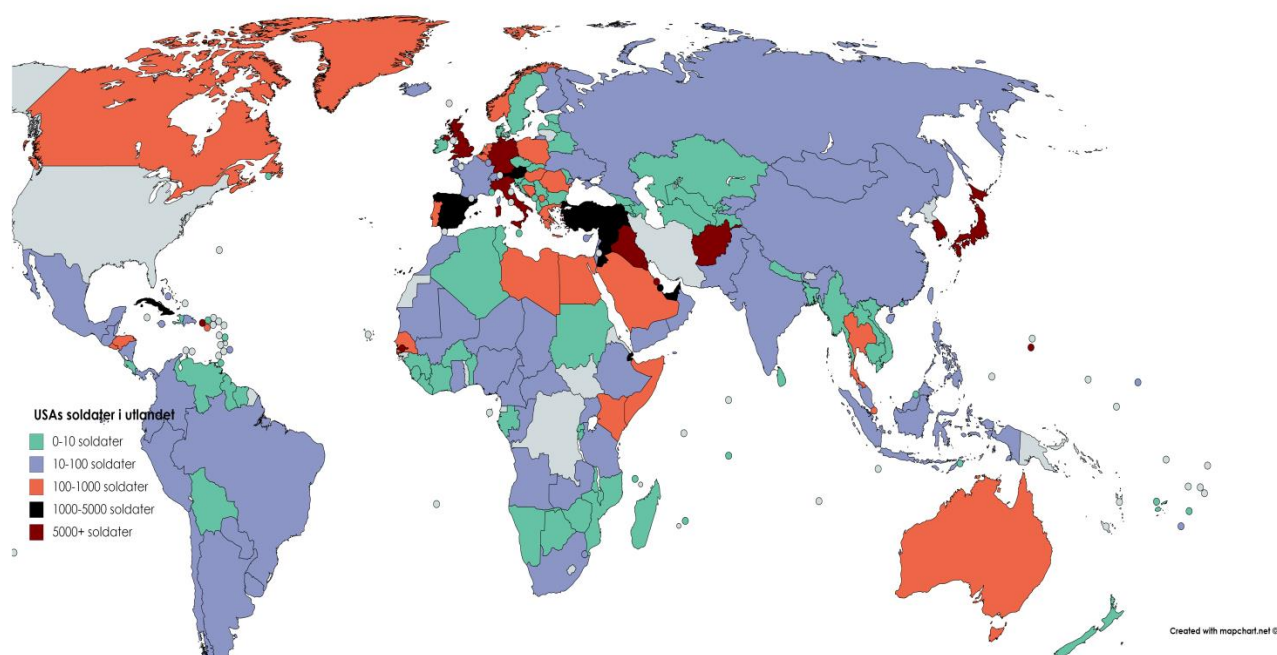
konfliktene. Ellers er også konfliktene i Irak og Afghanistan registrerte med intensitet 2 i de fleste av årene de er registrerte. Som jeg har vist tidligere ble det drept godt over 1000 mennesker i Libya (Crowley, 2011).

4.32 Oversikt over USAs konflikt deltakelse, 1993-2015.

(Note; Data fra PRIO Armed conflict dataset v. 4 2015. Oversikt over konflikter i Appendixs. Kart program; Mapchart.net).

4.3.3 Oversikt over USAs styrker I utlandet, 30.06.2017

(Note: Data fra Department of Defense; Military and Civilian Personnel by Service/Agency by state/country (Updated quarterly); June 2017. Hentet fra https://www.dmdc.osd.mil/appj/dwp/dwp_reports.jsp)

Det er viktig å huske på at grafikken ikke nødvendigvis forteller hvilken funksjon disse styrkene har. Vi ser at det står at USA har utplasserte styrker hos både Kina og Russland, men at det er snakk om under 100 stykk. Ettersom det er så få, kan det være snakk om tropper som er tilnyttet for eksempel ambassadene. Disse tallene inkluderer både styrker, reservestyrker og sivilt ansatte lønnet av forsvaret. Hensikten med oversikten er å vise til at USA har mange tropper utplassert verden over og at dette er en sentral del av deres strategi. Kanskje spesielt viktig er de landene med mer enn 100. Da ser vi for eksempel at det gjelder 7 stater i Afrika, 8 stater i Midt-Østen, samt 6 stater i Øst-Asia. Dette er et uttrykk for hva som er USAs interesseområder.

Det er lett å få et inntrykk av her at USA har enorme mengder soldater over hele verden, men det er viktig å ha i bakhodet at i et stort flertall av disse statene, er antallet under 100, og i mange 0-10. I den totale oversikten som er brukt for denne figuren, var 51490 kategorisert som «unknown» lokasjon. Dette er et betydelig tall, da det totale antallet soldater og sivilt ansatte fra forsvaret i utlandet var på 269595 (Department of Defense, 2017).

I tillegg kommer det frem at USA ikke har noen betydelig tilstedeværelse i Sør-Amerika, men flere utplasseringer i Karribien/Mexico-gulfen. Den sterkeste tilstedeværelsen i Europa, Øst-Afrika, Midt-Østen og i Sør-Øst Asia.

Dette viser uansett at USA har et betydelig antall soldater i utlandet, og at disse er spredt omkring en stor del av verden.

4.4 Hva betyr disse funnene?

En problemstilling som gikk igjen i de fleste av NSSR rapportene jeg undersøkte i analyse 2, var så-kalte *rogue states*. Dette er som nevnt stater som nekter å innrette seg etter verdensordenen til den sterkeste staten i systemet, her USA. I perioden som har blitt undersøkt har USA valgt å gå til krig mot blant annet Afghanistan, Irak og Libya. Dette er alle stater som USA har hatt problemer med over lengre tid (American Foreign Relations, Gardner: 2011, Worldlibrary.org: Operation Infinite Reach, Arkin:1999, Hickman:2017). Derfor er det interessant at USA velger å bruke militærmakt for å endre regimene i disse statene etter 2001.

Datasettet viser samtidig at det ikke er mangel på blodige konflikter i den undersøkte perioden, spesielt i Afrika og Øst Asia. Likevel er USA er slående få av dem. USAs konflikt deltakelse i Afrika utenom Libya, er begrenset til en koalisjonsstyrke i Mali i 2013-2014, der det i begge år var under 1000 drepte. Med unntak av operasjonen i Serbia 1999, er USA nesten utelukkende opptatt av å bekjempe terrorister og *rogue states*. Dette minner om en *primacy* strategi. Deltakelsen i Mali minner mer om det Mearsheimer kaller et «sekundært oppdrag», nemlig en mindre operasjon som har så lave kostnader at den ikke påvirker hovedmålsetningen i betydelig grad (Mearsheimer, 2001:46-47). Likevel, som vi ser av oversikten over utplasserte styrker globalt, kan det virke som om akkurat såkalte sekundære oppdrag eller lavnivå-støtte kan være en sentral del av USAs strategi. USA involverer seg i få konflikter, men kan bidra i konflikter der de har soldater utplassert i regionen eller i de berørte statene, blant annet med trening og rådgivning.

Vi ser også fra oversikten over utplasserte soldater at USAs engasjement i Afrika og Karibien er litt sterkere enn det som kunne forventes basert på NSSR rapportene. USA har også en klar og tydelig tilstedeværelse i Midt-Østen, samt mange soldater i Europa og i Asia, noe som ikke er overraskende.

Det som kommer fram i denne delen av analysen som kan være av avgjørende betydning for å klassifisere USAs *grand strategy*, er at USA i stor grad har vært selektiv i sin konflikt deltakelse på den internasjonale arena i denne perioden. For det meste har dette handlet om å bekjempe terrorister og å endre regimer i såkalte *rogue states*, som Libya, Afghanistan, Yemen og Irak. Dette er slående trekk mot en *primacy* strategi. Dersom USA hadde fulgt en *Neo-isolationism* strategi, er det usannsynlig at USA ville vært involvert i noen av disse konfliktene, kanskje kun Afghanistan, dersom angrepene 11.09.2001 hadde funnet sted (strategien ville medført at USA hadde trukket seg tilbake fra Midt-Østen, slik at angrepet kanskje ikke ville skjedd i det heletatt). Dersom USA hadde fulgt en *selective engagement* strategi, ville utfallet sannsynligvis vært det samme – stormaktene og maktbalansen der er av størst betydning. Afghanistan og Serbia kan forstås ut i fra et *Selective Engagement*-ståsted, men ikke situasjoner som Irak, Libya og Yemen, da dette ikke er stormakter, eller situasjoner som kunne påvirke maktbalansen mellom stormaktene i betydelig grad. Om USA hadde fulgt en *cooperative security* strategi, burde de vært involvert i mange flere av konfliktene i verden, også i regioner av mindre strategisk betydning. Deltakelsen i Mali og Serbia er trekk mot *cooperative security*, men det kun to tilfeller. Vi burde hatt flere tilfeller av amerikansk innblanding i konflikter i strategisk uinteressante områder for at

konfliktinnblandingen skal gå under *cooperative security*. Bekjempelse av terrorister er naturligvis noe som kommer flere stater til gode, og i de tilfellene USA samarbeider med for eksempel regjeringer og FN for dette, kan det argumenteres for at det er inspirert av *cooperative security*. Når USA likevel er involvert i såpass få konflikter, og flertallet av dem virker å være mot *rogue states*, samt at USA også tar seg friheten til å handle utenom internasjonale organisasjoner i flere tilfeller, trekkes strategien mest mot *primacy*.

Fra oversikten over utplasserte soldater (4.33) er det tydelig at USA har mange soldater utplassert over hele verden. Dette kan tyde på at en sentral del av USAs strategi er basert på det Mearsheimer kaller sekundære oppdrag, eller «lavnivåstøtte». Selv lave antall utplasserte styrker kan bidra med for eksempel etterretning, trening og rådgivning til bekjempelse av terroristgrupper. Vi vet også at USA har mistet soldater i både Niger og i Libya (Schmitt, 2017 & CBS/AP, 201, for å nevne noen tilfeller. Jeg mener fremdeles at den primære strategien er *primacy*, med tanke at de største gruppene soldater er utplassert i Amerikanske interesseområder. Likevel kan vi anta at de fleste statene der USA har utplasserte tropper, ønsker dette selv. Særlig tilstedeværelsen i Afrika virker å være sterkere enn det som kommer frem i analyse 2, noe som er et interessant funn. Dette trekker strategien litt mot *cooperative security*.

Størsteparten av USAs involveringer i konflikter kommer etter år 2001 (Tabell A8, appendiks). Dette er når USA er på sitt sterkeste militært og økonomisk, analyse 1 viser. Dette kan også fortelle oss at relative maktforhold definitivt påvirker staters oppførsel, som er hovedhypotesen min. Det er også helt i tråd med NSSR rapportene som jeg undersøkte i analyse 2 og synet på amerikansk lederskap. En rapport definerte amerikansk lederskap som en vedvarende amerikansk interesse (NSSR 2015:2). USA opprettholder ikke sin posisjon bare ved å bruke mye penger på militæret sitt. En *primacy* strategi forutsetter ikke bare kapabiliteter, men også viljen til å bruke dem for å utvide og bevare sin posisjon som hegemon. Innblandingene i disse statene vitner om at USA har nettopp den viljen. Slike innblandinger fungerer også som en advarsel til andre stater (som for eksempel Iran, Syria og Nord-Korea, som kan defineres som *rogue states*) om hva som kan skje om de ikke retter seg etter USA. Det følger litt av logikken til Thucydides, nemlig at «Den sterke gjør som de kan og den svake lider som dem må» (Thucydides, 1910: bok 5, kapittel 89, del 1).

Det er elementer av både *cooperative security* (USA har samarbeidet med NATO både i Serbia, Libya og Afghanistan), samt *selective engagement* (USA har engasjert seg i relativt få

konflikter), men det virker som den strategien USA ligger nærmest også her er *primacy*. Dette fordi USA handler utenom NATO og FN i Irak og Yemen, samt at de bruker makt mot stater som ikke virker å ha noen nevneverdig innflytelse på maktbalansen mellom stormaktene i verden. USA konsentrerer seg mest om å endre regimene og bekjempe terrorister i såkalte *rogue states*. Dette kan naturligvis komme flere stater til gode (og således trekke strategien mot *cooperative security*), men da blir det vanskelig å forklare hvorfor USA i blant handler utenom NATO og FN, som de gjorde i Irak og i Yemen (NATO, 2015, Nebhay, 2017 og Macaskill & Borger, 2004). Oversikten over deres utplasserte soldater gjør også at strategien trekkes mest mot *primacy*, men her kommer det frem at USA har store mengder soldater utplassert over hele verden, også i Afrika. Dette tolker jeg som at såkalt lavnivåstøtte er en betydelig del av deres strategi, noe som trekker helheten litt mot *cooperative security*. Likevel, den primære strategien ligger nærmest *primacy* også i denne dimensjonen av analysen. USA utvider og bevarer sin posisjon ved å bli kvitt fiendtlige regimer, samt at de sikrer innflytelse i strategisk viktige områder. Jeg får inntrykket av at USA bruker allianser og samarbeid der det er hensiktsmessig, for så å handle utenom hvis de anser det som nødvendig. Vi ser også at USA ikke har noen betydelige soldatutplasseringer i Sentral og Sør-Afrika, men kun rundt kystlinjene i Vest, Nord og Øst. Dersom strategien hadde primært vært basert på *cooperative security*, burde vi forventet og hatt større tilstedeværelse også i områder med mindre strategisk betydning. I tillegg burde vi ikke sett flere tilfeller av at USA involverer seg i konflikter uten støtte fra FN og NATO.

En innvending mot at USA fører en *primacy* strategi kan være at USA ikke har reagert militært mot en del andre problemstater som Iran, Nord-Korea og Syria. At USA ikke har reagert militært mot samtlige problemstater betyr likevel ikke at USA ikke fører en *primacy* inspirert strategi. Offensiv realismeteori hevder at stater kalkulerer kostnader opp mot gevinst. Det er nok i USAs interesse å endre regimene i noen av de nevnte statene, men det betyr ikke at USA kan gå til krig med dem når som helst, uten å tenke på potensielle konsekvenser og kostnader. Det er også påfallende at Nord Korea og Iran kan stille opp med helt andre militære kapabiliteter enn hva Irak, Afghanistan og Libya kunne (SIPRI, Military Expenditure & Globalfirepower – North Korea, Libya, Iran, Iraq). Vi vet at Russland har flere militærbaser i Syria, noe som gjør amerikansk deltakelse i konflikten problematisk (Mercouris, 2017).

Kapittel 5: Diskusjon

Disse funnene viser at USA fra 1993-2015 har ført en *grand strategy* som ligger nært *primacy*, med enkelte innslag av *cooperative security*. Dette forholder seg relativt konsistent i hele perioden. USA har utvidet sin relative makt ved å bruke klart mest penger på militære av samtlige stater i verden, men også ved å styrke forsvarsalliansen NATO. Særlig innlemmelsen av stater som tidligere var under Warszawapakten er et uttrykk for dette, da det svekker Russland samtidig som det gagnar USA. I tillegg er USA under hele perioden den staten som bruker mest penger på forsvar, står også deres allierte for en enorm andel, mye større enn deres to hovedutfordrere, Russland og Kina (Figur 4.2).

I analyse 1 ser vi at USA etter 2001 begår en betydelig opprustning (Figur 4.1-4.3). Terrorangrepet 11. September 2001 var utvilsomt en av årsakene, men det er spesielt at USAs opprustning kommer uten at vi kan se at det er en konsekvens av opprustning hos deres rivaler. Det kan argumenteres for at terrorangrepet 11 September 2001 var et angrep på USAs hegemoniambisjoner og deres posisjon i Midt-Østen. Således kan det hevdes at USAs opprustning i denne perioden er et grep for å sikre deres posisjon som verdensleder. Dersom USA hadde trukket seg tilbake internasjonalt som et resultat av terrorangrepet, ville deres posisjon internasjonalt blitt svekket. Alle dimensjonene av analysen viser at USA ikke ønsker å svekke sin posisjon internasjonalt, heller tvert om.

En sentral måte USA har utvidet sin egen makt på i denne perioden, er gjennom utvidelsene av NATO. Et teoretisk paradoks oppstår med tanke på USA og NATO og hvordan offensiv realisme ser på allianser: allianser blir sett på som ikke-varige løsninger (Mearsheimer, 2001:33), selv om Mearsheimer ikke nødvendigvis ser på dem som et onde. USA er NATOs sterkeste aktør og selv om USA også har en sterk rolle internt i NATO, så betyr det ikke at USA har fullstendig kontroll over organisasjonen. USA fikk ikke støtte fra NATO under invasjonen av Irak i år 2003 og opererer i Yemen uten alliansen. Dette er også et uttrykk for at USAs kapabiliteter er så store at de kan gjennomføre store militæroperasjoner uten støtte fra NATO, selv om alliansen utvilsomt er viktig for USA.

NATO har naturligvis flere funksjoner, men kanskje den viktigste er at alliansen effektivt minimerer trusselen fra Russland mot Europa og USA. Måten de tidligere Warszawapakten medlemsstatene ble innlemmet i alliansen er både et uttrykk for å utvide deres egne relative makt, samt å svekke Russland som konkurrent. Dette sørger i tur også for at USA reduserer

behovet for å ha like mange stående styrker i Europa. Ved å utvide alliansen til å også inkludere stater som USA tidligere balanserte mot, sørger USA for å svekke Russlands posisjon og styrke sin egen, uten å trenge å styrke egne kapabiliteter like mye. Selv om det kan argumenteres for at dette er institusjonelt samarbeid og at statene som ble tatt inn i NATO etter Sovjetunionens sammenbrudd ønsket dette selv, så kommer man ikke unna det faktum at dette er en måte for USA å utvide sin egen relative makt. Dersom USA ikke ønsket å utvide sin egen makt på bekostning av Russland, kunne de pent latt være å godta nye medlemsland til NATO. Kanskje spesielt også stater som tidligere var under Sovjet, samt tidligere Warszawapakt-medlemmer. USA har nok forutsett at Russland ville både svekkes og provoseres av dette og siden USA er alliansens desidert sterkeste og mektigste partner, tviler jeg sterkt på at NATO ville blitt utvidet slik som det har blitt dersom USA ikke ønsket det. USA har riktig nok forsøkt å inkludere Russland i samarbeid med NATO, noe som i beste fall har vært en blandet suksess, gitt at NATO og Russland ikke har samarbeidet formelt siden 2014 (NATO, 2017: *Relations with Russia*). USAs fremgangsmåte vedrørende NATO og likefullt Russlands reaksjon, helt i tråd med hva offensiv realisme predikerer. Utvidelse av NATO er også i tråd med en *primacy strategi*, men også *cooperative security*. For at strategien skulle peket mere mot *cooperative security* burde vi likevel sett et NATO som forandret retning i mye større grad, kanskje ved å innlemme medlemsstater fra utenfor Europa og Nord-Amerika.

Det er legitimt å spørre om hvordan disse utvidelsene vil påvirke alliansen i fremtiden, men i perioden jeg har undersøkt er det ingenting som tyder på at NATO for alvor slår sprekker. Analyse 1 viser at NATO har betydelige kapabiliteter og at dette kommer i tillegg til USAs enorme kapabiliteter alene. Analyse 2 viser at samtlige NSSR rapporter taler for å styrke og utvide alliansen. Angående analyse 3, vet vi at USA brukte NATO både i Serbia i 1999, i Afghanistan 2001-2015 og i Libya 2011 (Tabell A8, appendiks). Dette viser at NATO er en operativ allianse som har viljen til å bruke makt, selv om det ikke betyr at dem vil gjøre det i hvert eneste tilfelle.

Selv om analysen av NSSR rapportene viser at det er noen forskjeller blant de ulike presidentene i hva dem tolker som de største utfordringene for USA (Tabell 4.28), så er det bemerkelsesverdig hvor konsistente funnene her er. Samtlige rapporter tar høyde for at USA skal være verdensleder og at USA skal bruke makten sin selektivt. Analyse 3 viser at USA bruker makt selektivt. Dette er klare trekk mot en *primacy* strategi. Rapportene viser at USA også handler noe i tråd med *cooperative security* skolen, og jeg får inntrykk av at USA har et

genuint ønske om verdensfred etter å ha analysert NSSR rapportene. Samtlige melder dette som et mål (ibid). Likevel virker dette å være en verdensfred som består av at USA er verdens mektigste stat og garantist for freden: en *Pax Americana*. USA virker ikke å være interessert i å gi fra seg verken makt eller innflytelse, heller tvert imot. Amerikansk lederskap blir definert som en «varig nasjonal interesse» (NSSR 2015:2) i rapporten til Barack Obama fra 2015. Et slikt funn er i tråd med offensiv realisme; stater stoler på seg selv som garantist for sin egen sikkerhet. Det er også spesielt hvordan hovedmålsetningen dreies fra *cooperative security* til *primacy* i samtlige rapporter etter 2000, noe som i sammenheng med funnene fra figur 4.1-4.3 i analyse 1, kan fortelle oss at USAs økende maktkapabiliteter kan ha endret strategien mot *primacy*. Kinas opprustning kombinert med USAs gradvise tilbakegang, fører også til motbalansering fra USA, noe både figur 4.11 og NSSR rapporten fra 2015 viser. Dette er tegn på at relative maktforhold faktisk påvirker staters *grand strategy*.

Det er noe overraskende hvordan helheten i samtlige dimensjoner av analysen viser at USA fører en *primacy*-inspirert strategi og hvordan de virker å handle veldig i tråd med «robust» offensiv realismeteorier. Som Posen og Ross nevner; En *primacy*-strategi handler ikke bare om makt, men også viljen til å bruke makten for å få det som man vil (Posen og Ross, 1997:35, 43). Som vi har sett i analyse 1: USA har kapabilitetene, eller makten, som skal til. Som analyse 2 viser, har USA også et uttalt ønske om å være verdensleder. Analyse 3 viser at USA også har vært villig til å bruke makten for å få det som dem ville, med krig mot stater som for eksempel Irak og Libya, samt at USA har et stort nettverk av soldater rundt hele verden, spesielt i sine interesseområder. Dersom USA førte en strategi som lå nærmere *cooperative security*, burde vi sett en helt annen konflikt deltakelse og utplassering av soldater. I Afrika ser vi riktig nok at USA bidrar i operasjonen i Mali i tillegg til Libya, men dette er også den eneste konflikten USA er engasjert i. Det virker som om USAs foretrukne metode ellers i Afrika er såkalt lavnivå-støtte, noe oversikten over USAs utplasserte soldater i analyse 3 viser. Jeg synes likevel det primære strategivalget ligger innenfor *primacy*. Dersom USA handlet primært etter en *cooperative security* strategi, burde vi sett at USA engasjerte seg i flere konflikter, også i strategisk uinteressante områder. Offensiv realismeteorier påpeker også at stater kan ha sekundære målsetninger, og at humanitære intervensjoner og konfliktbekjempelse kan være eksempler på slike, så lenge det er snakk om operasjoner som legger lite beslag på USAs kapabiliteter (Mearsheimer, 2001:47-48). Dette kan vi også overføre til deres *grand strategy*: USA kan bidra internasjonalt til enkelte operasjoner, men vil være langt mer interessert i sin egen posisjon som verdensleder. Derfor kan USA bruke

enorme ressurser på å gå til krig mot Irak og bli kvitt et problematisk regime, mens bidragene til å få slutt på konflikter globalt, blir av begrenset omfang. Lavnivå-støtte til stater legger beslag på langt mindre ressurser enn direkte involvering i krig og konflikt. Det virker som at lavnivåstøtten er betydelig, men at likevel USAs største involveringer er i strategisk viktige områder og mot fiendtlige regimer. Derfor trekker strategien mest mot *primacy*, med innslag av *cooperative security*. En *primacy* strategi forutsetter også selektiv maktbruk. *Selective engagement* forutsetter et helt annet grunnsyn enn det som virker å være fokuset til USA. Om USA lå nærmere den strategien, burde de kun hatt soldater utplassert rundt stormaktene og i kritiske regioner, samt ikke involvert seg i konfliktene i Libya, Yemen, Irak og Mali. USA burde heller ikke økt sine forsvarsutgifter uten at rivalene gjorde det, dersom de fulgte en *selective engagement* strategi. Analyse 1 viser at det ikke er tilfellet.

5.1 Hva betyr disse funnene?

Et av hovedformålene med denne studien var å se hendelser som krigen i Irak fra år 2003 i en større kontekst. Siden samtlige av dimensjonene i analysen viser at USAs strategi trekker mot *primacy*, kan hendelser som krigen i Irak 2003, intervensjonen i Libya 2011 og utvidelsene av NATO sees på som tydelige trekk for at USA utvider sin egen relative makt og forsterker sin posisjon internasjonalt. Irak og Libya utgjorde kanskje ingen nevneverdig trussel for fastlands-USA og rikets sikkerhet, men de utgjorde en trussel for USAs posisjon som verdensleder og deres hegemoniske ambisjoner, kanskje spesielt ved å motsette seg USA og verdenssamfunnet. Ved å kvitte seg med slike regimer når muligheten byr seg, sender USA et signal til samtlige stater i verden som ønsker å motsette seg USA: USA har makten og viljen som skal til for å reagere. Dette kan selvfølgelig føre til at enkelte gjenværende *rogue states* som Nord Korea og Iran, for eksempel vil arbeide enda hardere for å utvikle egne atomvåpen. Rett og slett fordi atomvåpen øker risikoen og de potensielle kostnadene for USA i en eventuell krig. USA har i denne perioden vist at de slettes ikke ønsker at slike stater skal få atomvåpen, blant annet ved å utvikle det såkalte «Stuxnet-dataviruset» for å ramme Irans atomenergi-program (Kelley, 2013) i tillegg til den senere atomavtalen med Iran fra 2015 (BBC- Iran Nuclear Treaty).

USAs *primacy*-strategi burde også være et signal til alliansepartnere så vel som utfordrere og fiender. Bush administrasjonen begrunnet krigen i Irak i år 2003 med frykt for masseødeleggelsesvåpen, en mulig tilknytning til terrorangrepet 11.09.2001 og en mulig støtte til Al-Qaeda, noe som viste seg å ikke stemme (Mearsheimer, 2011:5). Vi vet også at det er

slått tvil på motivasjonene for intervensjonen i Libya (Hoff, 2016). Dersom vi vet at USA fører en *primacy*-inspirert strategi, burde vi stille spørsmål vedrørende motivene og årsakene som lå bak disse operasjonene, så vel som fremtidige aksjoner. Skulle USA for eksempel i 2017-2018 be sine alliansepartnere om bidrag til krig mot en såkalt *rogue state* (Syria?), burde det belyses hva USA potensielt sett kan ha å vinne på dette. Videre burde det settes et ekstra spørsmålstejn rundt de eventuelle bevisene og påstandene som skulle rettferdiggjøre intervensjonen eller krigen. Det kan selvfølgelig tenkes at beslutningstakere i land som Norge også er klare over dette, men vekter det å bidra til NATO tyngre enn for eksempel hvorvidt Gaddafi virkelig hadde intensjoner i å begå folkemord i Benghazi (Bosco, 2011). Det bør likevel være veldig klart for alliansepartnere at USAs motivasjoner for krig også kan være hegemoniske.

På bakgrunn av at funnene er så konsistente i alle dimensjonene av analysen, kan vi stille et kontroversielt spørsmål: påvirkes USAs *grand strategy* nevneverdig av presidenten? Var det av avgjørende betydning for krigen i Irak at George W. Bush var president? Selv om vi aldri vil kunne svare sikkert på dette og det vil forbli spekulasjon, så ser vi at strategien til USA ligger stabilt i hele perioden jeg har undersøkt. Samtlige NSSR rapporter tar for seg selektiv maktbruk og at USA skal være verdensleder, mens *rogue states* og *outlaw states* nevnes som en utfordring i samtlige av rapportene. Det er slettes ikke utenkelig at USA ville reagert mot Irak også under en Gore administrasjon: krigen i Irak kommer tross alt når USA er på sitt relativt sett mektigste kontra sine rivaler. Vi vet at planleggingen av krigen i Irak begynte kort tid etter angrepet 11/09/2001 (Woodward, 2004: 1-8, 24-25), selv uten beviser for at Irak faktisk var innblandet.

I valgkampen år 2000 uttalte daværende presidentkandidat Bush «I'm not so sure it should be the role of the US to go around the world and say: this is the way it's got to be!» (Bush, 2000). I hans første av kun to NSSR rapporter hevder Bush at «USA har et ansvar for å lede verden (NSSR 2002:5)», noe som jeg anser å som en selvmotsigelse til det første utspillet. Det kan selvfølgelig tenkes at førstnevnte var et valgkampsutspill som ikke nødvendigvis beskrev hva Bush virkelig tenkte om utenrikspolitikk. Det kan også være at ståstedet hans ble radikalt forandret etter terrorangrepet 11 September 2001. Likevel er det bemerkelsesverdig hvor konsistente funnene i analyse 2 er i hele perioden jeg har undersøkt. I tillegg har NATO blitt utvidet både under demokratiske og republikanske presidentadministrasjoner (NATO *Enlargement*), samt at USA i denne perioden har brukt makt til å både gå til krig og fjerne regimer, både under administrasjonene til Obama og Bush. Retorikk og fremgangsmåte kan

selvfølgelig variere, men på bakgrunn av disse funnene vil jeg påstå at det virker å være av mindre betydning for USAs *grand strategy* hvorvidt presidenten i USA er republikaner eller demokrat; strategien virker å være *primacy* inspirert uansett. Dette er også i tråd med offensiv realismeteor, som hevder at det som virkelig betyr noe for stater er hvilke kapabiliteter de besitter. Analyse 1 viser at dette også er relativt konsistent i hele perioden: USA er verdens mektigste stat. Siden funnene er så konsistent i hele perioden jeg har undersøkt, forventer jeg ikke at strategien til president Trump vil avvike betydelig fra de tidligere administrasjonene, selv om det samme ikke kan sies om retorikken. Retorikken til de forskjellige presidentene må gjerne variere, noe jeg også har inntrykk av at den gjør etter å ha lest NSSR rapportene. Det virker likevel å være maktforholdene og kapabilitetene som virkelig er avgjørende for USAs overordnede strategi. Jeg tror ikke at verken president Trump eller hans eventuelle arvtaker vil føre en fundamentalt forskjellig strategi enn USA har gjort i denne perioden, med mindre maktforholdene globalt forandrer seg ytterligere.

5.2 Er *primacy* en fornuftig strategi for USA?

Ultimately, primacy is probably un-sustainable and self-defeating. Primacy is little more than a rationale for the continued pursuit of Cold War policy and strategy in the absence of an enemy (Posen og Ross, 1997:43).

Posen og Ross lanserer fem årsaker til at *primacy*-strategien er lite hensiktsmessig (ibid:42-43) for USA. Jeg skal diskutere deres punkter kort, for så å gi min egen anbefaling på hvilken strategi USA burde føre.

Den første problemstillingen handler om USAs økonomiske og teknologiske kapabiliteter. Det er nemlig ingen tommelfingerregel at USAs forsprang på resten av verden vil vedvare (Ibid: 42). Som analysen 1 viser ved figur 4.1-4.3, men også spesielt 4.5, er USAs forsprang mot spesielt Kina blitt redusert i løpet av de siste årene. Hvorvidt Kina vil kunne fortsette sin formidable vekst er naturligvis et stort spørsmål og vi kommer ikke unna at USA fremdeles er foran økonomisk. Likevel er det nok rimelig å anta at USAs forsprang ikke vil vare for evig. Nye konkurrenter vil også kunne dukke opp og på sikt utfordre USA (ibid).

Den andre årsaken henger sammen med den første: noen stater vil balansere mot USA. Denne artikkelen ble skrevet i 1997 og da er det enkelt å se ut ifra kapabilitetene jeg har målt analyse 1 at forspranget til USA på militærutgifter og økonomi generelt er svært stort. I 2015 er forspranget mindre og det er spesielt Kina som balanserer mot USA. På figur 4.1-4.2 og 4.5

ser vi at Kina øker sine militære utgifter betydelig i løpet av de siste årene. Vi ser også på figur 4.11 at USA svarer på dette ved å utplassere flere soldater i Asia.

Et scenario som enda ikke har oppstått er en eventuell forsvarsallianse mellom USAs sterkeste rivaler, Kina og Russland. Selv om statene enda ikke har en formell, operativ forsvarsallianse, har de knyttet stadig sterke bånd i løpet av denne perioden (Chance, 2017 & Stokes, 2017). Dette blir naturlig nok spekulasjoner og jeg vil ikke legge for mye vekt på en allianse som enda ikke har funnet sted, men det er slettes ikke umulig at vi vil se disse statene nærme seg hverandre enda mer i fremtiden. Det vil uten tvil være problematisk for USA dersom deres to største rivaler skulle inngå en forsvarsallianse.

Det tredje punktet Posen og Ross tar opp er knyttet til USAs hegemoniske lederskap og hvordan man kan få problemer med å integrere konkurrenter som for eksempel Kina inn i kollektive forsvarsordninger som FNs sikkerhetsråd (Posen og Ross, 1997:43). Spørsmålet er hvorvidt rivaler som Kina og Russland vil respektere beslutninger i FNs sikkerhetsråd, når USAs lederskap tillater dem å overse det samme sikkerhetsrådet ved for eksempel krigen i Irak? Spesielt dersom USAs relative makt skulle svekkes ytterligere og Kinas makt skulle fortsette å øke, vil dette kunne bli problematisk. Hvorfor skal alle andre stater respektere FN, men ikke USA? Eksempler på at andre stormakter ignorerer verdenssamfunnet finner vi ved Russlands annektering av Krim halvøya samt deres krig i Øst-Ukraina, samt Kinas oppførsel i Sør-Kina havet.

Det fjerde spørsmålet handler om det faktum at en *primacy*-strategien vil kunne resultere i at USA kan måtte gå til preventiv krig. Posen og Ross sier at diskusjonen til nå har dreid seg om å forhindre *rogue states* i å utvikle masseødeleggelsesvåpen (Ibid: 43). Problemstillingen handler om hva som skjer dersom USA faktisk skal gå til preventiv krig; vil USAs beslutningstakere tillate det og hvordan vil de andre stormaktene reagere (Ibid: 43)? Dette spørsmålet har vi til dels fått besvart, siden USA har gått til preventiv krig mot en problemstat, nemlig Irak i 2003. Selv om enkelte stater protesterte i FN og i andre fora, resulterte ikke USAs handlinger her i sterke motbalanseringstiltak fra noen av verdens stormakter: Irak var et land med svært få allierte internasjonalt. Det samme kan ikke sies om Syria og Nord Korea, som har tette bånd til henholdsvis Russland og Kina. USA har enda ikke (November 2017) funnet en løsning på borgerkrigen i Syria eller atomvåpenprogrammet til Nord-Korea. Dette har naturligvis mange årsaker, men det er åpenbart at en preventiv krig mot begge disse regimene vil kunne påvirke USA enormt, spesielt med tanke på hvordan

Russland og Kina vil reagere. Angående Iran, besitter landet store militære kapabiliteter, (Globalfirepower, Iran) og en potensiell krig mellom USA og Iran ville sannsynligvis blitt en helt annen og mer kostpar operasjon enn hva krigen mot Irak i 2003 ble.

Den femte problemstillingen til *primacy*, er faren for såkalt *Imperial overstretch*; nemlig at statens hegemoniske ambisjoner overgår statens kapabiliteter (Kennedy, 1988:514-515. Som Posen og Ross nevner, «A little bit more power will always seem better» (Posen og Ross, 1997:43). Konsekvensene av dette blir:

Attempting to sustain an image of such overwhelming power that others will not even think of making the effort to match U.S. capabilities, or challenge U.S. leadership, seems a good recipe for draining the national treasury. Primacy may be affordable today, but it is less likely to be had on the cheap in the future (ibid).

En ting er hvor lenge en har kapabilitetene til å føre en *primacy* strategi, noe som er et spørsmål om ressurser. Der har USA enda et solid forsprang, som analyse 1 viser. Det som i tillegg er viktig for en *primacy* strategi er ikke bare et forsprang på kapabiliteter, men også viljen til å bruke dem. Vil USAs folkevalgte og ikke minst deres befolkning akseptere en ny krig? Om ja, hva om krigen blir langvarig og koster mye penger, samt forårsaker enorme ødeleggelser og store tap? USA kunne bekjempe Irak relativt raskt, men vil dem kunne bekjempe Iran eller Nord-Korea like raskt og med like få tap? En *primacy*-strategi forutsetter både kapabiliteter og vilje. Dersom man mangler en av de to, vil strategien ikke kunne opprettholdes. Noen utfordringer for USA vil være hvordan de skal gå frem mot *rogue states* som Nord Korea og Iran, borgerkrigen i Syria, de stadig tettere båndene mellom Russland og Kina samt hvordan de skal opprettholde og videreutvikle NATO.

5.3 Policy-anbefalinger

Utfordringene med en *primacy*-strategi er mange. Det avgjørende spørsmålet for meg er hvorvidt det er realistisk at den kan opprettholdes på sikt. Vil USA også i fremtiden ha både forspranget på kapabiliteter samt viljen til å bruke dem, for å opprettholde en *primacy* strategi? Utfordringene for USA i dag er mange, for eksempel; en stadig økende statsgjeld (USGovernmentdebt), et fremadstormende Kina (Figur 4.1-4.3 og 4.5), en befolkning som blant annet ikke mente Irak krigen var verdt det (Dutton, Pinto, Salvanto og Backus, 2014), Russlands annektering av Krim og krig i øst Ukraina, samt den u-løste situasjonen med atomvåpenprogrammet i Nord Korea. Dette er bare et lite utvalg av problemstillinger.

Forholdet til Europa og ikke minst NATO er også avgjørende for USA. Offensiv realisme-teori er skeptisk til allianser nettopp fordi dem er vanskelige å opprettholde og at de kan endres. USAs kapabiliteter og viljen til å bruke dem blir avgjørende for hvorvidt USA kan opprettholde en *primacy* strategi. Jeg tror det kan la seg gjøre en stund til, men hvis trenden fortsetter der USA reduserer sine militære bidrag til for eksempel Europa, samt at Kinas fremgang fortsetter, vil fort USAs posisjon som systemleder være under sterkt press. Dersom USA ikke har forspranget på kapabiliteter eller viljen til å bruke dem, så vil grunnlaget for en *primacy* strategi være borte.

Christopher Layne anbefaler USA å følge en så-kalt *offshore balancing* strategi (Layne, 2006: 6,158,192). Han bruker ikke de samme kriteriene som Posen og Ross, men dette er i praksis en tilbaketrukket variant av *selective engagement* (ut i fra Posen og Ross sitt rammeverk) der USA trekker seg gradvis tilbake fra den internasjonale arena (ibid:159-172). Dette innebærer blant annet en utmelding av NATO og tilbaketrekking fra Europa, Japan og Sør-Korea; et USA som slutter å blande seg inn i Russisk og Kinesisk innenrikspolitikk; samt et USA som reduserer sin avhengighet av oljeimport fra stater i Midtøsten (ibid:186-190). Dette ville føre til at nye maktpoler ville vokse frem, men at USA ikke ville være like direkte involvert eller påvirket av dette. USA vil reservere seg retten til å handle dersom maktforholdet i verden er direkte truet, slik at en eventuell trussel mot USA kunne vokse frem, som under andre verdenskrig. Dette er kjerneelementer av *selective engagement* strategi.

Siden jeg allerede har funnet støtte til at USA følger logikken bak robust offensiv realisme-teori og ekstraregional hegemoni-teori i sin *grand strategy*, så blir det vanskelig å se hvordan USA skulle ønske å følge en strategi som i praksis ville bety å redusere sin egen makt og innflytelse internasjonalt. At USA kunne ønske velkommen et mektigere Tyskland og Japan og med det risikere ny maktkamp i Europa og Asia, finner jeg vanskelig å tro, ettersom de har investert så mye i å unngå dette. Jeg tror imidlertid at dersom USA ikke lengre kan opprettholde en *primacy*-strategi, så vil en omdreining til en mer *selective-engagement* inspirert strategi være fornuftig. *Offshore-Balancing* kan være et fornuftig alternativ dersom det Amerikanske hegemoniet forvitrer, og spesielt rollen i Europa og Asia forandres betydelig. Uansett, en slik situasjon har enda ikke oppstått; USA er enda verdens suverent mektigste stat og har en sterk posisjon i Europa og Asia. Jeg vil nå komme med noen policy-anbefalinger for USA og deres *grand strategy*, på bakgrunn av funnene mine.

USA burde forsøke å gjøre seg mer uavhengig av oljeimport fra Midt-Østen. I 2016 importerte USA ca. 10 millioner fat olje om dagen, der 34% var fra OPEC land og 18% var fra den persiske gulf (EIA, 2017). Mer konkret, oljen USA trenger å importere burde i større grad komme fra Amerikaregionen. Venezuela har for eksempel enorme oljeforekomster og eksporterer allerede olje til USA (Crudeoilpeak, figur 5), men USAs forhold til Venezuela er langt fra stabilt. Dersom USA på sikt kunne normalisere forholdet sitt til Venezuela (enten med diplomati eller makt, som en god regional hegemon kan tillate seg å gjøre) vil dette kunne gjøre at USA på sikt kunne handle mer olje fra Venezuela. USAs importerer allerede store mengder olje fra Mexico og Canada noe som er et tegn på at USA kan være underveis i en slik prosess allerede (ibid). Oljeforekomstene i Midt-Østen og betydningen dette har for verdensøkonomien gjør at regionen vil være viktig for USA (Layne, 2006:178-181) også i fremtiden, men det er lite som tyder på at Amerikansk militær tilstedeværelse og innblanding gjør regionen mer stabil. Jeg tror det vil være mer hensiktsmessig for USA å gradvis redusere sin avhengighet fra Midt-Østen, slik at de på sikt også kan trekke seg mere ut av regionen militært. Et steg mot dette vil være å dekke behovet for oljeimport fra sin egen region.

USA burde opprettholde atomavtalen med Iran. Dersom USA kan løse utfordringen ved Irans atomenergiprogram gjennom diplomati og sterkt samarbeid med det internasjonale samfunnet, er det en svært mye bedre løsning enn krig. Regimeendringene USA gjennomførte i Afghanistan, Irak og Libya førte ikke til mer fred og stabilitet i regionen, heller tvert om. En krig mot Iran med regimeendring som formål vil nok kunne bli en svært blodig og kostbar affære, gitt Irans militære kapabiliteter (Globalfirepower, Iran). Begrensede militæraksjoner mot for eksempel anlegg som er brukt i atomprogrammet vil heller ikke være å anbefale, da det teknisk sett er en krigserklæring, med de konsekvensene det kan medføre. Iran har langt større militære kapabiliteter enn hva Irak hadde i 2003 og jeg mener at en krig ikke er hensiktsmessig så fremst avtalen kan føre til at atomvåpenprogrammet stanser.

Løsninger på situasjonene i Syria og Nord Korea må bli gjort i samråd med verdenssamfunnet, særlig siden disse statene har tette bånd til henholdsvis Russland og Kina. Et unilateralt angrep fra USA mot Syria eller Nord-Korea vil neppe Russland eller Kina tollerere. En «koalisjon av villige» som ikke involverer disse to statene tror jeg vil mangle legitimiteten som skal til for at disse statene ikke velger å involvere seg. Verken Russland eller Kina ønsker offisielt regimeendring i disse statene, og spesielt ikke hvis den er drevet frem av USA. Irak og Libya hadde ikke tette forhold med verken Russland eller Kina, og derfor (som gode offensive realister) trengte ikke disse stormaktene å bruke for mye energi på

å motarbeide amerikanske regimeendringer her. Syria og Nord-Korea er helt andre situasjoner, der begge har klare interesser. I Syria burde USA jobbe for å få slutt på krigen, men ikke insistere på regimeendring, slik dem gjør nå (Ganjanan, 2017). Hva angår Nord-Korea, så er det nok en utfordring å få en situasjon som samtlige av de nærmeste berørte statene kan leve med. Jeg tror likevel ikke at Kina nødvendigvis vil la USA angripe Nord-Korea for å fjerne regimet, spesielt siden Kina faktisk har en forsvarspakt med Nord-Korea dersom de blir angrepet først (Panda, 2017). En slik situasjon kunne potensielt utviklet seg til en verdenskrig, noe USA ikke burde risikere over Nord-Korea. Kostnadene overstiger gevinsten.

I praksis er min anbefaling at USA i stedet for å bekymre seg over disse såkalte *rogue states* i den grad de har gjort i denne perioden, heller burde konsentrere seg om stormaktene i verden. Dette er en dreining mot *selective-engagement* strategiens primære målsetning. Når vi også vet at flere av disse statene som USA har et trøblete forhold til i dag, har tette forhold til Russland og Kina, gjør det bare situasjonen mer anstrengt. Iran, Syria og Nord Korea kan bli helt andre situasjoner enn Irak, Afghanistan og Libya. USA burde heller la verdenssamfunnet i sin helhet håndtere seg om Iran, Syria og Nord-Korea. Atomavtalen med Iran har vist at diplomati faktisk kan fungere. Hvis USA vil bevare sin posisjon som unipolar, burde man så absolutt ikke være villig til å risikere for mye for å endre noen regimer i Midt-Østen, eller enda verre: risikere storkrig på den Koreanske halvøy som i ytterste konsekvens involverer Kina. Begrensede militæraksjoner mot stater som ikke nødvendigvis har sterke allierte, eller enda bedre, tilfeller med godkjenning i FNs sikkerhetsråd, med støtte av også Kina og Russland, kan nok USA til en viss grad tillate seg. USAs lavnivåstøtte til en stor del av statene i verden kan nok også fortsette uten alt for store problemer. Likevel, USA trenger ikke et «nytt Irak» nå, som Iran og Nord-Korea kan bli. De trenger heller ikke et nytt Libya, noe som selv president Obama har innrømmet var hans største tabbe (BBC 2016). Syria kan fort bli en sånn situasjon, om ikke verre.

5.4 Videre forskning

Samtlige NSSR rapportene jeg har undersøkt fremhever amerikansk lederskap. Jeg tror en studie som mer konkret ser på de forskjellige administrasjonenes utenrikspolitikk, uten å utelukkende bruke NSSR rapportene, kunne vært hensiktsmessig. En sammenfatning av hva presidentenes uttalte strategi og hva de faktisk forsøker å gjennomføre, tror jeg kunne vært av

interesse for mange innen fagfeltet. Er det kanskje slik at noen presidenter har forsøkt å endre kursen, men ikke lyktes? I så fall, hvorfor?

En annen studie jeg tror kunne være interessant, hadde vært å undersøke konsekvensene av USAs regimeendringer i utlandet. Får vi til slutt en mer stabil situasjon, eller blir det tvert i mot mer ustabil? Fører regimeendringene til fred, eller mer konflikt? Hva med regionene dette foregår i som helhet? Hva med USA, oppnår de noen gunstige fordeler med dette? USA har jo vært delaktig i flere regimeendringer, både direkte og indirekte, så dette burde være en gjennomførbar studie som jeg tror kan bidra med interessante resultater.

Kapittel 6: Konklusjon

Hensikten med denne studien var å kartlegge USAs grand strategy i perioden 1993-2015. Jeg har funnet at USA har ført *en primacy*-inspirert strategi med enkelte innslag av *cooperative security* i hele perioden, med få forandringer underveis. I hele perioden er USA den relativt sterkeste staten i verden, og har i tillegg NATO alliansen som besitter store maktkapabiliteter. Sammen blir de utrolig mektige. Vi ser i slutten av perioden at Kina har begynt å ta innpå USAs kapabiliteter vedrørende økonomi og militærutgifter, men fremdeles er USAs forsprang stort, selv uten NATO. Med NATO er forspranget desto større.

Studien av de forskjellige administrasjonenes uttalte politikk viser at det er overraskende stor enighet mellom dem. Oppsummeringen av de forskjellige rapportenes ståsted (Tabell 4.28) illustrerer dette. I lys av de relative maktforholdene i perioden som ble kartlagt i analyse 1, er kanskje ikke dette så rart; USA er verdens soleklart mektigste stat i hele perioden. Kun på slutten av perioden ser vi at Kina begynner å smått nærme seg vedrørende militærutgifter, noe vi ser på figur 4.1-4.3. Obamaadministrasjonen reagerte på opptrappingen ved å utplassere flere soldater i Asia, som vi ser i figur 4.11. Det ble naturligvis også nevnt i NSSR rapporten fra 2015 (NSSR 2015: preface, 1, 24-25) noe som viser at USA har identifisert opprustningen. Dette er helt i tråd med hva offensiv realismeteori predikerer: nemlig å ikke bare bevare, men utvide sin egen relative maktposisjon. Når konkurrenter ruster opp er det helt naturlig, faktisk forventet at man svarer dersom man har kapabilitetene til det. Offensiv realismeteori hevder også at det er relative maktforhold som er premisset for politikken til stater på den internasjonale arena (Mearsheimer, 2001: 2-4, 25-26, 34-35, 49-51). Hvis vi har i bakhodet at USA i perioden 1993-2015 er den relativt mektigste staten i verden med god margin, samtidig som vi ser at strategien forholder seg svært lik i hele perioden, kan det jo tyde på at Mearsheimers teori har god forklaringskraft her.

I analyse 3 ser vi at USAs konfliktdeltakelse har vært knyttet til Midt-Østen og Nord-Afrika, med unntak av Serbia 1999 og Mali 2013-2014. Oversikten viser at USA har vært selektiv i maktbruken sin. Enda mer interessant er det når vi ser hvilke stater USA faktisk har brukt makt mot. Afghanistan, Libya, Irak og Yemen er de utvalgte statene, i tillegg til Pakistan, der det riktig nok er et mer begrenset omfang. Afghanistan kan forklares etter terrorangrepene 11/09/2001, men ellers er ikke dette stormakter med ambisjoner om hegemoni. Det er tvert i mot eksempler på såkalte *rogue states*, og bekjempelse/forandringer av regimene i slike stater er et nøkkelpunkt i en *primacy*-strategi. Det er naturligvis også en ingrediens av offensiv

realisme, nemlig at stater forsøker å utvide sin egen relative makt og innflytelse. Dersom USA, som besitter enorme maktkapabiliteter, kan forandre fiendtlige regimer i nøkkelregioner uten at det koster dem for mye, er det naturligvis i deres interesse å gjøre det. Det kan være gunstig både med tanke på handel, sikkerhetspolitikk og ikke minst for å utvide sin egen innflytelse i viktige regioner.

Studien viser også at såkalt lavnivåstøtte, eller mindre militære bidrag til stater, virker å være en sentral del av USAs strategi. Oversikten over USAs styrker i utlandet, illustrerer dette (4.32). Det er interessant at USA har utplasserte styrker over så store deler av verden, men likevel er det verdt å merke seg at i et absolutt flertall av disse, er det snakk om bidrag på under 100 tropper per stat, samt at disse tallene også inkluderer sivilt ansatte av forsvaret og reservestyrker. Det virker uansett som at lavnivåstøtte er en sentral del av USAs strategi, noe som kombinert med det fokuset USA virker å ha mot NATO, samt ønsket om verdensfred som går frem i 4.28, også viser strategien trekker litt mot *cooperative security*.

Det er også interessant at *rogue states/outlaw states* er en problemstilling som tas opp i samtlige NSSR rapporter, samt at samtlige rapporter også ønsker et globalt, amerikansk lederskap. Analyse 3 viser at USA har gått til krig mot flere av disse problemstatene, samt at USA har et stort nettverk av soldater verden over, men spesielt rundt Europa, Sør-Øst Asia og Midt-Østen. Dette burde ikke vært hva USA prioriterte dersom de førte en *selective engagement* eller *cooperative security*-inspirert strategi. Helheten i USAs strategi trekker mest mot *primacy*, noe samtlige dimensjoner i analysen viser.

Ut ifra funnene i denne studien forventer jeg ikke å se noen nevneverdige forandringer i USAs strategi med mindre de relative maktforholdene i verden forandres i disfavør USA. Dersom trenden fra 2013-14 med fortsatt Kinesisk fremgang, samt at USA reduserer sine militærutgifter, kan vi anta at strategien til USA på sikt vil endres. Likevel har jeg liten tro på at dette vil skje de nærmeste årene. Til det er forspranget til USA enda for stort.

Kapittel 7: Referanser

50 USC § 404A – Annual National Security Strategy Report. Hentet 25.08.2017 fra <http://nssarchive.us/50-usc-%C2%A7-404a-annual-national-security-strategy-report/>

Ackerman, Spencer. (01.07.2016). Obama Claims US drones have killed up to 116 civilians. *The Guardian*. Hentet 31.08.2017 fra <https://www.theguardian.com/us-news/2016/jul/01/obama-drones-strikes-civilian-deaths>

Allen, Nick & Mulholland, Rory. (28.05.2017). Angela Merkel says Europe can no longer rely on US or UK and must “fight for its own destiny”. *Telegraph*. Hentet 25.08.2017 fra <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/05/28/angela-merkel-says-europe-can-no-longer-rely-us-uk-must-fight/>

American Foreign Relations. *Post- cold War Policy- Isolating and punishing “rogue states”*. Hentet 09.08.2017 fra <http://www.americanforeignrelations.com/O-W/Post-cold-War-Policy-Isolating-and-punishing-rogue-states.html#ixzz1km2m5X7A>

Arkin, William M. (17.01.1999). Operation Desert Fox. Analysis: The Difference Was in the Details. *Washington Post*, Page B1. Hentet 18.06.2017 fra <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/longterm/iraq/analysis.htm>

BBC. (11.04.2016). *President Obama: Libya aftermath ‘worst mistake’ of presidency*. BBC. <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-36013703>

BBC. (2017). Iran nuclear deal: key details. BBC. Hentet 18.10.2017 fra <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33521655>

Bosco, David. (07.04.2011). Was there going to be a Benghazi massacre? *Foreign Policy*. Hentet 31.10.2017 fra <http://foreignpolicy.com/2011/04/07/was-there-going-to-be-a-benghazi-massacre/>

Bush, George W. (2000). Campaign debate. 1:01-1:52. Hentet 03.09.2017 fra <https://youtu.be/P6nW2Uow-zk>

CBS/AP. (2017). *Assault on US Consulate in Benghazi leaves 4 dead, including U.S. Ambassador J. Christopher Stevens*. Hentet 01.11.2017 fra <https://www.cbsnews.com/news/assault-on-us-consulate-in-benghazi-leaves-4-dead-including-us-ambassador-j-christopher-stevens/>

Chance, Matthew. (2017.). How Russia and China are bonding against the US. *CNN*, 06.07.2017. Hentet 12.09.2017 fra <http://edition.cnn.com/2017/07/05/asia/russia-china-growing-alliance/index.html>

Chantrill, Christopher. Usgovernmentdebt. Hentet 02.07.2017 fra <http://www.usgovernmentdebt.us/>

Cheney, Richard. (1992). *Cheney on Invading Iraq- 9/14/1992*. (00:35-00:45). Hentet 30.07.2017 fra https://www.youtube.com/watch?v=pT7Ik_X1HU0

Council on Foreign Relations. (28.03.2003). What is the “Coalition of the willing?” . *The New York Times*. Hentet 25.07.2016 fra http://www.nytimes.com/cfr/international/slot1_032803.html?_r=0

Crowley, Michael. (2011). Obama on Libya: The Doctrine is Clear, but the Mission Isn't. *Time Magazine*, 29.03.2011. Hentet 28.06.2017 fra <http://swampland.time.com/2011/03/29/obama-on-libya-the-doctrine-is-clear-but-the-mission-isnt/>

Crudeoilpeak. (2016). *The myth of US self-sufficiency in crude oil*. Crudeoilpeak.info <http://crudeoilpeak.info/the-myth-of-us-self-sufficiency-in-crude-oil>

Department of Defense (US). (2017). *Military and Civilian Personnel by Service/Agency by State/Country, June 2017*. Hentet 07.11.2017 fra https://www.dmdc.osd.mil/appj/dwp/dwp_reports.jsp

Dufour, Jules. (2007/2016). The Worldwide Network of US Military Bases: The Global Deployment of US Military Personnel. *Global Research*. Hentet 31.10.2017 Fra <https://www.globalresearch.ca/the-worldwide-network-of-us-military-bases/5564>

Dutton, Sarah. Pinto, Jennifer De. Salvanto, Anthony & Backus, Fred. (23.06.2014). *Most Americans say Iraq war wasn't worth the costs*: Poll. *CBS News*. Hentet 24.06.2017 fra <https://www.cbsnews.com/news/most-americans-say-iraq-war-wasnt-worth-the-costs-poll/>

EIA. (2017). *How much petroleum does the United States import and export?* Hentet 11.11.2017 fra <https://www.eia.gov/tools/faqs/faq.php?id=727&t=6>

Forente Nasjoner (FN-Rwanda). *Outreach programme on the Rwanda Genocide and the United Nations*. Hentet 31.07.2017 fra <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/education/rwandagenocide.shtml>

Forente Nasjoner (FN). (2011). Up to 15,000 killed in Libya war: U.N. rights expert. Hentet 28.06.2017 fra <http://www.reuters.com/article/us-libya-un-deaths-idUSTRE7584UY20110609>.

Gaddis, John Lewis. (2002). A Grand strategy of transformation. *Foreign Policy*, no. 133 (Nov. – Dec 2002), s 50-57.

Ganjanan, Mahita (2017). National Security Adviser H.R McMaster: US wants to eliminate “murderous regime” in Syria. *Time*, 09.04.2017. <http://time.com/4732401/hr-mcmaster-donald-trump-syria/>

Gardner, Frank. (20.12.2003). Who’s who in the ‘axis of evil’. *BBC*. Hentet 05.08.2017 fra <http://news.bbc.co.uk/1/hi/1988810.stm>

Gardner, Jeffery V. (2004). *Evolving US Grand Strategy: How Administrations Have Approached the National Security Strategy Report*. (MASTER OF MILITARY ART AND SCIENCE, Faculty of the U.S. Army Command and General Staff College). ISBN: 1-4116-1034-2.

Goplen, Ådne og Øivind, Tønnesson. (2015). *Store Norske Leksikon, Warszawapakten*. Hentet 31.10.2017 fra <https://snl.no/Warszawapakten>

Global Firepower. *Iran, Iraq, Libya, North Korea*. Hentet 01.11.2017 fra <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>

Hickman, Kennedy. (2017). *Operation El Dorado Canyon and Bombing Libya in 1986*, *ThoughtCo* 18.05.2017. Hentet 09.08.2017 fra <https://www.thoughtco.com/international-terrorism-bombing-libya-operation-2360529>

Hoff, Brad. (2016). Hillary Emails Reveal True Motive for Libya Intervention. *Foreign Policy Journal*, 06.01.2016. Hentet 05.07.2017 fra <https://www.foreignpolicyjournal.com/2016/01/06/new-hillary-emails-reveal-true-motive-for-libya-intervention/>

Huffington Post. (03.19.2011). *Operation Odyssey Dawn: U.S: Launches military strikes in Libya*, 03.19.2011/Updated 25.05.2011. Hentet 08.08.2017 fra http://www.huffingtonpost.com/2011/03/19/operation-odyssey-dawn-us_n_838009.html

Investigative Bureau. *Drone Strikes in Afghanistan*. Hentet 01.09.2017 fra <https://www.thebureauinvestigates.com/projects/drone-war/afghanistan/>

Investigative Bureau. *Drone Wars: The Full Data*. Hentet 01.09.2017 fra <https://www.thebureauinvestigates.com/stories/2017-01-01/drone-wars-the-full-data>

Investigative Bureau. *Afghanistan: US air and drone strikes, 2015 to present*. Hentet 01.09.2017 fra <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1Q1eBZ275Znlpn05PnPO7Q1BkI3yJZbvB3JycywAmqWc/edit>

Janaro, Jeff. (2014). The Danger of Imperial Overstretch. *Foreign Policy Journal*, 15.04.2014. Hentet 26.06.2017 fra <https://www.foreignpolicyjournal.com/2014/07/15/the-danger-of-imperial-overstretch/>

Jefferson, Thomas. (1801). *First Inaugural address*. Hentet 25.06.2017 fra http://avalon.law.yale.edu/19th_century/jefinau1.asp

Kennedy, Paul. (1988). *The Rise and Fall of Great Powers: Economic change and military conflict from 1500-2000*. London, Unwin Hyman.

Kelley, Michael B. (2013). The stuxnet attack on Iran's nuclear plant was 'far more dangerous' than previously thought. *Business insider*, 20.11.2013. Hentet 17.09.2017 fra <http://www.businessinsider.com/stuxnet-was-far-more-dangerous-than-previous-thought-2013-11?r=US&IR=T&IR=T>

Layne, Christopher. (2002). The "Poster Child for offensive realism": America as a global hegemon. *Security Studies*, 12:2, pp. 120-164.

Layne, Christopher. (2006). *The peace of illusions: American Grand Strategy from 1940 to the present*. Ithaca: Cornell university press.

Lutz, Catherine. (2009). *The bases of empire: The global struggle against U.S military posts*. New York City: NYU Press.

MacAskill, Ewen & Borger, Julian. (16.09.2004). Iraq war was illegal and breached UN charter, Says Annan. *The Guardian*. Hentet 31.10.2017 Fra <https://www.theguardian.com/world/2004/sep/16/iraq.iraq>

Mastanduno, Michael. (1997). Preserving the unipolar moment: Realist theories and U.S Grand Strategy after the cold war. *International security*, Volume 21, Number 4, spring 1997, s 49-88.

Mearsheimer, John. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York City: W&W Norton Company.

Mearsheimer, John J. (2011). *Why Leaders Lie: The truth about lying in international politics*. New York City: Oxford University Press.

Mercouris, Alexander. (2017). *Russia's military bases in Syria*, *TheDuran*, 09.02.2017. Hentet 13.09.2017 <http://theduran.com/russias-bases-syria/>

Militarybases.com. (2017). *US Military Bases in Puerto Rico Military Bases*. Hentet 12.10.2017 fra <https://militarybases.com/puerto-rico/>

National Security Strategy Report: Samtlige hentet 24.05.2017 fra <http://nssarchive.us/>

- NATO. (16.04.2017). *Enlargement*. Hentet 25.07.2017 fra http://www.nato.int/cps/da/natohq/topics_49212.htm
- NATO. (02.06.2017). *Funding NATO*. Hentet 14.07.2017 fra http://www.nato.int/cps/ro/natohq/topics_67655.htm
- NATO. (06.09.2017). *Member Countries*. Hentet 31.10.2017 fra https://www.nato.int/cps/en/natohq/nato_countries.htm
- NATO. (09.11.2015). *NATO AND LIBYA (Archived)*. Hentet 08.08.2017 fra http://www.nato.int/cps/en/SID-E415B688-5EFCFB54/natolive/topics_71652.htm?
- NATO. (01.09.2015). *NATO and the 2003 campaign against Iraq (Archived)*. Hentet 31.10.2017 fra https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_51977.htm
- NATO. (21.12.2016) *Operations and missions: past and present*. Hentet 25.07.2017 fra http://www.nato.int/cps/bu/natohq/topics_52060.htm
- NATO. (27.03.2012). *NATO and Libya: Operation Unified Protector*. Hentet 31.10.2017 fra <https://www.nato.int/cps/en/natolive/71679.htm>
- NATO. (16.06.2017). *Relations with Russia*. Hentet 11.08.2017 Fra http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50090.htm
- NATO. (04.05.2016). *Supreme Allied Commander Europe (SACEUR)*. Hentet 14.07.2017 fra http://www.nato.int/cps/ro/natohq/topics_50110.htm
- Nebehay, Stephanie. (29.09.2017). Yemen: UN agrees to investigate alleged war crimes amid conflict between Saudi Arabia-led coalition and rebels. *Independent*. Hentet 02.11.2017 fra <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/yemen-saudi-arabia-war-crimes-un-investigation-houthi-rebels-latest-a7974541.html>
- Nye Jr, Joseph S. (2006). Transformational Leadership and U.S Grand Strategy. *Foreign Affairs*, vol. 85, no. 4 (Jul.-Aug 2006), s 139-145, s 147-148.
- Panda, Ankit. (14.08.2017). China and North Korea have a mutual defense treaty, but would it apply? *The Diplomat*. Hentet 19.09.2017 fra <http://thediplomat.com/2017/08/china-and-north-korea-have-a-mutual-defense-treaty-but-when-would-it-apply/>
- Paul, Ronald. (2009). Ron Paul Asks Congress: “What If...?” *C-SPAN*, 13.02.2009. Hentet 25.06.2017 fra <https://www.ronpaul.com/2009-02-13/ron-paul-asks-congress-what-if/>

Pilger, John. (04.03.2000). Squeezed to death: Half a million children have died in Iraq since UN sanctions were imposed – most enthusiastically by Britain and the US. *The Guardian*. Hentet 17.06.2017 fra <https://www.theguardian.com/theguardian/2000/mar/04/weekend7.weekend9>

Pincus, Walter (11.09.2005). Pentagon revises nuclear strike plan. *Washington Post*. Hentet 12.10.2017 fra <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/09/10/AR2005091001053.html>

Posen, Barry R. & Ross, Andrew L. (1997). Competing visions for U.S Grand Strategy. *International Security*, vol.21, no.3 (Winter 1996/97), s 5-53.

PRIO Conflict dataset – UCDP/PRIO Armed conflict dataset, version 4.2015. Codebook hentet 01.11.2017 fra http://www.pcr.uu.se/digitalAssets/124/c_124920-l_1-k_codebook_ucdp_prio-armed-conflict-dataset-v4_2015.pdf

Revesz, Rachael. (16.09.2016). Colin Powell leaked emails: Israel has ‘200 nukes all pointed at Iran, former US Secretary of state says. *Independent*. Hentet 26.07.2017 fra <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/colin-powell-leaked-emails-nuclear-weapons-israel-iran-obama-deal-a7311626.html>

Rice, Condoleezza. (29.07.2001). CNN Late edition with Wolf Blitzer: Rice Discusses Role of U.S Military Overseas. *CNN (TRANSCRIPTS)*. Hentet 11.07.2017 fra <http://edition.cnn.com/TRANSCRIPTS/0107/29/le.00.html>

Samuels, Richard J. (2015). Carter Doctrine. *Britannica*. Hentet 04.05.2017 fra <https://www.britannica.com/topic/Carter-Doctrine>

Schmitt, Eric. (04.10.2017). 3 special forces troops killed and 2 wounded in an Ambush in Niger. *The New York Times*. Hentet 01.11.2017 Fra <https://www.nytimes.com/2017/10/04/world/africa/special-forces-killed-niger.html>

Sibil, Razvan. (2017). Grand Strategy: Government Planning. *Britannica*. Hentet 31.10.2017 fra <https://www.britannica.com/topic/grand-strategy>

Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). (2017). Military expenditure by country, in constant (2015) US\$ m., 2007-2016. Hentet 01.11.2017 fra <https://www.sipri.org/sites/default/files/Milex-constant-2015-USD.pdf>

Stokes, Jacob. (2017). Russia and China’s Enduring Alliance: A Reverse “Nixon Strategy” Won’t Work for Trump. *Foreign Affairs*, 22.02.2017. Hentet 14.09.2017 fra <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-02-22/russia-and-china-s-enduring-alliance>

The end of Pax Americana. [Bilde, forside]. (2017). Hentet 11.10.2017 fra <http://icmu.nyc.gr/%20The-End-of-Pax-Americana>.

Thucydides. (1910). *The Peloponnesian War*. London, J.M Dent. Hentet 31.10.2017 fra <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0200:book=5:chapter=89:section=1>

Thompson, Nick. (03.02.2017). Ukraine: Everything you need to know about how we got here. *CNN*. Hentet 24.08.2017 fra <http://edition.cnn.com/2015/02/10/europe/ukraine-war-how-we-got-here/index.html>

United States Department of State. *Somalia, 1992-1993*. Hentet 10.08.2017 fra <https://history.state.gov/milestones/1993-2000/somalia>

Walt, Stephen. (1985). Alliance Formation and the Balance of World Power. *International Security*, Vol 9, Nr .4 spring 1985, s. 3-43.

Walt, Stephen M. (1997). The progressive power of realism. *The American Political Science Review*, vol. 91, No. 4 (Dec 1997), s 931-935.

Waltz, Kenneth. (1959). *Man, the state and war: A theoretical analysis*. New York City: Columbia University Press.

Waltz, Kenneth. (1979). *Theory of International Politics*. Long Grove: Waveland Press.

Williams, Michael. (12.04.2017). Regime change in Syria? That would be a mistake. *Guardian*. Hentet 22.09.2017 fra <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/apr/12/syria-regime-change-bashar-al-assad-mistake>

Woodward, Bob. (2004). *Plan of attack: The definitive account of the decision to invade Iraq*. New York: Simon & Schuster Paperbacks.

Wohlforth, W.C (1999). The stability of a unipolar world. *International Security*, 24(1), s 5-41. Hentet 07.06.2017 fra <http://www.jstor.org/stable/2539346>

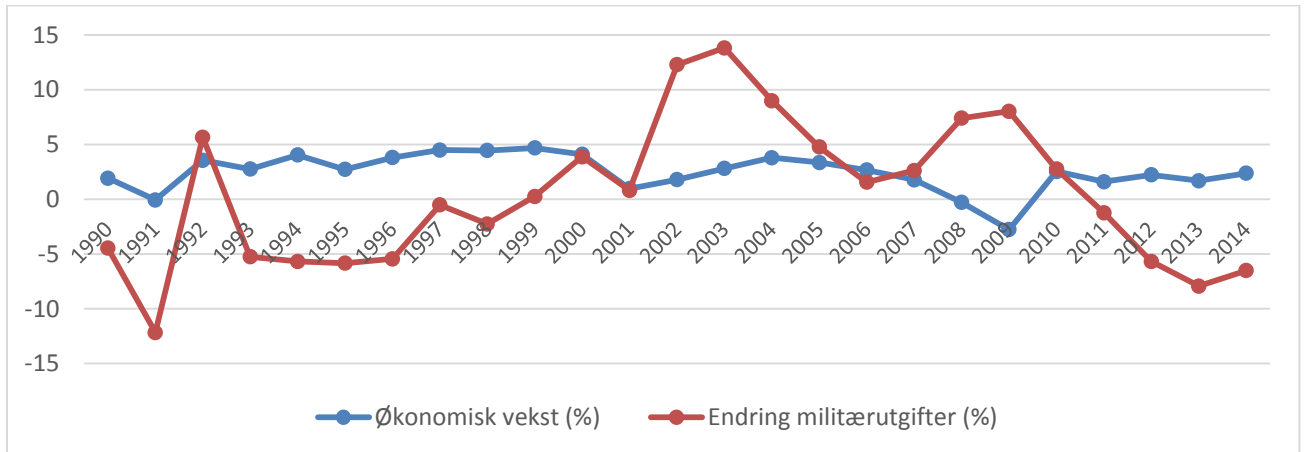
World bank indicators GDP – tilgjengelig fra <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2015&locations=US-RU-CN&start=1993> (GDP current US\$; United states, China, Russia, 1993-2015).

Worldlibrary.org. *Operation Infinite Reach*. Hentet 07.08.2017 fra http://www.worldlibrary.org/articles/operation_infinite_reach

Zenko, Micah. (2016). Do Not Believe the U.S. Government's Official Numbers on Drone Strike Civilian Casualties. It's way, way too low. *Foreign Policy*, 05.07.2016. Hentet 01.09.2017 fra - <http://foreignpolicy.com/2016/07/05/do-not-believe-the-u-s-governments-official-numbers-on-drone-strike-civilian-casualties/>

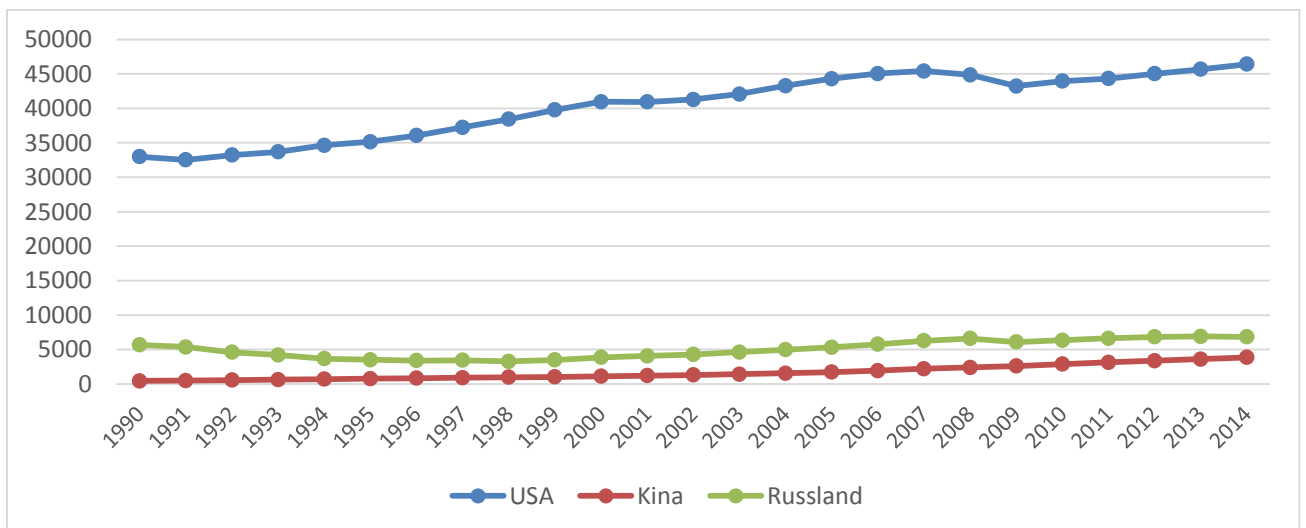
Kapittel 8: Appendiks

Figur A1 – Økonomisk vekst og endringer i USAs militærbudsjetter

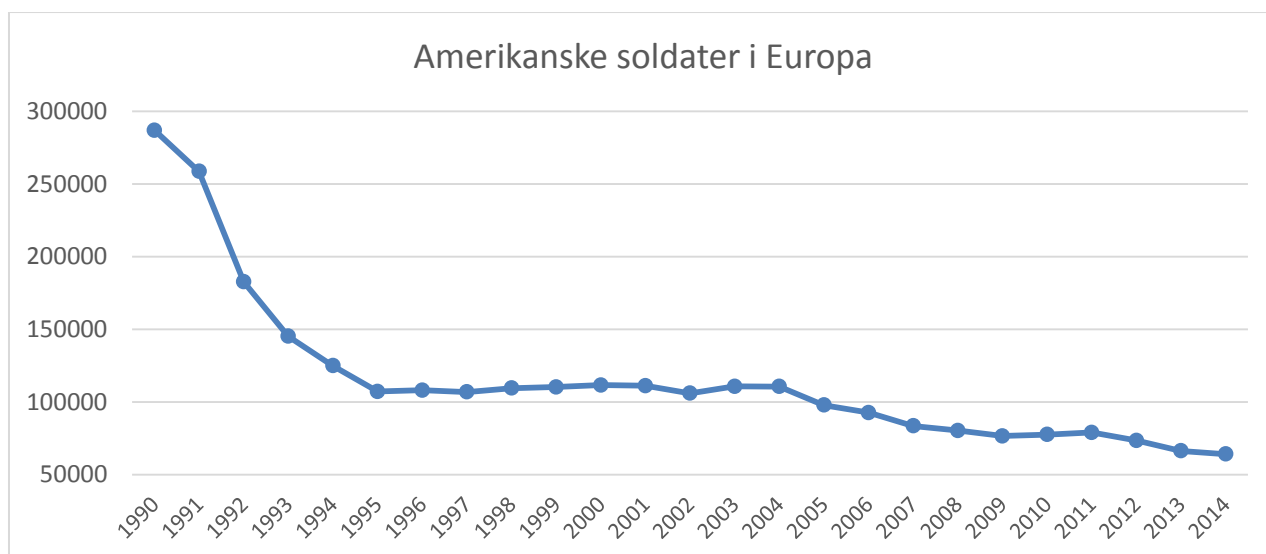
(Note: data Hentet fra: data.worldbank.org (GDP Growth, annual %), <http://www.sipri.org/research/armaments/milex> (MilconsX))

Figur A2 – BNP per Capita (inflasjonsjustert).

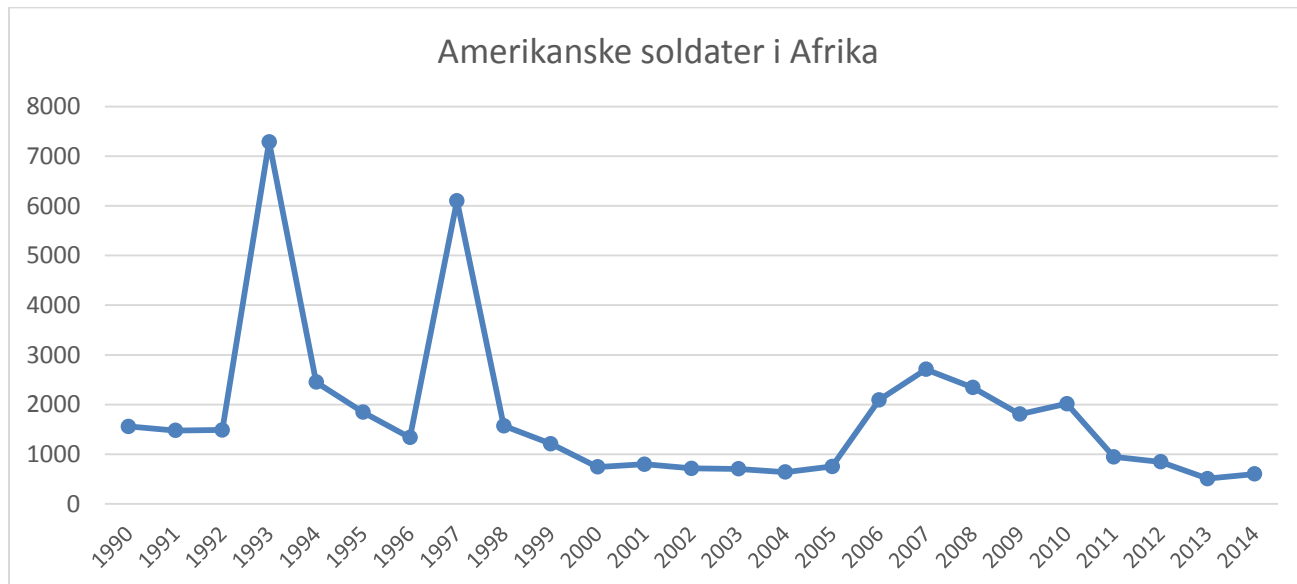
(Note: data hentet fra data.worldbank.org (GDP Per Capita).

Figur A3 – Amerikanske soldater i Europa

(Note; data fra: 1950-2005: Heritage Foundation: <http://www.heritage.org/research/reports/2004/10/global-us-troop-deployment>
2005-2012: <https://www.vetfriends.com/US-deployments-overseas/>,
Globalsecurity.org “Base structure reports” 2013-2014.)

Figur A4 – Amerikanske soldater i Afrika

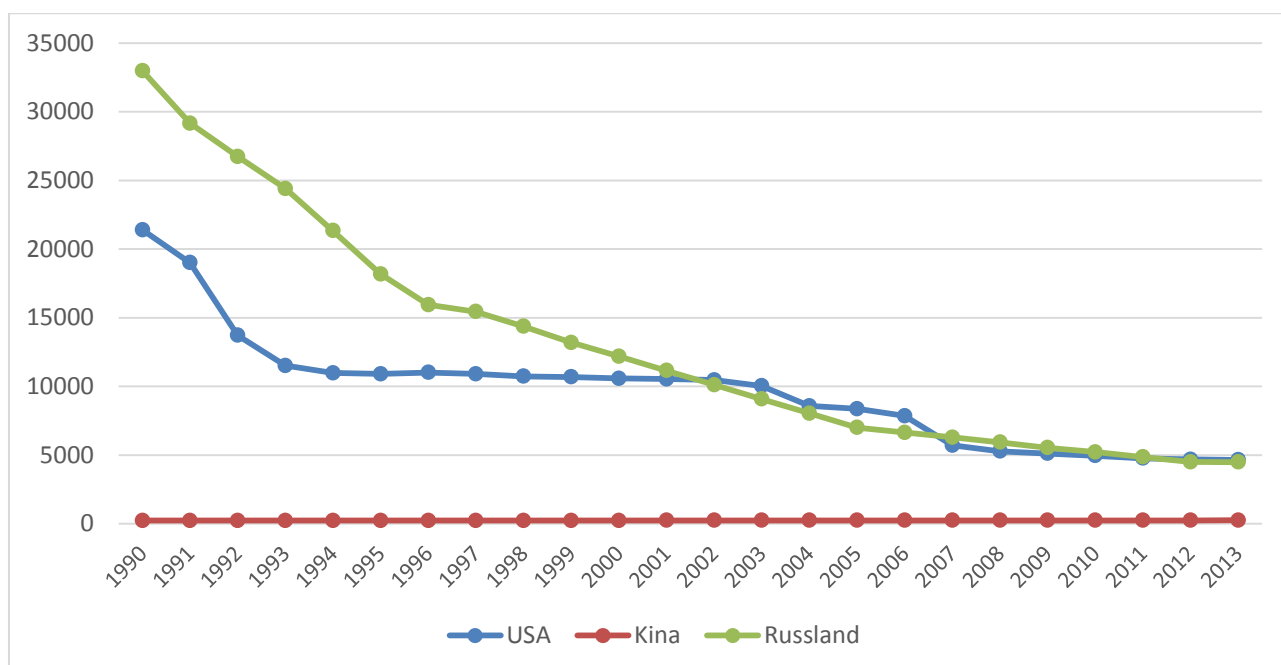
(Note; data fra: 1950-2005: Heritage Foundation: <http://www.heritage.org/research/reports/2004/10/global-us-troop-deployment>
2005-2012: <https://www.vetfriends.com/US-deployments-overseas/>,
Globalsecurity.org “Base structure reports” 2013-2014.)

Figur A5 – Amerikanske soldater i Amerika (Eksl USA).

(Note; data fra: 1950-2005 Heritage Foundation: <http://www.heritage.org/research/reports/2004/10/global-us-troop-deployment>, 2005-2012: <https://www.vetfriends.com/US-deployments-overseas/>, Globalsecurity.org “Base structure reports” 2013-2014).

Figur A6 – Antall atomstridshoder

(Note; data fra Norris, Hans M. & Kristenson, Robert S. (2013). Global Nuclear Weapons Inventories, 1945-2013. *The Bulletin*, 16.10.2013. Hentet 30.08.2017 fra <http://thebulletin.org/2013/september/global-nuclear-weapons-inventories-1945-2013>).

Tabell A1

National Security Strategy Report 1993 George H.W. Bush	Neo-Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring ved internasjonal politikk	Unngå å trekkes inn i andre staters anliggender	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig fred X (i, ii)	Fremveksten av en utfordrer. x (i,1,3,21)
Foretrukken Verdensorden	Avsidesliggende maktbalanse	Maktbalanse	Gjensidig avhengighet x (ii)	Hegemonisk X (i,1-3,13,21)
Spredning av atomvåpen	Ikke USAs problem	Selektiv forhindring	Forhindring X (16-17,20)	Forhindring X (16-17,20)
Atomvåpendoktrine	Status quo X (14)	Status quo X (14)	Støtter aggresjon	Støtter aggresjon
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal	Bred X (3-8)
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global x (ii,3)	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en potensiell utfordrer. X (1,3,7-8,13-14)
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere X (7,19)	Utvid
Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon X (3,7, 13-14)	Intervensjon	Begrense, selektiv intervensjon X (3,7,13-14)
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense X (7, 13-14)	Nesten u-selektiv	Begrense X (7,13-14)

			intervensjon	
Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon X (7,13-14)	Nesten u-selektiv intervensjon	Selektiv intervensjon X (7,13-14)
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig X (3,13,15-16, 18)

Tabell A2

National security strategy report 1997 Bill Clinton	Neo-Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring ved internasjonal politikk	Unngå å trekkes inn i andre staters anliggender	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig global fred X (2-4, 7)	Fremveksten av en utfordrer. x (3,5-8, 18, 34)
Foretrukken Verdensorden	Avsidesliggende maktbalanse	Maktbalanse	Gjensidig avhengighet	Hegemonisk X (6-8, 16)
Spredning av atomvåpen	Ikke USAs problem	Selektiv forhindring	Forhindring X (7, 9-10)	Forhindring X (7, 9-11)
Atomvåpendoktrine	Status quo X (11)	Status quo X (11)	Støtter aggresjon	Støtter aggresjon
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal	Bred X (3,6-9, 12)
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global x (6-7, 9, 15-16)	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en potensiell utfordrer. X (8-11)
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere X (25)	Utvid

Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon X (7, 11, 16)	Intervensjon	Begrense, selektiv intervensjon X (7,11-12,16)
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense X (7,11-12,16)	Nesten u- selektiv intervensjon	Begrense X (7,11,12,16)
Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon X (7,11-12,16)	Nesten u- selektiv intervensjon	Selektiv intervensjon X (7,11-12,16)
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig X (6-7,11-16)

Tabell A3

National Security strategy report 2000 Bill Clinton	Neo- Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring ved internasjonal politikk	Unngå å trekkes inn i andre staters anliggender	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig global fred X (iii,5-8)	Fremveksten av en utfordrer. x (5)
Foretrukken Verdensorden	Avsidesliggende maktbalanse	Maktbalanse	Gjensidig avhengighet	Hegemonisk X (3,5-6,11, 14,16, 22)
Spredning av atomvåpen	Ikke USAs problem	Selektiv forhindring	Forhindring X (7-11)	Forhindring X (7-11)
Atomvåpendoktrine	Status quo X (12)	Status quo X (12)	Støtter aggresjon	Støtter aggresjon
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal x (13, 49)	Bred X (ii,1-3,5-7)
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global x (8,49)	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en

				potensiell utfordrer. X (11,14, 29-31,34,39, 41-43)
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere X (29-31)	Utvid
Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon X (3,5,11,14,19-22)	Intervensjon	Begrense, selektiv intervensjon X (3,5,11,14,19-22)
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense X (3,5,11,14,19-22)	Nesten u-selektiv intervensjon	Begrense X (3,5,11,14,19-22)
Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon X (3,5,11,14, 19-22)	Nesten u-selektiv intervensjon	Selektiv intervensjon X (3,5,11,14,19-22)
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig X (iv, 3,14,19,22)

Tabell A4

National Security strategy report 2002 George W. Bush	Neo-Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring	Unngå å trekkes inn i andre	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig global	Fremveksten av en utfordrer.

ved internasjonal politikk	staters anliggender		fred X (preface,1,3)	X (preface,14-16, 29-31)
Foretrukken Verdensorden	Avsidesliggende maktbalanse	Maktbalanse	Gjensidig avhengighet x (preface)	Hegemonisk X (preface,1, 6, 29-31)
Spredning av atomvåpen	Ikke USAs problem	Selektiv forhindring	Forhindring X (preface, 14-16)	Forhindring X (preface,1, 14-16)
Atomvåpendoktrine	Status quo	Status quo	Støtter aggresjon x (15-16, 30)	Støtter aggresjon x (15-16, 30)
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal	Bred X (preface, 3, 6, 9, 17-18)
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global X (preface, 1, 3 5, 10-11)	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en potensiell utfordrer. x (5, 13-16, 29-31)
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere X (25-26)	Utvid
Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon X (preface, 9-10,15-16,30-31)	Intervensjon	Begrense, selektiv intervensjon X (preface, 9-10,15-16, 30-31)
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense X (9)	Nesten u-selektiv intervensjon	Begrense X (9)

Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon X (7,9,21,31)	Nesten u-selektiv intervensjon	Selektiv intervensjon X (7,9, 21, 31)
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig X (preface, 6, 9, 16, 29-31)

Tabell A5

National Security strategy report 2006 George W. Bush	Neo-Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring ved internasjonal politikk	Unngå å trekkes inn i andre staters anliggender	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig global fred x (preface, 2-4, 15,16,33-34, 37-43)	Fremveksten av en utfordrer. X (preface, 18, 23,43)
Foretrukken Verdensorden	Avsidesliggende maktbalanse	Maktbalanse	Gjensidig avhengighet	Hegemonisk X (Preface, 23, 35, 43, 49)
Spredning av atomvåpen	Ikke USAs problem	Selektiv forhindring X (12,19)	Forhindring x (Preface, 18)	Forhindring x (Preface, 18)
Atomvåpendoktrine	Status quo	Status quo	Støtter aggresjon X (22)	Støtter aggresjon X (22)
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal	Bred X (3,6,14,18,32,36)
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global x (2,5,37)	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en

				potensiell utfordrer. X (39,43)
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere X (35,38)	Utvid
Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon X (14-16)	Intervensjon	Begrense, selektiv intervensjon X (14-16)
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense x (15-16)	Nesten u-selektiv intervensjon X (17)	Begrense x (15-16)
Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon X (15-16)	Nesten u-selektiv intervensjon	Selektiv intervensjon X (15-16)
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig X (preface, 6, 16,18, 23, 37, 46)

Tabell A6

National Security strategy report 2010 Barack Obama	Neo-Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring ved internasjonal politikk	Unngå å trekkes inn i andre staters anliggender	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig global fred x (5)	Fremveksten av en utfordrer. X (5,7,14,22,41-42, 51)
Foretrukken	Avsidesliggende	Maktbalanse	Gjensidig	Hegemonisk

Verdensorden	maktbalanse		avhengighet x (1, 13)	X (preface, 1-3, 5, 7-8, 11, 14, 17, 22, 40-42)
Spredning av atomvåpen	Ikke USAs problem	Selektiv forhindring	Forhindring X (3-4, 8, 20, 23)	Forhindring X (3-4, 8, 20, 23)
Atomvåpendoktrine	Status quo X (14, 23)	Status quo X (14, 23)	Støtter aggresjon	Støtter aggresjon
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal x (1, 13, 46-47)	Bred X (3, 7)
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global x (preface, 3, 5, 11-13, 35, 37, 47)	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en potensiell utfordrer. X (3, 5, 11, 24, 41- 42, 45)
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere X (41-42)	Utvid
Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon X (22)	Intervensjon	Begrense, selektiv intervensjon X (22)
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense x (22)	Nesten u- selektiv intervensjon X (22, 48)	Begrense x (22)
Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon X (22, 48)	Nesten u- selektiv intervensjon	Selektiv intervensjon X (22, 48)
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig X (3, 14, 22)

Tabell A7

National Security strategy report 2015 Barack Obama	Neo-Isolationism	Selective Engagement	Cooperative Security	Primacy
Primær målsetning/utfordring ved internasjonal politikk	Unngå å trekkes inn i andre staters anliggender	Fred mellom stormaktene	Udelelig og varig global fred x (1,8,23)	Fremveksten av en utfordrer. X (preface, 1-5, 7, 23, 29)
Foretrukken Verdensorden	Avsidesliggende maktbalanse	Maktbalanse	Gjensidig avhengighet x (3,5)	Hegemonisk X (preface, 1-5, 8, 23)
Spredning av atomvåpen	Ikke USAs problem	Selektiv forhindring	Forhindring X (preface,1-2,7, 11)	Forhindring X (preface, 1-2,7 ,11)
Atomvåpendoktrine	Status quo X (11)	Status quo X (11)	Støtter aggresjon	Støtter aggresjon
Syn på nasjonale interesser	Smalt	Begrenset	Overnasjonal x (3)	Bred X (2)
Interesseområder	Nord-Amerika	<i>Industrial Eurasia</i>	Global x (3,8, 19, 23-28)	<i>Industrial Eurasia</i> samt regionen til en potensiell utfordrer. X (1,19,24-26)
NATO	Trekk ut	Behold (Nato som i 1997)	Utvid å transformere X (3,25)	Utvid
Regional konflikt	Avstå	Begrense, Selektiv intervensjon X (Preface, 2,8)	Intervensjon	Begrense, selektiv intervensjon X (preface, 2, 8)
Etnisk konflikt	Avstå	Begrense	Nesten u-selektiv	Begrense

			intervensjon X (22)	
Humanitær intervensjon	Avstå	Selektiv intervensjon X (preface, 2,8)	Nesten u- sektiv intervensjon	Selektiv intervensjon X (preface, 2,8)
Maktbruk	Selvforvar	Begrenset	Ofte	Når ønskelig X (preface, 4-5, 8-9, 23)

**Tabell A8: USAs konflikter – konfliktene USA har vært involvert i, fra 1993-2014.
Hentet fra UDCP/PRIO Armed Conflict Dataset v4. 2015.**

Konflikt 1632 (år1999)– Loc. Serbia (Yugoslavia). Government of Serbia (Yugoslavia) vs UCK: USA som SideB2nd. Intensity 2.

Konflikt 1691 (år 2001) – Loc. Afghanistan. Afghanistan Gov vs. UIFSA (USA som side B 2nd). Intensity 2.

Konflikt 1744 (år2002) - Loc USA. USA (med allierte) vs. Al Qaida (USA som Side A, Gov of Australia, Canada, Danmark, Frankrike, Tyskland, Hellas, Italia, Japan, Jordan, Litauen, Nederland, New-Zealand, Norge, Pakistan, Polen, Romania, Spania, Tyrkia og UK Som Side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 1761 (år 2003) – loc Afghanistan. Afghanistan vs. Taleban etc. (USA som side A2nd). Intensity 1.

Konflikt 1775 (år 2003) – loc USA. Government of USA vs. Al Qaida (USA som side A, Gov of Afghanistan, Canada, Danmark, Frankrike, Italia, Litauen, Nederland, New-Zealand, Norge, Pakistan, Polen, Romania, Slovakia, Spania og UK som Side a 2nd). Intensity 1.

Konflikt 1777 (år 2003) loc Australia, Iraq, UK, USA. Gov of USA, Australia, UK vs. Government of Iraq (USA som side A). Intensity 2.

Konflikt 1793 (år 2004) - loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taleban (USA som side A2nd, m. allierte). Intensity 1.

Konflikt 1816 (år 2004) – loc Iraq. Gov of Iraq vs. IS etc. (USA som side A2 nd, med allierte). Intensity 2.

Konflikt 1825 (år 2005) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taliban (USA som side A 2nd, med allierte). Intensity 2.

Konflikt 1838 (år 2005) loc USA. USA vs. al-Qaida (USA som side A, Gov of Belgium, Canada, Croatia, Danmark, Estonia, France, Italy, Kuwait, Nederland, Norge, Pakistan, Polen, Romania, Saudi Arabia, Slovakia, Spania og UK som Side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 1846 (år 2005) loc Iraq. Gov of Iraq vs. IS etc. (USA som side A 2nd, med allierte). Intensity 2.

Konflikt 1858 (år 2006) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taliban etc. (USA som side A 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 1870 (år 2006) loc USA. USA vs. Al Qaida (USA som side A, gov of Afghanistan, Pakistan, Saudi Arabia og UK som side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 1878 (år 2006) loc Iraq. Gov of Iraq vs. IS etc. (USA som side A 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 1891 (år 2007) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taleban (USA som side A 2nd, m Allierte). Intensity 2.

Konflikt 1905 (år 2007) loc USA. Gov of USA vs. Al Qaida (USA som side A, Gov of Afghanistan, Pakistan, Saudi Arabia og UK som side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 1914 (år 2007) loc Iraq. Gov of Iraq vs. IS etc. (USA som side A 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 1926 (år 2008) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taleban etc. (USA som side a 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 1940 (år 2008) loc USA. Gov of USA vs. Al Qaida (USA som side A, Gov of Afghanistan, Tsjekkia, Pakistan og Romania side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 1951 (år 2008) loc Iraq. Gov of Iraq vs. IS etc. (USA som side A 2nd, med allierte). Intensity 2.

Konflikt 1965 (år 2009) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taleban etc. (USA som side A 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 1980 (år 2009) loc USA. Gov of USA vs. Al Qaida (USA som side A, gov of Afghanistan, Canada, Tsjekkia, Frankrike, Jordan, Nederland, Pakistan og Romania som side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 1988 (år 2009) Loc Yemen (North Yemen). Gov of Yemen (North Yemen) vs. AQAP (USA som side A 2nd). Intensity 1

Konflikt 1990 (år 2009) loc Iraq. Gov of Iraq vs. IS (USA som side A 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 2000 (år 2010) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. IS (USA som side A 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 2012 (år 2010) loc USA. USA vs. Al Qaida (USA som Side A, Gov of Afghanistan, Canada, Frankrike, Jordan, Nederland, Pakistan og Romania som Side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 2019 (år 2010) loc Yemen (North Yemen). Gov of Yemen (N) vs. AQAP (USA som side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 2021 (år 2010) loc Iraq. Gov of Iraq vs. IS (USA som side A 2nd). Intensity 2.

Konflikt 2034 (år 2011) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taliban etc. (USA som side A 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 2046 (år 2011) loc USA. Gov of USA vs. Al Qaida (USA som side A, Gov of Afghanistan, Pakistan, Frankrike og Jordan som Side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 2056 (år 2011) loc Yemen (N). Gov of Yemen (N) vs. AQAP (USA som side A 2nd). Intensity 2.

Konflikt 2059 (år 2011) loc Iraq. Gov of Iraq vs. IS ETC (USA som side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 2070 (år 2012) Loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taliban (USA som side A 2nd, m allierte). Intensity 2.

Konflikt 2081 (år 2012) loc USA. Gov of USA vs. Al Qaida (USA som side A, Gov of Afghanistan, Pakistan, Frankrike og Jordan som Side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 2089 (år 2012) loc Yemen (N). Gov of Yemen (N) vs. AQAP (USA som side A 2nd). Intensity 2.

Konflikt 2104 (år 2013) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taliban (USA som side A 2nd, med allierte). Intensity 2.

Konflikt 2112 (år 2013) loc USA. Gov of USA vs. Al Qaida (USA som Side A, Gov of Afghanistan, Gov of Jordan og Gov of Pakistan Side a 2nd). Intensity 1.

Konflikt 2118 (år 2013) loc Mali. Gov of Mali vs. Ansar dine, AQIM, Mujao, signed in blood battalion (USA som side A 2nd, med allierte). Intensity 1.

Konflikt 2122 (år 2013) loc Yemen (N). Gov of Yemen (N) vs. AQAP (USA som side A 2nd). Intensity 1.

Konflikt 2137 (år 2014) loc Afghanistan. Gov of Afghanistan vs. Taliban (USA som side A 2nd). Intensity 2.

Konflikt 2146 (år 2014) loc USA. Gov of USA vs. Al Qaida (USA som side A, Gov of Afghanistan og Gov of Pakistan som Side a 2nd). Intensity 1.

Konflikt 2154 (år 2014) Loc Mali. Gov of Mali vs. al-murabitun, aqim (USA som side a 2nd, med allierte). Intensity 1.

Konflikt 2161 (år 2014) loc Yemen (N). Gov of Yemen (N) vs. AQAP, Ansarallah (USA som side a 2nd). Intensity 2.

Konflikt 2164 (år 2014) loc Iraq. Gov of Iraq vs IS (USA som side A 2nd). Intensity 2.